Joseph Willard's

Sidney Willard

Ὁ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS

BELLUM

PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. VII.

C.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLIX.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER SEPTIMUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ἙΒΔΟΜΟΝ.

Ὁ ΔῈ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν, ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους. καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχισμέναι αἱ Συράκουσαι εἰσὶν, ἀλλ᾽ ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἴτ᾽ ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεῦσαι, εἴτ᾽ ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἱμέραν πρῶτον πλεύσαντες, καὶ αὐτούς τε ἐκείνους καὶ στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσι. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὔπω παρουσῶν τῷ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νικίας ὅ-

THUCYDIDIS OLORI FILII, HISTORIAE

LIBER SEPTIMUS.

GYLIPPUS autem ac Pythen, postquam naves refecerunt, Tarento *solventes*, ad Locros Epizephyrios navigarunt. Jam autem certiores facti Syracusas nondum undique circumvallatas, sed adhuc licere cum exercitu venientibus per Epipolas introire, consultare coeperunt utrum a dextro Siciliae *latere* navigantes introitum *in urbem* periclitarentur, an vero sinistrum *latus* sequentes, Himeram primum peterent, et cum illis ipsis *Himeraeis*, tum etiam aliis copiis assumtis, *ex illorum numero*, quos *ad hanc expeditionem* inducere potuissent, *Syracusas* itinere terrestri proficiscerentur. Ipsis autem placuit Himeram proficisci, praesertim quod quatuor Atticae naves nondum Rhegium appulerant, quas Nicias, *quamvis clas-*

sem hostilem contemneret, tamen *ad ejus adventum observandum* miserat, cum eos apud Locros esse intellexisset. Sed *Gylippus et Pythen hunc istarum navium adventum, atque* has excubias praeverterunt, ac per fretum *in Siciliam ocius* trajecerunt. Et cum Rhegium ac *inde* Messanam appulissent, Himeram iverunt, Cum autem illic essent, Himeraeis persuadebant, ut arma consociarent, et se sequerentur, et nautis suis arma, quibus deerant, praeberent. Naves enim Himerae subduxerant. Praeterea Selinuntios, missis *ad eos nuntiis*, ad quendam locum *ipsis designatum*, *sibi* cum omnibus copiis obviam venire jusserunt. Nonnullas etiam copias non magnas se missuros ad ipsos promiserunt et Geloi et Siculorum nonnulli, qui longe alacrius *quam ante* ad illorum societatem sequendam erant parati, tum quod Archonides nuper decessisset, qui cum in ea Siciliae parte regnaret, nec parum potens esset, Atheniensibus amicus erat: tum etiam quod Gylippus Lacedaemone alacriter venire videretur. Gylippus autem, assumtis e suorum nautarum ac epibatarum numero, quos armaverat, ad septingentos,

μως πυνθανόμενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ. καὶ σχόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσήνῃ, ἀφικνοῦνται ἐς Ἱμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄντες, τούς τε Ἱμεραίους ἔπεισαν ξυμπολεμεῖν, καὶ αὐτούς τε ἕπεσθαι, καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὅπλα παρασχεῖν. τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἱμέρᾳ. καὶ τοὺς Σελινουντίους, πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ ἔς τι χωρίον. πέμψειν δέ τινα αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῷοι καὶ τῶν Σικελῶν τινές, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἕτοιμοι ἦσαν, τοῦ Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν, καὶ ὢν οὐκ ἀδύνατος, τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν· καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαίμονος προθύμως δοκοῦντος ἥκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος, ἀναλαβὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὡπλισμένους ἑπ-

τακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους, καὶ ἱππέας ἑκατὸν, καὶ Σελινουντίων τινὰς ψιλοὺς, καὶ ἱππέας καὶ Γελώων ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.

β'. Οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν, καὶ Γόγγυλος εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων μιᾷ νηῒ τελευταῖος ὁρμηθεὶς, πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου. καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειν, διεκώλυσέ τε, καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆές τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι, καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἄρχων. καὶ οἱ μὲν Συρακούσιοι ἐπεῤῥώσθησάν τε, καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον. ἤδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ᾐσθάνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Ἰέτας τό,

et Himeraeorum tam gravis quam levis armaturae ex utrisque promiscue ad mille, et equitibus centum, et Selinuntiorum aliquot leviter armatis, et equitibus etiam Geloorum paucis, et Siculorum mille universe militibus, Syracusas perrexit.

2. Corinthii autem, a Leucade solventes, cum reliquis navibus, celeritate quanta maxima potuerunt, ad opem *Syracusanis* ferendam venerunt. Et Gongylus, unus Corinthiorum dux, qui postremus cum una navi profectus fuerat, primus quidem, sed tamen paulo ante Gylippum, Syracusas appulit. Nactus autem ipsos *Syracusanos*, qui de bello sedando et compositione facienda concionem erant habituri, *hoc ne facerent*, impedivit, ac eorum animos confirmavit; quod dixisset, alias etiam naves, et Gylippum Cleandridae *filium*, ducem a Lacedaemoniis missum, adventare. Quamobrem Syracusani animis confirmati sunt, et confestim Gylippo cum omnibus copiis obviam ituri prodierunt. Jam enim ipsum adventare audierant. Ille vero, cum Jegas Sicu-

lorum munitionem obiter cepiſſet, et aciem ut ad proelium inſtruxiſſet, ad Epipolas contendit: et cum per Euryelum aſcendiſſet, qua et *ipſi* Athenienſes prius *aſcenderant*, cum Syracuſanis adverſus Athenienſium munitionem perrexit. Forte autem id temporis *eo* venit, quo duplex murus ſeptem octove ſtadiorum longitudine jam ab Athenienſibus ad magnum portum perfectus erat, excepta exigua quadam *ejus* parte, quae mare verſus ſpectabat. nam *Athenienſes partem* iſtam adhuc aedificabant. Ab altera vero, eaque majore ambitus *parte*, Trogilum verſus, ad alterum mare, lapides jam comportati jacebant; et opus alibi quidem ſemiperfectum, alibi vero etiam perfectum erat relictum. Eo periculi Syracuſae venerant.

3. Athenienſes vero, propter repentinum ac ſibi infeſtum Gylippi et Syracuſanorum adventum, primum quidem turbati ſunt, aciem tamen inſtruxerunt. Ille vero, juxta *ipſos* agmen ſiſtens, caduceatorem ad

τε τεῖχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἑλὼν, καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην, ἀφικνεῖται ἐς τὰς Ἐπιπολάς. καὶ ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ᾗπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοπρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακουσίων ἐπὶ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων. ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο καιροῦ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἐπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν κατὰ βραχύ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι ᾠκοδόμουν. τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώγιλον ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν, λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν ἃ καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξειργασμένα κατελείπετο. παρὰ τοσοῦτον μὲν αἱ Συράκουσαι ἦλθον κινδύνου.

γ'. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ τῶν Συρακουσίων σφίσιν ἐπιόντων, ἐθορυβήθησαν μὲν πρῶτον, παρετάξαντο δέ. ὁ δὲ, θέμενος τὰ ὅπλα ἐγγὺς,

κήρυκα προπέμπει αὐτοῖς, λέγοντα, εἰ βȣ́λονται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας, πέντε ἡμερῶν, λαϐόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἕτοιμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ, ἐν ὀλιγωρίᾳ τε ἐποιȣ̃ντο, καὶ ȣ̓δὲν ἀποκρινάμενοι, ἀπέπεμψαν. καὶ μετὰ τȣ̃το ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ ὁ Γύλιππος ὁρῶν τȣ̀ς Συρακȣσίȣς ταρασσομένȣς, καὶ ȣ̓ ῥᾳδίως ξυντασσομένȣς, ἐπανῆγε τὸ ϛρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον. καὶ ὁ Νικίας ȣ̓κ ἐπῆγε τȣ̀ς Ἀθηναίȣς, ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτȣ̃ τείχει. ὡς δ' ἔγνω ὁ Γύλιππος ȣ̓ προσιόντας αὐτȣ̀ς, ἀπήγαγε τὴν ϛρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενίτην καλȣμένην, καὶ αὐτȣ̃ ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑϛεραίᾳ ἄγων τὴν μὲν πλείϛην τῆς ϛρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιϐοηθοῖεν ἄλλοσε. μέρος δέ τι πέμψας πρὸς τὸ φρȣ́ριον τὸ Λάϐδαλον, αἱρεῖ, καὶ ὅσȣς ἔλαϐεν ἐν αὐτῷ, πάντας ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ ȣ̓κ ἐπι-

ipsos praemittit, qui diceret, si intra quinque dies ex Sicilia discedere vellent, sumtis suis rebus, se paratum esse ad foedus cum ipsis faciendum. Illi vero *haec* parvi faciebant, nulloque responso reddito *caduceatorem* remiserunt. Postea vero utrique aciem aciei adversam ut ad proelium instruxerunt. Sed Gylippus animadvertens Syracusanos perturbari, nec facile in suos ordines redigi, copias in locum patentiorem reduxit. Nicias vero Athenienses adversus *hostem* non duxit: sed prope suam munitionem se *cum suis copiis* continuit. Gylippus autem, cum animadvertisset ipsos contra se non venientes, exercitum abduxit in verticem nomine Temeniten, ibique castris positis pernoctarunt. Postridie vero majorem *suarum* copiarum partem acie instructa ad Atheniensium muros duxit, ne alio ad opem *suis* ferendam irent. Quadam autem *copiarum* parte ad castellum Labdalum missa, *id* cepit, et quotquot in eo nactus est, omnes interfecit. Is enim locus a *caeteris* Atheni-

ensibus conspici non poterat. Eodem die triremis etiam Atheniensium a Syracusanis capta est, dum ad *magnum* portum appelleret.

4. Postea vero Syracusani et socii murum exstruere coeperunt, initio ab urbe facto, eum per Epipolas sursum versus ducentes ad illum *alterum* transversum *ac* simplicem *murum, a Syracusanis jam exstructum,* ut Athenienses, nisi impedire possent, circumvallare amplius non possent. Athenienses autem, muro ad mare absoluto, in loca superiora jam se receperant; sed Gylippus (erat enim quaedam illius muri ab Atheniensibus exstructi pars infirma) noctu copiis assumtis ad illum contendit. Athenienses vero (nam extra *vallum* stationem habebant) cum *hoc* sensissent, obviam ei iverunt. Ille vero, cum *hoc* animadvertisset, suos celeriter reduxit. Athenienses autem, hoc *muro* sublimius excitato, ipsi quidem hic excubias agebant, reliquos vero socios in reliquis illius munitionis partibus, ubi

φανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. καὶ τριήρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἁλίσκεται τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, ἐφορμοῦσα τῷ λιμένι.

.δ. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν, ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἁπλοῦν· ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλῦσαι, μηκέτι οἷοί τε ὦσιν ἀποτειχίσαι. καὶ οἵ, τε Ἀθηναῖοι ἀναβεβήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γάρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τείχους ἀσθενὲς) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἐπῄει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι) ὡς ᾔσθοντο, ἀντεπῄεσαν. ὁ δὲ γνοὺς, κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον, αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον, τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα

ἤδη διέταξαν ᾗπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν. τῷ δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι· (ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ) καὶ εἰ τειχισθείη, ῥᾴων αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι. δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακουσίων ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαγωγὰς ποιήσεσθαι, ἤν τι ναυτικῷ κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν, ἐπειδὴ Γύλιππος ἧκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς, ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τά τε σκεύη τὰ πλεῖστα ἔκειτο, καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὥρμει, καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι, καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισ-

ſinguli excubias erant acturi, jam diſpoſuerant. Niciae vero videbatur muniendus eſſe locus, quem Plemmyrium vocant. (Eſt autem promontorium e regione urbis, quod, in magnum portum prominens, ejus fauces coarctat.) Hoc enim munito, commeatus *in caſtra* facilius importatum iri judicabat. Breviore enim intervallo prope *parvum* Syracuſanorum portum ſe ſtationem habituros, neque quemadmodum tunc *facere cogebantur,* ex intimo *magni* portus ſinu, *atque longiore intervallo,* ſe ituros contra *hoſtes,* ſiquid *illi* claſſe molirentur. Quamobrem animum ad bellum maritimum jam magis appellebat, quod poſt adventum Gylippi minorem ſpem de rebus terreſtribus ſibi concipiendam eſſe videret. Copiis igitur et navibus *eo* traductis, tria propugnacula exſtruxit. In his autem pleraque inſtrumenta repoſita erant; et magna navigia, naveſque veloces illic in ſtatione jam manebant. Quamobrem etiam tunc primum maxima claſſiariorum militum jactura facta eſt; nam aquae penuria laborabant, et procul *a munitionibus* aquari cogebantur. Prae-

terea quoties nautae lignatum prodibant, ab equitatu Syracusanorum, qui terram obtinebat, *excepti plerique* interficiebantur. Nam tertia equitatus pars a Syracusanis in oppidulo, quod est in Olympieo, collocata fuerat, propter illos, qui erant in Plemmyrio, ne ad agrum maleficiis infestandum *illinc* prodirent. Praeterea Nicias reliquas etiam Corinthiorum naves adventare audiebat. Quare viginti naves misit, ut illarum adventum observarent; quibus mandatum fuerat, ut circa Locros, et Rhegium, et loca, per quae accessus ad Siciliam patebat, stationem haberent.

5. Gylippus vero simul quidem murum, quem per Epipolas ducebat, exstruebat, utens lapidibus, quos Athenienses in usum suum agesserant, simul etiam Syracusanos et socios in aciem extra munitionem producebat. Et Athenienses aciem illis oppositam instruebant. Postquam autem Gylippo tempus opportunum adesse visum est, hostes prior aggressus est. Et cum ad manus venissent, pugnarunt in eo spatio, quod inter

μὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακουσίων, κρατούντων τῆς γῆς, διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακουσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσαντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλεούσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἴρητο περί τε Λοκροὺς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

ε΄. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι προσπαρεβάλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασσεν ἐξάγων ἀεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακουσίους, καὶ τοὺς ξυμμάχους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε Γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἦρχε τῆς ἐφόδου, καὶ ἐν χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν

τειχισμάτων, ἡ τῆς ἵππȣ τῶν Συρακȣσίων [ϗ τῶν ξυμμάχων] ȣ̓δεμία χρῆσις ἦν· καὶ νικηθέντων τῶν Συρακȣσίων ϗ τῶν ξυμμάχων, ϗ νεκρȣ̀ς ὑποσπόνδȣς ἀνελομένων, ϗ τῶν Αθηναίων τροπαῖον ϛησάντων, ὁ Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ ϛράτευμα, ȣ̓κ ἔφη τὸ ἁμάρτημα ἐκείνων ἀλλ' αὐτȣ̃ γενέσθαι. τῆς γὰρ ἵππȣ καὶ τῶν ἀκοντιϛῶν τὴν ὠφέλειαν, τῇ τάξει ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι. νῦν ȣ̓͂ν αὖθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι ȣ̔́τως ἐκέλευεν αὐτȣ̀ς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ ȣ̓κ ἔλασσον ἕξοντας, τῇ δὲ γνώμῃ, ȣ̓κ ἀνεκτὸν ἐσόμενον εἰ μὴ ἀξιώσȣσι, Πελοποννήσιοί τε ὄντες ϗ Δωριεῖς, Ιώνων ϗ νησιωτῶν ϗ ξυγκλύδων ἀνθρώπων, κρατήσαντες, ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας.

ϛ'. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὖθις ἐπῆγεν αὐτȣ̀ς. ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Αθηναῖοι νομίζοντες ϗ ἐκεῖνοι, εἰ μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν, ἀναγκαῖον εἶναι σφί-

utrorumque munitiones erat, ubi nullus erat usus equitatus Syracusanorum atque sociorum. Cum autem Syracusani et socii victi fuissent, suorumque cadavera fide publica interposita sustulissent, et Athenienses tropaeum erexissent; Gylippus, convocatis copiis, non illarum, sed suam culpam fuisse dixit. Se enim equitatus ac velitum usum *ipsis* eripuisse, quod inter *utrorumque* munitiones in loco nimis angusto aciem instruxisset. Nunc autem se rursus educturum. Quare jubebat illos ita secum cogitare, se quidem apparatu inferiores non futuros; animis vero sic esse statuendum, minime ferendum fore, nisi ipsi, qui Peloponnesii et Dorienses essent, Iones et insularum incolas et convenas homines, superatos, ex *sua* regione ejicere vellent.

6. Postea vero, cum tempus opportunum venisset, eos rursus eduxit. Nicias vero et Athenienses, existimantes ipsi quoque, quamvis initium proelii facere nollent, sibi tamen necessarium esse, non pati murum

prope aedificari. (Jam enim murus, qui ab illis *Syracusanis* aedificabatur, propemodum vel ultra extremitatem muri ab Atheniensibus exstructi processerat. Qui si processisset, jam duplex commodum ipsis *Syracusanis* attulisset, ut et pugnantes assidue vincerent, et *si mallent* proelio supersederent.) In aciem igitur contra Syracusanos prodierunt. Gylippus vero, gravis armaturae militibus extra munitiones longius quam ante productis, manus cum ipsis conseruit. Equitatum vero et velites à latere Atheniensium in loco spatioso collocaverat, ubi utrarumque munitionum opera desinebant. Hic autem equitatus in ipso proelio impressione facta in sinistrum Atheniensium cornu, quod ipsi erat oppositum, *id* in fugam vertit. Et propterea reliquus etiam *illorum* exercitus, a Syracusanis victus, in *suas* munitiones praeceps est compulsus. Nocte autem insequenti murum prope munitionem Atheniensium ocius aedificarunt, ac ultra *eam* perduxerunt, ita ut neque ipsi ab illis amplius impediri possent, *ne murum absol-*

σι μὴ περιορᾷν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος· ἤδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρεληλύθει τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τείχους τελευτὴν ἡ ἐκείνων τείχισις· καὶ εἰ προέλθοι, ταυτὸν ἤδη ἐποίει αὐτοῖς, νικᾷν τε μαχομένοις διαπαντὸς, καὶ μηδὲ μάχεσθαι. ἀντεπῄεσαν οὖν τοῖς Συρακουσίοις. καὶ ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν ὁπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν μᾶλλον ἢ πρότερον προεξαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς. τοὺς δ' ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ᾗ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον· καὶ προσβαλόντες οἱ ἱππεῖς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν, ἔτρεψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, κατηράχθη ἐς τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθασαν παροικοδομήσαντες, καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν, ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους

τε καὶ παντάπασιν ἀπεςερηκέναι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι.

ζ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο αἵ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Αμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Αθηναίων φυλακήν. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ερασινίδης Κορίνθιος· καὶ ξυνετείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακουσίοις, [μέχρι] τοῦ ἐγκαρσίου τείχους. καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ ςρατιάν τε ᾤχετο, καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα προσαξόμενος εἴτις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν, ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφειςήκει τοῦ πολέμου. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακουσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεςάλησαν, ὅπως ςρατιὰ ἔτι περαιωθῇ, τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκάσιν, ἢ πλοίοις, ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προχωρῇ, ὡς καὶ τῶν Αθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἵτε Συρακούσιοι ναυτικὸν ἐπλήρουν, καὶ ἀνεπειρῶντο, ὡς καὶ τούτῳ ἐπιχειρήσον-

verent, et vel omnem in posterum sui circumvallandi facultatem, quamvis vincerent, illis eriperent.

7. Postea vero Corinthiorum et Ambraciotarum et Leucadiorum naves, quae reliquae erant, numero duodecim, clam Atheniensium custodia navigarunt, *et ad urbem appulerunt*. Illis autem praeerat Erasinides Corinthius. Et in reliqua *muri parte* aedificanda, *atque* usque ad *alterum* transversum murum Syracusanos adjuverunt. Gylippus autem caeteram Siciliam obivit, ut navales pedestresque copias colligeret, simul etiam ut civitates ad societatem secum ineundam solicitaret, si qua aut propensa non erat, aut a bello prorsus adhuc abstinebat. Alii quoque Syracusanorum et Corinthiorum legati Lacedaemonem et Corinthum missi fuerunt, ut novus exercitus trajiceretur, quocunque modo, sive navibus onerariis, sive navigiis, sive quacunque alia ratione *res commode* succedere posse videretur, quod et Athenienses *alias etiam copias* accerserent. Et Syracusani classem instruebant, et *hujus quoque rei* periculum faciebant, quod hanc quoque rem aggredi statu-

issent, et in caeteras res totis viribus incumbebant.

8. Nicias vero, cum hoc intellexisset, et hostium quidem potentiam, suam vero *rerum omnium* penuriam in dies crescere videret, nuntios et ipse Athenas misit, saepe quidem et alias, de singulis *rebus*, quae gerebantur: sed tunc vel maxime, quod res suas in maximum discrimen adductas esse, et nisi primo quoque tempore *Athenienses* aut se revocarent, aut alios non paucos mitterent, nullam salutis spem superesse duceret. Veritus autem, ne *nuntii*, qui mittebantur, vel propter facundiae vel propter consilii inopiam, vel etiam aliquid ad populi voluntatem dicentes, vera non renunciarent, epistolam scripsit: existimans fore, ut hoc modo potissimum suam sententiam ab ipso nuncio minime suppressam Athenienses cognoscerent, et de rebus veris deliberarent. Atque illi quidem, quos misit, cum literis, quas ferebant, et cum mandatis, quae acceperant, quae ipsos exponere oportebat, abierunt. Nicias vero res castrenses jam custodiens,

τες, καὶ ἐς τἆλλα πολὺ ἐπέῤῥωντο.

η'. Ὁ δὲ Νικίας, αἰσθόμενος τοῦτο, καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐπιδιδοῦσαν τήν τε τῶν πολεμίων ἰσχὺν καὶ τὴν σφετέραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλοντας, πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν τοῖς δεινοῖς τε εἶναι, καὶ ἢν μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμψωσιν, ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστέλλωσιν, οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν. φοβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι, ἢ κατὰ τὴν τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν, ἢ καὶ γνώμης ἐλλιπεῖς γιγνόμενοι, ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τὶ λέγοντες, οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγείλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν. νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώμην, μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν, μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους, βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο φέροντες οὓς ἀπέστειλε τὰ γράμματα, καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν. ὁ δὲ, τὰ κατὰ τὸ στρατόπε-

δον διὰ φυλακῆς ἤδη ἔχων, ἑκουσίων κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

θ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι, καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων, μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοῖς, τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἷλεν· ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει, ὁρμώμενος ἐξ Ἱμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα τοῦτο.

ι'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἥκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου, ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς εἶπον, καὶ εἴ τις τι ἠρώτα ἀπεκρίνοντο· καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδοσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς τῆς πόλεως, παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις, δηλοῦσαν τοιάδε.

ια'. ‘ ΤΑ μὲν πρότερον πραχθέντα, ‘ ὦ Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστο- ‘ λαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἧττον μαθόν- ‘ τας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν βουλεύσασθαι. κρα-

voluntariorum periculorum curam gerebat; *eaque tantum, quae non ultro provocaverat, discrimina subibat.*

9. Eadem autem aestate jam extrema, Euetion etiam Atheniensium dux, cum Perdicca multisque Thracibus Amphipoli bellum inferens, urbem quidem non expugnavit: sed, triremibus in Strymonem circumductis, ab ipso fluvio *urbem* obsidebat, ex Imeraeo, *ubi belli sedem posuerat*, proficiscens. Atque haec aestas excessit.

10. Hyeme autem ineunte, qui a Nicia missi fuerant, Athenas pervenerunt, et omnia mandata, quae ab illo acceperant, exposuerunt, et si quis aliquid percontabatur, respondebant: epistolamque reddiderunt. Civitatis autem scriba in medium progressus *eam* Atheniensibus recitavit, cujus haec erant verba.

11. 'Res quidem ante gestas, Athenienses, ex multis aliis *meis* epistolis, cognovistis. Jam vero tempus postulat longe magis, *quam ante*, ut in quo statu sint res

'nostrae cognoscatis, et *pro eo, ac opus est,*
'deliberetis. Cum enim Syracusanos, ad-
'versus quos missi fuimus, majore procelio-
'rum parte superassemus, et munitiones ex-
'struxissemus, in quibus nunc sumus, venit
'Gylippus Lacedaemonius cum exercitu,
'quem ex Peloponneso duxit, et ex quibus-
'dam Siciliae civitatibus. Et primo quidem
'proelio a nobis superatus est: postridie
'vero, ab equitum velitumque multitudine
'per vim coacti, in munitiones nos recepi-
'mus. Nunc igitur nos propter adversari-
'orum multitudinem, omissa *urbis* circum-
'vallatione, quiescimus. Nec enim omni-
'bus *nostris* copiis uti possumus, quod mu-
'nitionum custodia magnam gravis arma-
'turae partem absumat. Hostes vero mu-
'rum simplicem juxta nostrum excitave-
'runt, ita ut eos amplius circumvallare ne-
'queamus, nisi quis hanc munitionem nos-
'tris vicinam cum magnis copiis adortus
'expugnet. Contigit etiam, ut nos, qui
'alios obsidere videbamur, ipsi potius, fal-
'tem quod ad terram attinet, hoc patiamur.

‘ τησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλεί-
‘ οσι Συρακȣσίȣς, ἐφ’ ȣ̋ς ἐπέμφθημεν, καὶ
‘ τὰ τείχη οἰκοδομησαμένων, ἐν οἷσπερ
‘ νῦν ἐσμὲν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμό-
‘ νιος, ςρατιὰν ἔχων ἐκ Πελοποννήσȣ καὶ
‘ ἀπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔςιν ὧν. καὶ
‘ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ’ ἡμῶν,
‘ τῇ δ’ ὑςεραίᾳ, ἱππεῦσί τε πολλοῖς καὶ
‘ ἀκοντιςαῖς βιασθέντες, ἀνεχωρήσαμεν
‘ ἐς τὰ τείχη. νῦν ȣ̓͂ν ἡμεῖς μὲν παυσάμε-
‘ νοι τȣ͂ περιτειχισμȣ͂ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
‘ ἐναντίων, ἡσυχάζομεν. ȣ̓δὲ γὰρ ξυμπά-
‘ σῃ τῇ ςρατιᾷ δυναίμεθ’ ἂν χρήσασθαι,
‘ ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τει-
‘ χῶν μέρος τὶ τȣ͂ ὁπλιτικȣ͂. οἱ δὲ παρῳ-
‘ κοδομήκασιν ἡμῖν τεῖχος ἁπλȣ͂ν, ὥςε
‘ μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτȣ̀ς, ἢν μή
‘ τις τὸ παρατείχισμα τȣ͂το πολλῇ ςρα-
‘ τιᾷ ἐπελθὼν ἕλῃ. ξυμβέβηκέ τε, πολιορ-
‘ κεῖν δοκȣ͂ντας ἡμᾶς ἄλλȣς, αὐτȣ̀ς μᾶλλον
‘ ὅσα γε κατὰ γῆν τȣ͂το πάσχειν. ȣ̓δὲ γὰρ

‘ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ διὰ τοὺς ἱππέας
‘ ἐξερχόμεθα.

ιϛʹ. ‘ Πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννη-
‘ σον πρέσβεις ἐπ᾽ ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς
‘ τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχε-
‘ ται, τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν,
‘ ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ
‘ στρατιὰν πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρασκευὴν,
‘ ἢν δύνηται, ἄξων. διανοοῦνται γὰρ (ὡς ἐγὼ
‘ πυνθάνομαι) τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τει-
‘ χῶν ἡμῶν πειρᾶν, καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ
‘ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδενὶ ὑμῶν δόξῃ
‘ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γὰρ
‘ ναυτικὸν ἡμῶν (ὅπερ κἀκεῖνοι πυνθάνον-
‘ ται) τὸ μὲν πρῶτον ἤκμαζε, καὶ τῶν νεῶν
‘ τῇ ξηρότητι, καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σω-
‘ τηρίᾳ· νῦν δὲ αἵ τε νῆες διάβροχοι, τοσοῦ-
‘ τον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ
‘ πληρώματα ἔφθαρται. τὰς μὲν γὰρ ναῦς
‘ οὐκ ἔστιν ἀνελκύσαντας διαψύξαι, διὰ τὸ
‘ ἀντιπάλους καὶ τῷ πλήθει· καὶ ἐπιπλείους

' Nec enim propter *hostium* equitatum pro-
' cul per regionem progredimur.

12. ' Praeterea legatos in Peloponnesum ' miserunt ad alias copias accersendas. Et ' Gylippus ad urbes Siciliae proficiscitur, ' ut earum alias quidem ad belli societatem ' pelliciat, quotquot nunc quiescunt, ex aliis ' vero praeterea, pedestres navalesque co- ' pias, si possit, adducat. Nam (ut ego au- ' dio) peditatu *a terra*, pariter et classe a ' mari nostras munitiones tentare statue- ' runt. Neque cuiquam vestrum *hoc* ar- ' duum esse videatur, quod etiam a mari ' *nos aggredi statuerint*. Nam nostra classis ' (quod et illi cognitum habent) initio qui- ' dem et navium siccitate, et hominum, qui ' in illis erant, incolumitate florebat. Jam ' vero et naves, quod tamdiu jam *sub dio et* ' in mari manserint, sunt putrefactae, et vi- ' ri, qui eas explebant, sunt absumti. Naves ' enim *nobis* subducere non licet, ut recree- ' mus, quod hostium naves, quae nostris ' sunt numero pares, atque adeo plures, ' perpetuo suspicionem *nobis* afferant, quod ' *jamjam nos* sint invasurae. Non dubium

'autem illos *hujus rei* periculum facturos 'esse. Et *hostis* invadendi facultas penes 'illos est, et suas *naves* commodius exsiccare possunt. Nec enim stationes adversus alios habent.

13. 'Nobis vero, quamvis magno navium numero abundaremus, vix tamen hoc *facere* liceret, ne dum (ut nunc) excubias 'cum tota classe agere coactis. Nam si vel 'modicam custodiae partem detrahamus, 'nullos commeatus habebimus, quos nunc 'quoque juxta illorum urbem *praetervecti* 'aegre *in castra* importamus. Homines 'vero nautici hac de causa et *ante* cum nostra jactura perierunt, et nunc etiam pereunt; quod nautae quidem, quia procul a 'castris lignari, praedari, et aquari coguntur, ab *hostium* equitatu excepti caedantur. Servitia vero, quia castra castris opposita habemus, transfugiant. Peregrinorum quoque illi quidem, qui coacti naves 'conscenderunt, in urbes continuo dilabuntur. Illi vero, qui mercedis magnitudine

‘ τὰς τῶν πολεμίων ὕσας, ἀεὶ προσδοκίαν
‘ παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. Φανεραὶ δὲ
‘ εἰσιν ἀποπειρώμεναι· καὶ αἱ ἐπιχειρή-
‘ σεις ἐπ' ἐκείνοις, κὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφε-
‘ τέρας μᾶλλον ἐξυσία. ὐ γὰρ ἐφορμῦσιν
‘ ἀλλήλοις.

ιγ. ‘ Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιυσίας
‘ νεῶν μόλις τῦτο ὑπῆρχε, κὶ μὴ ἀναγ-
‘ καζομένοις ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσ-
‘ σειν. εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι κὶ βραχὺ
‘ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια ὐχ ἕξομεν,
‘ παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ
‘ νῦν ἐσκομιζόμενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ
‘ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν, κὶ ἔτι νῦν φθείρε-
‘ ται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν, διὰ φρυγα-
‘ νισμὸν, κὶ ἁρπαγὴν μακρὰν, κὶ ὑδρείαν,
‘ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ
‘ θεραπεύοντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα κα-
‘ θεστήκαμεν, αὐτομολῦσι. καὶ οἱ ξένοι, οἱ
‘ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες, εὐθὺς κατὰ τὰς
‘ πόλεις ἀποχωρῦσιν. οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλυ

‘ μισθοῦ τοπρῶτον ἐπαρθέντες, καὶ οἰόμενοι ‘ χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ‘ ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ ‘ τἄλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ‘ ὁρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ’ αὐτομολίας προφάσει ‘ ἀπέρχονται, οἱ δὲ, ὡς ἕκαστοι δύνανται· ‘ (πολλὴ δ’ ἡ Σικελία) εἰσὶ δ’ οἳ καὶ αὐτοῦ ‘ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ὑκκαρικὰ ἀν-‘ τεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς ‘ τριηράρχους, τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ‘ ἀφῄρηνται.

ιδ΄. ‘ Ἐπισταμένοις δ’ ὑμῖν γράφω ὅτι ‘ βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος, καὶ ὀλίγοι ‘ τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν, καὶ ‘ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάν-‘ των ἀπορώτατον, τό, τε μὴ οἷόν τε εἶναι ‘ ταῦτα ἐμοὶ κωλῦσαι τῷ στρατηγῷ, ‘ (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρ-‘ ξαι) καὶ ὅτι οὐδ’ ὁπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα ‘ τὰς ναῦς ἔχομεν. (ὃ τοῖς πολεμίοις πολ-‘ λαχόθεν ὑπάρχει,) ἀλλ’ ἀνάγκη ἀφ’

'primum allecti venerant, et qui se quaes-
'tum potius facturos quam pugnaturos ar-
'bitrabantur, ubi praeter opinionem vide-
'runt et hostium classem, et caeteras res
'jam *nobis* oppositas, partim quidem occa-
'sionem nacti ad hostes transfugiunt, par-
'tim vero, prout singulis facultas offertur;
'*abeunt*. (Sicilia autem est ampla) quidam
'etiam hic Hyccarica mancipia mercati,
'trierarchis persuaserunt, ut illa pro se in
'naves imponerent, atque hoc modo exac-
'tam rei nauticae disciplinam sustulerunt.

14. 'Vobis autem, qui *hoc probe* nostis,
'scribo, non diuturnum esse classiariae mul-
'titudinis vigorem, paucosque nautas re-
'periri, qui et navem agere et remigium
'moderari norint. Sed horum omnium *in-
'commodorum* hoc est maximum, tum quod
'ego Imperator haec *mala* prohibere non
'possim (nam vestra ingenia, *Athenienses*,
'non facile reguntur,) tum etiam quod non
'habeamus, unde navium supplementum
'parare possimus (id, quod hosti multis ex
'locis *facere* licet) sed necesse sit supple-

' mentum *illinc* parari, unde, quando *huc* ' venimus, et ea, quae *nunc* supersunt, et ' ea, quae *jam* absumta sunt, accepimus. ' Civitates enim, quae nunc *nobis* sunt so' ciae, Naxus et Catana, *copias nobis suppe' ditare* nequeunt. Quod si hoc unum prae' terea hostibus accesserit, ut Italiae oppi' da, quae nos alunt, cognito rerum statu, ' in quo sumus, vobisque nullum auxilium ' *ad nos* mittentibus, se illis adjungant; pro' fecto, nobis sine proelio expugnatis, bel' lum ab ipsis conficietur. His autem ego ' jucundiora quidem *vobis* scribere potuis' sem, sed tamen non utiliora; quia necesse ' est, vos manifeste cognoscere rerum ista' rum statum, ut de his consultetis. simul ' etiam (quia vestra ingenia probe nota ha' beam, quod jucundissima quidem audire ' vultis, postea vero conquerimini, si quid ' ex his, *quae audieritis*, vobis non conti' gerit perinde *ac optabatis*) tutius esse duxi ' declarare, quod verum est.

15. ' Jam vero hoc quidem persuasum ' habeatis, et milites et duces se ita gessisse ' *adversus eos*, adversus quos primum veni-

‘ ὧν ἔχοντες ἤλθομεν, τά τε ὄντα καὶ ‘ ἀπαναλισκόμενα γίγνεσθαι. αἱ γὰρ νῦν ‘ οὖσαι πόλεις ξύμμαχοι, ἀδύναλοι, Νάξος ‘ καὶ Καλάνη. εἰ δὲ προσγενήσελαι ἓν ἔτι τοῖς ‘ πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφονλα ἡμᾶς χω- ‘ ρία τῆς Ιταλίας, ὁρῶνλα ἐν ᾧ τε ἐσμέν; ‘ καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων, πρὸς ἐκεί- ‘ νους χωρῆσαι, διαπολεμήσεται αὐτοῖς ‘ ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ πό- ‘ λεμος. τούτων ἐγὼ ἥδιω μὲν ἂν εἶχον ‘ ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλλειν, οὐ μέντοι χρη- ‘ σιμώτερά γε; εἰ δεῖ σαφῶς ὑμᾶς εἰδό- ‘ τας τὰ ἐνθάδε βουλεύσασθαι. καὶ ἅμα, ‘ τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλομέ- ‘ νων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων ‘ δὲ ὕστερον ἤν τι ὑμῖν ἀπ᾽ αὐτῶν μὴ ὅμοι- ‘ ον ἐκβῇ· ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀ- ‘ ληθὲς δηλῶσαι.

ιε΄. ‘ Καὶ νῦν ὡς ἐφ᾽ ἃ μὲν ἤλθομεν τὸ ‘ πρῶτον, καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγε- ‘ μόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγενημένων,

‘ οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε. ἐπειδὴ δὲ ἥ Σι-
‘ κελία τε ἅπασα ξυνίσταται, καὶ ἐκ Πε-
‘ λοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος
‘ αὐτοῖς, βουλεύεσθε ἤδη ὡς τῶν γ' ἐνθάδε
‘ μηδὲ τοῖς παροῦσιν αὐταρκούντων, ἀλλ' ἢ
‘ τούτους μεταπέμπειν δέον, ἢ ἄλλην στρα-
‘ τιὰν μὴ ἐλάττω ἐπιπέμπειν, καὶ πεζὴν
‘ καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα· ἐμοὶ
‘ δὲ διάδοχόν τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ
‘ νόσον νεφρῖτιν παραμένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν
‘ ξυγγνώμης τυγχάνειν. καὶ γὰρ ὅτ' ἐρ-
‘ ρώμην, πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ
‘ ἐποίησα. ὅ,τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι
‘ εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράττετε· ὡς
‘ τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλί-
‘ γου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου,
‘ σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ' ἢν μὴ προσέ-
‘ χητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν, λήσουσιν ὑμᾶς,
‘ ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ, φθήσονται.’

ιϛ'. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦ-
τα ἐδήλου· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀκούσαντες αὐ-

'- mus, ut a vobis reprehendi nequeant. Ve-
' rum quia *nunc* et universa Sicilia *contra*
' *nos* conspirat, et alius exercitus ex Pelo-
' ponneso ab ipsis exspectatur, decernatis
' jam aut eos, qui hic sunt, revocandos esse,
' quod ne adversus quidem praesentes *ho-*
' *stes* satis virium habeant, aut alium et pe-
' destrem et navalem exercitum *hoc* non mi-
' norem *huc* praeterea mittendum, pecuni-
' am etiam non paucam. Mihi vero succes-
' sorem aliquem, quia ex renibus laborans
' *in imperio* permanere nequeo. Dignus au-
' tem sum, qui veniam a vobis impetrem.
' Etenim cum recte valerem, obeundis im-
' peratoris muneribus saepe de vobis bene
' sum meritus. Quicquid autem facturi
' estis, id ineunte statim vere, nec ulla pro-
' crastinatione utentes faciatis. Quia ho-
' stes brevi res quidem Siculas compara-
' bunt, quae vero ex Peloponneso tardius
' quidem; sed tamen nisi animum *ad eas*
' advertatis, partim quidem (ut et ante) vos
' latebunt, partim vero *vos* praevertent.'

16. Haec igitur sunt, quae Niciae epis-
tola declaravit. Athenienses vero, his au-

καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιοῦσθαι. οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὥς οἵ τε πρέσβεις αὐτοῖς ἧκον, καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἤγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωντο, καὶ ἐν ὁλκάσι παρεσκευάζοντο, αὐτοί τε ἀποστελοῦντες ὁπλίτας ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσωσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακὴν, καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἧσσον οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριηρῶν τὴν φυλακὴν ποιούμενοι.

ιη'. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ

Athenienses mittunt circa Peloponnesum viginti naves, ut observarent, ne quis e Corintho et ex Peloponneso trajiceret in Siciliam. Nam Corinthii, postquam legati ad ipsos venerunt, et res in Sicilia meliore conditione esse nunciaverunt, existimantes et priorem classem non intempestive a se missam fuisse, multo magis animo confirmati sunt, et cum ipsi ad gravis armaturae milites in onerariis navibus in Siciliam mittendos sese accingebant, tum etiam Lacedaemonii ad *copias* eodem modo ex caetera Peloponneso mittendas *sese praeparabant*. Et Corinthii viginti quinque naves instruxerunt, ut pugnam navalem experirentur adversus speculatorias illas, quae stabant ad Naupactum; utque Athenienses, qui Naupacti erant, onerariarum ipsorum navium profectionem minus impedirent, utpote suarum navium praesidio adversus illorum triremes, quae se opponebant, seipsos tuentes.

18. Lacedaemonii vero (prout etiam ante secum ipsi constituerant) expeditionem in

κ) εἴτις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ὁρμώμενοι, Ἐπιδαύρου τὶ κ) Πρασιῶν κ) ἄλλα ἐδῄωσαν, κ) ἐκ Πύλου ἅμα ἐλῃστεύοντο· καὶ ὁσάκις περί του διαφοραὶ γένοιντο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων, οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν· τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὖθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους, κ) τὰ ἄλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὁλκάσιν ἐπικουρίαν, αὐτοί τε ἐπόριζον κ) τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

gióni vertebant. At postquam Athenienses cum triginta navibus *ex Attica* profecti, agri Epidaurii partem, et Prasiarum, et alia loca vastarunt, simul etiam et Pylo prodeuntes latrocinia exercebant, et, quoties orta esset controversia de aliqua conditionum, quae in foederibus erant dubiae, ad judicium a Lacedaemoniis provocati, *rem controversam judicio* permittere nolebant: tunc vero Lacedaemonii existimantes suum illud peccatum, quod prius commiserant, idem in Athenienses *jam* recidisse, ad bellum animis erant propensis. Atque nuntiis ad socios hac hyeme circummissis ferrum *ipsis* imperarunt, et caetera instrumenta ad murorum exstructionem praepararunt. Simul autem et ipsi parabant, et caeteros Peloponnesios *ad idem faciendum* adigebant, ut illis, qui erant in Sicilia, auxilium in onerariis navibus mitterent. Atque haec hyems exiit, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, duodevigesimus annus excessit.

19. Veris autem insequentis initio statim, Lacedaemonii sociique irruptionem in Atticam maturrime fecerunt. Illos vero ducebat Agis Archidami *filius*, Lacedaemoniorum rex. Ac primum quidem agri planitiem circumjacentem vastarunt, deinde vero Deceleam munire coeperunt, id opus inter civitates partiti. Abest autem Decelea ab Athenis circiter centum ac viginti stadiis; tantundem etiam, nec multo plus a Boeotia. Haec autem munitio, Athenas usque conspicua, in planitie, et illius regionis opportunissimis ad maleficia exercenda locis exstruebatur. Atque Peloponnesii quidem, ac socii, qui in Attica erant, hanc munitionem exstruebant. Qui vero in Peloponneso erant, gravis armaturae milites, onerariis navibus *vectos*, in Siciliam sub id tempus miserunt. Atque Lacedaemonii quidem praestantissimos quosque servorum ac libertorum in civitatem nuper adscriptorum, ex utrisque promiscue sexcentos gravis arma-

ιθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου, πρωϊαίτατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον. ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδῄωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν· παραπλήσιον δὲ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἐπὶ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον, οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὁλκάσι τοὺς ὁπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν. Λακεδαιμόνιοι μέν, τῶν τε Εἱλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους, καὶ τῶν Νεοδαμωδῶν ξυναμφοτέρων ἑξακοσίους ὁ-

πλίτας, καὶ Εκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα· Βοιωτοὶ δὲ, τριακοσίους ὁπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων, Θηβαῖοι, καὶ Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρώτοις ὁρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς, ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν. μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὁπλίτας, τοὺς μὲν, ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ, προσμισθωσάμενοι Αρκάδων, καὶ ἄρχοντα Αλέξαρχον Κορίνθιον προστάξαντες, ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυώνιοι διακοσίους ὁπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρμουν ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Αττικαῖς, ἕωσπερ αὐτοῖς οἱ ὁπλῖται ταῖς ὁλκάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὗπερ ἕνεκα καὶ τοπρότερον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Αθηναῖοι πρὸς τὰς ὁλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις νοῦν ἔχωσιν.

turae milites, delegerunt; et Eccritum ducem Spartanum, *illuc miserunt*. Boeoti vero, trecentos gravis armaturae milites, quibus praeerant Xenon et Nicon, Thebani, et Hegesander Thespiensis. Isti igitur inter primos a Taenaro Laconicae profecti, in altum vela fecerunt. Post horum autem discessum, Corinthii non multo post miserunt quingentos gravis armaturae milites, partim quidem ex ipsa Corintho, partim vero ex Arcadibus mercede conductos, et Alexarchum Corinthium, quem ipsis ducem praefecerunt. Sicyonii quoque cum Corinthiis ducentos gravis armaturae milites miserunt, quibus praeerat Sargeus Sicyonius. Illae autem quinque et viginti Corinthiorum naves, quae per hyemem instructae fuerant, e regione viginti Atticarum navium, quae ad Naupactum stabant, in statione manserunt, donec isti gravis armaturae milites, qui navibus onerariis ex Peloponneso vehebantur, transissent: cujus etiam rei causa *triremes istae* prius fuerant instructae, ne Athenienses ad onerarias naves potius quam ad triremes animum adverterent,

20. Interea vero, dum Decelea muniretur, veris initio, statim, et ipsi Athenienses circa Peloponnesum triginta naves, duce Charicle Apollodori filio, miserunt. Cui mandatum fuerat, ut et Argos profectus, ex jure societatis Argivos ad naves militibus armatis explendas hortaretur. Item Demosthenem (quemadmodum statuerant) in Siciliam miserunt, cum sexaginta navibus Atheniensium, et quinque Chiorum, quae mille et ducentos legionarios Atheniensium milites armatos ferebant, et ex insularum incolis quam potuerant undique plurimos contrahere; et ex aliis suae ditionis sociis, sicunde aliquid ad rem militarem idoneum comparare potuerant. Ipsi autem praeceptum fuerat, ut primum copiis cum Chariclis exercitu conjunctis, simul oram Laconicam circumvectus infestaret. Et Demosthenes quidem in Aeginam profectus *ibi* suarum copiarum reliquias, si quae erant, et Chariclem, donec Argivos assumsisset, opperiebatur.

κ'. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἅμα Δεκελείας τῷ τειχισμῷ, καὶ τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου, περὶ Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν, καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα· ᾧ εἴρητο, καὶ ἐς Ἄργος ἀφικομένῳ, κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακαλεῖν Ἀργείων τε ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ τὸν Δημοσθένην ἐς τὴν Σικελίαν (ὥσπερ ἔμελλον) ἀπέστελλον, ἑξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων, καὶ πέντε Χίαις, ὁπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίοις καὶ χιλίοις, καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἑκασταχόθεν οἷόν τ' ἦν πλείστοις χρήσασθαι· καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ὑπηκόων εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, ξυμπορίσαντες. εἴρητο δ' αὐτῷ, πρῶτον μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν Λακωνικήν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιναν προσπλεύσας, τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελείπετο περιέμενε, καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργείους παραλαβεῖν.

κα΄. Εν δὲ τῇ Σικελίᾳ, ὑπὸ τὺς αὐτὺς χρόνυς τῦ ἦρος τύτυ, κὶ ὁ Γύλιππος ἧκεν ἐς τὰς Συρακύσας, ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε, ςρατιὰν ὅσην ἑκαςαχόθεν πλείςην ἐδύνατο· καὶ ξυγκαλέσας τὺς Συρακυσίυς, ἔφη χρῆναι πληρῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείςας, κὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν. ἐλπίζειν γὰρ ἀπ᾽ αὐτῦ τι ἔργον ἄξιον τῦ κινδύνυ ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσεσθαι. ξυνανέπειθε δὲ κὶ ὁ Ἑρμοκράτης ὐχ ἥκιςα τῦ ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν πρὸς τὺς Αθηναίυς, λέγων ὐδὲ ἐκείνυς πάτριον τὴν ἐμπειρίαν ὐδὲ ἀΐδιον τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἀλλ᾽ ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακυσίων ὄντας, καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικὺς γενέσθαι· καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηρὺς, οἵυς κὶ Αθηναίυς, τὺς ἀντιτολμῶντας, χαλεπωτάτυς [ἂν] αὐτοῖς φαίνεσθαι. ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι τὺς πέλας, ὐ δυνάμει ἔςιν ὅτε πρύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειρῦντες, κατα-

21. In Sicilia vero, per eadem hujus veris tempora, et Gylippus Syracusas rediit, adducens ex civitatibus, quibus persuaserat, *ut auxilium Syracusanis mitterent*, exercitum quam potuerat undique maximum. Convocatis autem Syracusanis, dixit quam plurimas possent naves armandas esse, pugnaeque navalis periculum esse faciendum. Se enim sperare, si hoc tentarent, in hoc bello facinus aliquod isto periculo dignum edituros. Quinetiam Hermocrates potissimum, una *cum Gylippo Syracusanos* hortabatur, ne res navales adversus Athenienses aggredi dubitarent: dicens ne illos quidem hanc rerum nauticarum peritiam haereditariam aut perpetuam habere, sed mediterraneos esse magis quam Syracusanos, et a Medis coactos rebus nauticis operam dare coepisse: illos autem, qui audax aliquod facinus auderent adversus homines audaces, quales essent et Athenienses, ipsis asperrimos visum iri *dicebat*. Qua enim ratione illi alios terrerent, interdum non propter majorem potentiam, sed propter audaciam, quam in

ταῖς. καὶ περιέπλεον, βȣλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι, καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, διὰ τάχȣς ἀντιπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς, ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν Συρακȣσίων, τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, ἐναυμάχȣν, ταῖς δ' ἐπιλοίποις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τȣ̃ νεωρίȣ περιπλεȣ́σας. καὶ εὐθὺς πρὸ τȣ̃ στόματος τȣ̃ μεγάλȣ λιμένος ἐναυμάχȣν, καὶ ἀντεῖχον ἀλλήλοις ἐπιπολὺ, οἱ μὲν, βιάσασθαι βȣλόμενοι τὸν ἔσπλȣν, οἱ δὲ, κωλύειν.

κγʹ. Ἐν τȣ́τῳ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἕῳ αἰφνιδίως τοῖς τείχεσι· καὶ αἱρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο· ȣ̓χ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥᾳδίως λη-

ginta. Circumvehebantur autem, eo consilio, ut se conjungerent cum illis *navibus*, quae intus *et in ipso magno portu* erant, et simul Plemmyrium invaderent, ut Athenienses utrinque turbarentur. Sed Athenienses, cum sexaginta naves adversus *hostilem classem* celeriter instruxissent, quinque et viginti navale proelium commiserunt cum illis quinque et triginta Syracusanorum *navibus*, quae erant in magno portu; cum reliquis vero obviam iverunt illis, quae ex navalibus circumvehebantur. Statim autem ante magni portus ostium confligere coeperunt, et diu alteri alteris restiterunt, quod hi quidem *in portum* per vim ingredi conarentur, illi vero impedire.

23. Interea vero, cum Athenienses, qui erant in Plemmyrio, ad mare descendissent, et animos ad pugnam navalem intentos haberent, Gylippus prima luce *illorum* munitiones repente invasit. Ac primum *quidem e tribus* maximam cepit, deinde vero et *reliquas* duas minores. custodes enim *illarum*, cum maximam *munitionem* facile captam animadvertissent, sustinere non sunt ausi.

Atque ex prima quidem *munitione*, quae capta fuit, homines, quotquot et in navigia et in quandam onerariam navem confugerant, aegre in *sua* castra se receperant. Cum enim Syracusani cum suis navibus, quas in magno portu habebant, navali proelio superiores essent, una *illorum* velox triremis ipsos insequebatur. Dum autem hae duae munitiones caperentur, interea et Syracusani jam *proelio navali* vincebantur, et qui ex his *munitionibus* fugiebant, facilius praetervecti sunt. Nam Syracusanorum naves, quae ante *magni portus* ostium pugnabant, cum Atheniensium naves per vim loco pepulissent, nullo ordine in *portum* navigabant; et, quod propter confusionem inter ise colliderentur, victoriam Atheniensibus praebuerunt. Nam *Athenienses* et has in fugam verterunt, et illas, a quibus initio in ipso portu superati fuerant. Atque undecim quidem Syracusanorum naves depresserunt, et majorem hominum partem interfecerunt, exceptis illis, qui erant in tribus navibus, quos vivos ceperunt. Ipsorum vero *Atheniensium* tres naves profligatae fue-

φθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἁλόντος, χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὁλκάδα τινὰ κατέφυγον, ἐξεκομίζοντο ἐς τὸ στρατόπεδον. τῶν γὰρ Συρακουσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ, ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥᾷον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακουσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι, βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον, καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας, παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις. ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν, καὶ ὑφ᾽ ὧν τοπρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι. καὶ ἕνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακουσίων κατέδυσαν, καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν οὓς ἐζώγρησαν. τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυάγια ἀνελκύσαντες

τῶν Συρακουσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημμυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

κδ. Οἱ δὲ Συρακούσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον, καὶ τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντοιν κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἁλώσει ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοί· καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἑάλω. ὥστε γὰρ ταμιείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι, πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν τριηράρχων. ἐπεὶ καὶ ἱστία τεσσαράκοντα τριηρῶν καὶ τἆλλα σκεύη ἐγκατελείφθη, καὶ τριήρεις ἀνελκυσμέναι τρεῖς. μέγιστον δὲ καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὸ στράτευμα [τὸ] τῶν Ἀθηναίων ἡ τοῦ Πλημμυρίου λῆψις. οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ ἔσπλοι ἀσφα-

runt. Cum autem Syracuſanorum naufragia ſubduxiſſent, et tropaeum erexiſſent in parva inſula ante Plemmyrium ſita, in ſua caſtra redierunt.

24. Atque Syracuſani in proelio quidem navali rem ita geſſerunt: at munitiones in Plemmyrio ſitas habebant *in ſua poteſtate*, et tria ipſarum tropaea ſtatuerunt. Et e duabus quidem munitionibus poſterius captis alteram diruerunt, duas vero refecerunt, et impoſito praeſidio tuebantur. In hac autem iſtarum munitionum expugnatione multi perierunt, vivique *multi* capti fuerunt. Praeterea et univerſa pecunia, quae ingens erat, capta fuit. Quod enim Athenienſes his munitionibus ut aerario uterentur, multa quidem negotiatorum pecunia, et frumentum inerat, multa etiam trierarcharum, ſiquidem et quadraginta triremium vela, et caetera *navium* inſtrumenta illic relicta fuerant, et tres triremes ſubductae. Haec autem Plemmyrii expugnatio Athenienſium copias maxime ac in primis afflixit. Nec enim commeatus *in caſtra* tu-

to amplius importari poterant (nam Syracusani, qui cum suis navibus illic stationem adversus *ipsos* habebant, *eos illuc importari* prohibebant) jamque importabantur *tantum* proelio commisso. Atque caeteris etiam in rebus *haec Plemmyrii expugnatio* terrorem, animique demissionem exercitui attulit.

25. Postea vero Syracusani naves duodecim cum Agatharcho Syracusano ipsarum praefecto miserunt. Atque harum una quidem in Peloponnesum ivit, legatos vehens, qui rerum suarum statum, et spem, quam *de propulsandis hostibus* concepissent, *Peloponnesiis* declararent; et *ipsos* ad bellum illic multo acrius *quam ante* administrandum incitarent. Caeterae vero undecim naves Italiam versus navigarunt, quod audissent, naves pecunia onustas ad Athenienses cursum tenere. Has autem naves nactae, plerasque corruperunt; et materiam ad aedificandas naves idoneam, quae Atheniensibus erat praeparata, in Cauloniatide concremarunt. Postea vero ad Locros iverunt. Et cum *illic* in statione essent, una oneraria navis ex Peloponneso Thespiensium gravis

λεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων, (οἱ γὰρ Συρακούσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες ἐκώλυσαν) καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνοντο αἱ ἐσκομιδαί· ἔς τε τὰ ἄλλα κατάπληξιν παρέχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

κέ. Μετὰ δὲ τοῦτο, ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ Συρακούσιοι, καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακούσιον ἄρχοντα. καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο, πρέσβεις ἄγουσα, οἵπερ τὰ σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ, καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίγνεσθαι. αἱ δὲ ἕνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἔπλευσαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν, καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἕτοιμα ἦν. ἔς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὁρμούσων αὐτῶν, κατέπλευσε μία τῶν ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου, ἄγουσα

Θεσπιέων ὁπλίτας. καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακούσιοι ἐπὶ τὰς ναῦς, παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ Αθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρακούσας. ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι, οὓς οἱ Συρακούσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσοίκων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὁρμοῖεν, καὶ οἱ Αθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτοιεν ἐμβαλόντες. προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς οἱ Αθηναῖοι, πύργους τε ξυλίνους ἔχουσαν καὶ παραφράγματα, ἔκ τε τῶν ἀκατίων ὤνευον ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς, καὶ ἀνέκλων, καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ δὲ Συρακούσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον, οἱ δ' ἐκ τῆς ὁλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος, τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνεῖλον οἱ Αθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως

armaturae milites vehens, *illuc* appulit. Syracusani autem, his in suas naves receptis, domum redire coeperunt. Sed Athenienses, qui cum viginti navibus ad Megara stationem habebant, cum ipsos observassent, unam quidem *illorum* navem cum ipsis viris interceperunt, caeteras vero *capere* non potuerunt; sed Syracusas elapsae sunt. Quinetiam in ipso portu leve certamen commissum est pro vallis, quos Syracusani ante vetera navalia in mari defixerant, ut ipsorum naves intra *hos* stationem haberent; utque Athenienses, si contra *Syracusanos* navigarent, *ipsis* nocere non possent, cum *in ipsos* impressionem facerent. Athenienses enim, cum ad hos *vallos* admovissent ingentem navem, quae decem millia *sarcinarum* ferre poterat, et ligneas turres habebat, et pluteis munita erat, vallos ex naviculis religatos circumagebant, fractosque convellebant, et urinantes *educebant, quos* serra secabant. Syracusani vero ex navalibus illos missilibus petebant, illi vero vicissim ex oneraria navi tela *in ipsos* jaciebant. Ad extremum autem Athenienses magnam vallorum partem evulserunt. Sed omnium vallorum, illi

qui *sub aquis* latebant, maximum negotium facessebant. Nam *Syracusani* nonnullos vallos supra aquam non eminentes defixerant. Quare periculosum erat *illuc* accedere, ne quis, re non praevisa, navem *in vallum* ut in scopulum impingeret. Sed hos quoque *vallos*, urinatores mercede *solicitati*, aquam subeuntes, serra secabant. Syracusani tamen *alios* vallos rursus defixerunt. Multas etiam alias *nocendi* rationes alteri adversus alteros excogitabant, (ut inter vicinos exercitus et castra opposita habentes fieri credibile est,) et levia proelia committebant, et nihil intentatum relinquebant. Praeterea Syracusani legatos ex Corinthiis, et Ambraciotis, et Lacedaemoniis *delectos*, in *diversas Siciliae* civitates miserunt, ut et de Plemmyrio capto, et de navali pugna, in qua non tam hostium viribus, quam sua confusione superati essent, nuntios afferrent. Simul etiam ut caeterarum rerum statum declararent, et se spem habere *significarent*, utque rogarent, ut conjunctis viribus, classe pariter ac peditatu, opem *sibi* adversus ipsos *Athenienses* ferrent, quod et Athenienses cum aliis copiis exspectarentur; quod si

ἢ κρύφιος. ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν· ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ οὐ προϊδών τις ὥσπερ περὶ ἕρμα περιβάλῃ τὴν ναῦν. ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ. ὅμως δ᾽ αὖθις οἱ Συρακούσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους (οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων) ἐμηχανῶντο, καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο. ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακούσιοι Κορινθίων καὶ Αμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγελοῦντας τήν τε τοῦ Πλημμυρίου λῆψιν, καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι, ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσσηθεῖεν· τά τε ἄλλα αὖ δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ, καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοηθεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ, ὡς καὶ τῶν Αθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλῃ στρατιᾷ, καὶ ἢν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ

παρὸν ϛράτευμα αὐτῶν, διαπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα ἔπραοσον.

κϛʹ. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ ϛράτευμα ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης, καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον, τῷ τε Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμμίσγει. καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων ὁπλίτας [τινὰς] ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔπλεον ἐς τὴν Λακωνικήν· καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδήωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐϛι, τῆς τε γῆς ἔϛιν ἃ ἐδήωσαν, καὶ ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον, ἵνα δὴ οἵ τε Εἵλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι, καὶ λῃϛαὶ ἐξ αὐτοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἁρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης εὐθὺς, ἐπειδὴ ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον, ἐπέπλει ἐπὶ τῆς Κερ-

ipsi praesentem illorum exercitum mature prius *quam aliae copiae venirent,* profligarent, debellatum iri. Atque illi quidem, qui erant in Sicilia, haec agebant.

26. Demosthenes vero, postquam exercitum collegit, cum quo in Siciliam ad opem suis ferendam erat trajecturus, ex Aegina solvens, in Peloponnesum navigavit, et cum Charicle et triginta Atheniensium navibus se conjunxit. Nonnullis etiam Argivorum militibus in naves assumtis, agrum Laconicum petierunt. Ac primum quidem Epidauri Limerae agrum in quadam parte vastarunt, deinde *vero* appulsi ad agri Laconici oram, quae est e regione Cytherorum, ubi est Apollinis templum, nonnulla illius agri loca vastarunt, et quendam locum Isthmo similem muniverunt, ut et Lacedaemoniorum servitia illuc transfugerent, et inde latrones, ut ex Pylo, praedatum irent. Atque Demosthenes quidem, postquam eum locum muro complexus munivit, in Corcy-

ram trajecit, ut, assumtis illius regionis sociis, in Siciliam quam celerrime navigaret. Charicles vero *illic* permansit, donec *Demosthenes* illum locum munivisset; et praesidio illic relicto, postea et ipse cum triginta navibus se domum recepit, et Argivi simul *abierunt*.

27. Hac eadem aestate, ex Thracibus etiam machaerophoris, qui sunt ex Diaco genere, mille ac trecenti peltati Athenas venerunt, quos in Siciliam cum Demosthene navigare oportuerat. Athenienses vero, quod serius *et post Demosthenis discessum* venissent, ipsos in Thraciam, unde venerant, remittere statuerunt. Nam eos retinere illius belli causa, quod ex Decelea gerebatur, sumtuosum videbatur. Eorum enim singuli quotidie singulas drachmas accipiebant. Decelea enim, postquam primum quidem hac aestate ab universis *Lacedaemoniorum* copiis munita est, deinde vero infessa est praesidiis a civitatibus missis, quae certo temporum spatio alia aliis per vices

κύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων παραλαβὼν, τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς, περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε, καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ, ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου, καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

κζ'. Ἀφίκοντο δὲ καὶ τῶν Θρακῶν τῶν μαχαιροφόρων τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς ὕστερον ἧκον, διενοοῦντο αὐτοὺς πάλιν ὅθεν ἦλθον ἐς Θρᾴκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτοὺς, πολυτελὲς ἐφαίνετο. δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα, ὕστερον δὲ φρουραῖς ὑπὸ τῶν πόλεων, κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιουσῶν

τῇ χώρᾳ, ἐπῳκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα. πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ εἰσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον, τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλεόνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε τὴν χώραν, καὶ λῃστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, (ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο) μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας ἁπάσης ἐστέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυριάδες ηὐτομολήκεσαν, καὶ τούτων πολὺ μέρος χειροτέχναι· πρόβατά τε πάντα ἀπολώλει, καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε, ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων, πρός τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμένων, καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχωλοῦντο, ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ

ſuccedentia agrum *Atticum* invadebant *ac infeſtabant*, Athenienſes magnis detrimentis affecit, et in primis res *illorum* afflixit et pecuniarum direptione et hominum interitu. Nam ante quidem irruptiones, quae fiebant, quod non diuturnae eſſent, non impediebant *Athenienſes*, ne reliqua anni parte fructus ex agro ſuo perciperent: tunc vero, quod continenter obſiderent, et interdum quidem cum magnis copiis *eum* invaderent, interdum vero cogente neceſſitate par praeſidium regionem incurſionibus infeſtaret, et praedas ageret, et Agis Lacedaemoniorum rex adeſſet, (qui non negligenter bellum adminiſtrabat) Athenienſes magnis detrimentis afficiebantur. Nam et univerſo agro privati erant, et ſervitiorum amplius quam viginti millia ad hoſtes transierant, horumque magna pars manuarias artes exercebat. oves etiam omnes amiſſae erant, et boves: et equi, quod ab equitibus tum ad Deceleam excurſiones facientibus, tum *omnem circumcirca* regionem tutantibus, quotidie agitarentur, partim quidem claudi fiebant, quod in aſpero ſolo gravi-

busque laboribus assidue vexarentur, partim vero sauciabantur.

28. Et commeatus, qui ex Euboea comportabantur, cum prius ex Oropo itinere terrestri per Deceleam citius comportarentur, circum Sunium, itinere maritimo magnis sumtibus *in urbem* importabantur. Et *caeteris etiam* omnibus rebus advectitiis aeque *ac ipsis commeatibus* civitas indigebat, et quae prius urbs erat, tunc in castellum commutata erat. Athenienses enim, quod interdiu quidem excubias ad murorum pinnas per vices agerent, noctu vero et universi, praeter equites, partim quidem in statione, ubi arma in promtu habebant, partim vero supra muros, aestate pariter et hyeme *excubias* agerent, aerumnis conficiebantur. Sed *illud* potissimum ipsos premebat, quod duo bella simul sustinerent. Atque eo pervicaciae progressi sunt, quam nullus credidisset, si prius *eam* audisset, quam ad eam illi devenissent. Nam ipsos a Peloponnesiis munitione circumsessos, tamen ne sic quidem ex Sicilia decedere *voluisse*, sed illic eodem modo vicissim obsidere Syracusas,

ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο.

κή. Ἥτε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ κατὰ γῆς, διὰ τῆς Δεκελείας θᾶσσον οὖσα, περὶ Σούνιον, κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι, Φρούριον κατέστη. πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα, καὶ ξύμπαντες, πλὴν τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποιούμενοι, οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεζεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον. καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην, ἥν, πρὶν γενέσθαι, ἠπίστησεν ἄν τις ἀκούσας. τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ Πελοποννησίων, μηδ' ὣς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας, ἀλλὰ ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν

ὐδὲν ἐλάσσονα αὐτήν τε καθ' αὑτὴν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἕλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ἐνιαυτὸν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν, οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτοὺς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν· ὥστε ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἤδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννήσου. δι' ἃ καὶ τότε ὑπό τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων, ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι· καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν, ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέστασαν,

urbem, ipsam per se Athenis non inferiorem; adeoque Graecorum opinionem fefellisse, quam hujus belli initio de ipsorum potentia et audacia conceperant, (nam alii quidem annum, alii vero biennium, alii etiam triennium; nullus vero diutius eos bellum toleraturos putabat, si Peloponnesii irruptionem in *ipsorum* agrum fecissent.) ut, anno decimo septimo post primam irruptionem, in Siciliam proficiscerentur; hoc bello jam prorsus attriti, et alterum bellum praeterea susciperent, non levius priore, quod a Peloponnesiis illatum *jam sustinebant*. Propter quae, et multa detrimenta, quae a Decelea tunc accipiebant, simul etiam propter alios magnos sumtus, quos pro variis occasionibus, quae occurrebant, facere cogebantur, ad maximam pecuniae inopiam redacti sunt. Et per id tempus tributi loco vicesimam mercium, quae mari vehebantur, populis imperio suo subjectis imperarunt, sperantes se majorem pecuniae vim hac ratione confecturos. Nam impensae quidem non quales ante, sed longe majores fiebant,

quo etiam majus bellum exiſtebat: proventus vero amittebantur.

29. Thraces igitur, qui ad Demoſthenem non ſatis mature venerant, propter praeſentem inopiam pecuniae, cum ſumtus facere nollent, ſtatim dimiſerunt; eosque deducendi negotium Diitrephi dederunt, eique praeceperunt, ut in ipſa praetervectione (nam per Euripum transibant) hoſtibus etiam, ſi qua ratione poſſent, illorum opera uſus noceret. Hic autem ipſos ad Tanagram eduxit, et praedae nonnihil raptim egit, et ſub veſperum ex Chalcide Euboeae trajecit Euripum. Ipſosque in Boeotiam expoſitos adverſus Mycaleſſum duxit. Et illam quidem noctem ad Mercurii fanum clam *hoſtibus* ſubſidens transegit. (Hoc autem a Mycaleſſo diſtat ſexdecim circiter ſtadia.) Sed prima ſtatim luce urbem, quae ampla erat, invaſit. Quod autem homines cuſtodum praeſidio nudatos invaſiſſet, ac eos, qui non ſuſpicabantur, ullos unquam tantum iter a mari in loca mediterranea

ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν· αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

κθ. Τοὺς οὖν Θρᾷκας, τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων, οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν, εὐθὺς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσαι αὐτοὺς Διϊτρεφεῖ, καὶ εἰπόντες, ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολεμίους ἤν τι δύνωνται ἀπ' αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ ἐς τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς, καὶ ἁρπαγήν τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀφ' ἑσπέρας διέπλευσε τὸν Εὔριπον· καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν, ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθὼν, πρὸς τῷ Ἑρμαίῳ ηὐλίζετο· (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα μάλιστα σταδίους) ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο οὔσῃ μεγάλῃ· καὶ αἱρεῖ, ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν, καὶ ἀπροσδοκήτοις μὴ ἄν ποτε τινὰ σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης

τοσοῦτον ἐπαναβάντα ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος, ϗ ἔστιν ᾗ ϗ πεπτωκότος, τοῦ δὲ, βραχέος ᾠκοδομημένου, ϗ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν ἀνεῳγμένων. ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θρᾶκες ἐς τὴν Μυκαλησσὸν, τάς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν, ϗ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἑξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, ϗ προσέτι ϗ ὑποζύγια, ϗ ὅσα ἄλλα ἔμψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρακῶν, ὅμοια τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσήσῃ φονικώτατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη, καὶ ἰδέα πᾶσα καθειστήκει ὀλέθρου· καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων (ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι, ϗ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες) κατέκοψαν πάντας· ϗ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ οὐδεμιᾶς ἥσσων μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὕτη ϗ δεινή.

facturos, ut se invaderent, cepit, quod murus infirmus esset, et partim quidem collapsus, partim vero humiliter aedificatus, simul etiam quod portae propter securitatem essent apertae. Thraces igitur in hanc urbem irruentes, et privatas et sacras aedes diripiebant, et ipsos homines interficiebant, nec senili aut juvenili aetati parcentes; sed omnes, ut in unum quemque deinceps incidebant; et pueros et foeminas interficientes; quinetiam praeterea jumenta, et quascunque alias animantes vidissent. Nam Thracum gens, (quales esse solent nationes maxime barbarae) quum fiduciam animo concepit, caedis est avidissima. Quare cum alia perturbatio non exigua tunc exstitit *in hac urbe;* tum etiam omne caedis genus. Nam irruentes etiam in puerorum ludum (qui maximus illic erat, et pueri *in eum* modo erant ingressi) omnes conciderunt. Atque ista clades universae civitati adeo gravis adeoque inopinata contigit, ut nullam aliam hac graviorem et magis inopinatam acceperit.

30. Thebani vero, cum *rem* cognovissent, ad opem *urbi* ferendam accurrerunt; et nacti Thraces jam non longe progressos, et praedam *ipsis* eripuerunt, ipsosque perterritos persequi coeperunt ad Euripum usque, et *ad* mare, ubi stabant ipsorum naves, quae *ipsos* vexerant. Et ipsorum plurimos, dum *naves* conscenderent, neque natandi peritos, interfecerunt; iis, qui in *navibus* erant, cum vidissent ea, quae in terra gerebantur, naves extra *Euripi* pontem *marisque fauces* in altum educentibus. Nam in alio receptu, *et in caetero itinere*, Thraces non incomposite adversus Thebanorum equitatum qui primus *ipsos* invaserat, procurrentes, et conglobati ordinem patrio more servantes, sese defendebant. Et pauci ipsorum propterea perierunt; quaedam vero *ipsorum* pars, quae in urbe, dum praedaretur, deprehensa fuerat, interiit. In summa vero, ex mille et trecentis Thracibus, omnino ducenti et quinquaginta ceciderunt. Ex Thebanis vero, et aliis, qui ad opem *My-*

λʹ. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θρᾶκας οὐ πολὺ, τήν τε λείαν ἀφείλοντο, καὶ αὐτοὺς φοβήσαντες, καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὔριπον καὶ τὴν θάλασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα, ἃ ἤγαγεν, ὥρμει. καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει τοὺς πλείστους, οὔτε ἐπισταμένους νεῖν. τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὁρμισάντων ἔξω τοῦ ζεύγματος τὰ πλοῖα. ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θρᾶκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικὸν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ ξυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο· καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρησαν, μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ δι' ἁρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες τῶν Θρακῶν, πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων, ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἳ ξυνεβοήθησαν, ἐς

εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας ἅμα, καὶ Θηβαίων τῶν Βοιωταρχῶν, Σκιρφώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησσίων μέρος τὶ ἀπαναλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν, πάθει χρησαμένων οὐδενὸς, ὡς ἐπὶ μεγέθει, τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἧσσον ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ, τοιαῦτα ξυνέβη.

λα'. Ὁ δὲ Δημοσθένης, τότε ἀποπλέων ἐκ τῆς Κερκύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, ὁλκάδα ὁρμοῦσαν ἐν Φειᾷ τῇ Ἠλείων λαβὼν, ἐν ᾗ οἱ Κορίνθιοι ὁπλῖται ἐς τὴν Σικελίαν ἔμελλον περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες, ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἔπλεον. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν, ὁπλίτας τε παρέλαβε, καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμψατο· καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον τῆς Ἀκαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλυζίαν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶχον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυμέ-

calessiis ferendam convenerant, viginti circiter, tam equites quam simul gravis armaturae milites, una cum Scirphonda Thebano, uno ex Boeotarchis, *a Thracibus* interfecti fuerunt. Mycalessiorum vero pars quaedam absumta fuit. Atque hic quidem fuit exitus cladis, quam Mycalessus accepit, quae pro *civitatis* magnitudine non minus est deploranda, quam ulla alia, quae in hoc bello acciderit.

31. Demosthenes vero tunc Corcyra solvens, post illam *Deceleae* munitionem in agro Laconico factam, onerariam navem Phiae Eleorum in statione nactus, in qua gravis armaturae milites Corinthii in Siciliam erant trajecturi, ipsam quidem corrupit; viri vero elapsi, et mox aliam *onerariam navem* nacti, *eo* transmiserunt. Postea vero Demosthenes in Zacynthum profectus et *in* Cephalleniam, *illinc* gravis armaturae milites assumsit, et Messeniorum *partem* Naupacto accersivit; atque in oppositam Acarnaniae continentem trajecit, et Alyziam, et Anactorium, quod ipsi *Athenienses* tenebant. Ipsi autem circum haec loca agitanti

occurrit Eurymedon, ex Sicilia remeans, qui tunc hyeme cum pecunia, quam ad exercitum ferebat, *illuc* missus fuerat. Hic autem *ipsi* nuntiavit, cum alia, *quae viderat*, tum etiam se, dum jam esset in ipso navigationis cursu, audisse Plemmyrium a Syracusanis receptum. Praeterea Conon etiam, qui Naupacto praeerat, ad ipsos venit, nuntiaturus, quinque et viginti Corinthiorum naves, quae in statione sibi opposita stabant, neque finito bello *illinc* discedere, et proelium navale commissuras esse. Ipsos igitur naves *ad se* mittere jubebat, quod cum suis duodeviginti *navibus* impares essent ad confligendum cum hostium quinque et viginti *navibus*. Demosthenes igitur et Eurymedon, decem velocissimas ex iis, quas ipsi habebant, cum ipso Conone miserunt ad illas, quae Naupacti erant. Ipsi vero res ad illam expeditionem necessarias apparabant, copiasque cogebant. Atque Eurymedon quidem, in Corcyram profectus, jussit ipsos *Corcyraeos* instruere quindecim naves: et gravis armaturae milites delegit. (nam a-

δων ἀπαντᾷ, ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὃς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη. καὶ ἀγγέλλει τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ἑαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ' αὐτοὺς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων, αἳ σφίσιν ἀνθορμοῦσαι, οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον, ναυμαχεῖν τε μέλλουσι. πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσαις εἴκοσιν ταῖς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον, ξυμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ. αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο. Εὐρυμέδων μὲν, ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας, καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς, καὶ ὁπλίτας κα-

ταλεγόμενος. (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένει, ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ᾑρέθη) Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ακαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

λϐ'. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημμυρίου ἅλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἔπεισάν τε, καὶ ξυναγείραντες ἔμελλον ἄξειν τὸν στρατὸν, ὁ Νικίας προπυθόμενος, πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας, καὶ ξυμμάχους Κεντόριπάς τε καὶ Αλικυαίους, καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφήσωσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσωσι διελθεῖν. ἄλλῃ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν. Ακραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν, οἱ Σικελοὶ, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Αθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ τριχῇ ποιησάμενοι, ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι, διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα, καὶ τοὺς

versus *ab instituto navigationis cursu, quo Athenas petebat,* jam una cum Demosthene imperium gerebat, quemadmodum etiam delectus fuerat.) Demosthenes vero ex locis, quae circum Acarnaniam erant, funditores et jaculatores coëgit.

32. At Syracusanorum legati qui tunc, post Plemmyrium expugnatum, *varias Siciliae* civitates adierunt, cum *quod petierant ipsis* persuasissent, et copias, quas collegerant, *Syracusas* essent ducturi, Nicias, qui *rem* praesenserat, mittit ad illos Siculos, qui transitum tenebant, et cum ad Centoripas et Alicycaeos, tum etiam ad alios socios, ne patiantur hostes per suos fines iter facere, sed *eos* congregati *transire* prohibeant. nec enim eos alia via transire conaturos. Agrigentini enim iter *ipsis* per suum agrum dare nolebant. Cum autem Sicilienses jam iter facerent, Siculi, quemadmodum ab Atheniensibus orabantur, tribus in locis insidias collocarunt, et illos incautos ac ex improviso aggressi, ad octingentos ferme occide-

runt, omnesque legatos, praeter unum Corinthium. Hic vero eos, qui elapsi sunt, ad mille et quingentos, Syracusas deduxit.

33. Per eosdem dies, Camarinaei etiam, qui opem ipsis *Syracusanis* ferebant, quingenti gravis armaturae milites, et trecenti jaculatores, totidemque sagittarii *Syracusas* pervenerunt. Miserunt et Geloi copias ad quinque naves explendas, et jaculatores quadringentos, et equites ducentos. Jam enim omnis propemodum Sicilia *arma consociavit*, praeter Agrigentinos (isti enim in partibus non erant,) *sed se medios gerebant*, caeteri vero, *etiam* qui hactenus *belli eventum* circumspicientes exspectassent, conspiratione facta, Syracusanis auxilium adversus Athenienses ferebant. Atque Syracusani quidem, quod cladem istam apud Siculos accepissent, ab Atheniensibus protinus invadendis abstinuerunt. Demosthenes vero et Eurymedon, cum exercitus ex Corcyra et ex continente collectus jam paratus esset, cum universis copiis Ionium *mare* trajecerunt, *et appulerunt* ad promontorium

πρέσβεις, πλὴν ἑνὸς τοῦ Κορινθίου, πάντας. οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

λγ'. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφικνοῦνται, αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὁπλῖται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ, καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῷοι ναυτικόν τε ἐς πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους, καὶ ἱππέας διακοσίους. σχεδὸν γάρ τοι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία, πλὴν Ακραγαντίνων· οὗτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν· οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Αθηναίους, μετὰ τῶν Συρακουσίων, οἱ πρότερον περιορώμενοι, ξυστάντες ἐβοήθουν. καὶ οἱ μὲν Συρακούσιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέσχοντο εὐθέως τοῖς Αθηναίοις ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἑτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἔκ τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ιόνιον ἐπ' ἄκραν Ιαπυγίαν. καὶ ὁρμηθέντες

αὐτόθεν, κατίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ιαπυγίας· καὶ ἀκοντιστάς τε τινὰς τῶν Ιαπύγων πεντήκοντα κὴ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς· καὶ τῷ Αρτα (ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς δυνάστης ὢν παρέσχετο αὐτοῖς) ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν, ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ιταλίας· καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους κὴ τριήρεις δύο, κὴ ἀναλαβόντες ταῦτα, παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν, κὴ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Αθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας. καὶ βουλόμενοι, τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν ἀθροίσαντες, εἴτις ὑπελέλειπτο ἐξετάσαι, κὴ τοὺς Θουρίους πεῖσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότατα, κὴ, ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσὶ, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Αθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ, καὶ ἔπρασσον ταῦτα.

Japygiam. Hinc vero profecti, ad Choeradas Japygiae insulas appulerunt. Et paucos quosdam Japygum jaculatores Messapiae gentis, numero centum et quinquaginta, in naves imposuerunt. Et renovata vetusta quadam amicitia cum Arta (qui illis in locis tum imperitans jaculatores etiam istos ipsis praebuerat) ad Metapontium Italiae *urbem* appulerunt. Cum autem Metapontinos induxissent ad secum mittendos ex societatis jure trecentos jaculatores, et duas triremes; his in naves receptis, in agrum Thurium praetervecti sunt: ibique deprehenderunt Atheniensium adversarios per seditionem nuper ejectos. Quoniam autem volebant, omnibus copiis in unum ibi contractis, recognoscere, si quis relictus esset; simul etiam Thuriis persuadere, ut quam alacerrime ad eandem militiam secum proficiscerentur, et (quando eo fortunae venissent) eosdem pro hostibus et pro amicis haberent, quos Athenienses *haberent:* in agro Thurio subsederunt, atque in harum rerum peragendarum curam incubuerunt.

34. Peloponnesii vero, et qui in quinque et viginti navibus erant, qui onerariarum navium in Siciliam tendentium causa habebant stationes oppositas navibus, quae erant Naupacti, sub idem tempus sese ad navale proelium praepararunt, aliisque navibus praeter eas, quas jam paratas habebant, instructis, adeo ut Atticis paulo pauciores essent, ad Erineum Achaiae *oppidum* in agro Rhypico situm appulsi stationem habuerunt. Quoniam autem locus ille, in quo stationem habebant, in lunae speciem curvatus erat, peditatus quidem tum Corinthiorum, tum sociorum indigenarum, qui ad opem *suis* ferendam convenerat, utrinque in eminentibus promontoriis dispositus erat: naves vero medium *spatium* tenebant obstructum. Polyanthes autem Corinthius hujus classis erat praefectus. Athenienses vero cum tribus et triginta navibus, quarum dux erat Diphilus, Naupacto solventes, adversus ipsos contenderunt. Et Corinthii principio quidem quievere. postea *vero*, cum ipsis signum datum fuisset, et tempus idoneum adesse visum esset, magno cum impetu Athe-

λδ'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶν, οἵπερ τῶν ὁλκάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρμουν πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ, καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος ἐφ᾽ ᾧ ὥρμουν, ὁ μὲν πεζὸς ἑκατέρωθεν προσβεβοηθηκότες τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι. ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορίνθιος. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισὶν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὥρμησαν

ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐναυμάχουν. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δὲ Ἀθηναίων κατέδυ μὲν οὐδεμία ἁπλῶς, ἑπτὰ δέ τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμεναι, καὶ ἀναῤῥαγεῖσαι τὰς παρεξειρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἐχουσῶν. ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μέν, καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾷν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων, διά τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος, καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαγωγήν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων· καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἑάλωσαν. οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες, ῥᾳδίως διεσώζοντο· τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐδεμία κατέδυ ναῦς. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον, οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστη-

nienfibus obviam iverunt, et proelium committere coeperunt. Et diu alteri alteris reftiterunt. Et Corinthiorum quidem tres naves profligatae fuerunt; Athenienfium vero nulla quidem prorfus eft depreffa, fed feptem ad navigandum inutiles factae funt, quod Corinthiarum navium (quae hac ipfa de caufa craffiores epotides habebant) adverfis proris petitae, et in ipfis frontibus, ubi nullum eft remigium, perruptae fuiffent. Cum autem proelium commififfent ancipiti quidem Marte, et ita ut utrique victoriam fibi vendicarent, quia tamen Athenienfes naufragiis funt potiti, tum quod ventus in altum ea propuliffet, tum etiam quod Corinthii fuum agmen adverfus ipfos non amplius ducerent, alteri ab alteris diremti funt, et neutri alteros perfequuti, nec ulli ex alterutris capti. Nam Corinthii et Peloponnefii facile evadebant, quia proelium prope terram committebant: Athenienfium vero nulla navis eft depreffa. Cum autem Athenienfes fe Naupactum recepiffent, Corinthii ftatim tropaeum ut victores erexe-

runt, quod plures hoſtilium navium ad navigationem inutiles reddidiſſent. Se enim propter hoc non ſuperatos putabant, propter quod neutri ſe victores fuiſſe *ducebant.* Nam et Corinthii ſe victores fuiſſe duxiſſent, niſi longe victi fuiſſent; et Athenienſes exiſtimaſſent, ſe victos fuiſſe, niſi longe viciſſent. Cum autem Peloponneſii diſceſſiſſent, et peditatus dilapſus eſſet, Athenienſes et ipſi tanquam victores tropaeum in Achaia ſtatuerunt. Aberant autem ab Erineo, ubi Corinthii ſuae claſſis ſtationem habebant, viginti ferme ſtadiis. Atque pugna quidem navalis hunc exitum habuit.

35. Demoſthenes vero et Eurymedon, poſteaquam Thurii parati fuerunt ad illius militiae ſocietatem ſequendam, cum ſeptingentis gravis armaturae militibus et trecentis iaculatoribus, claſſem quidem in oram Crotoniatidem praetervehi juſſerunt: ipſi vero peditatum omnem, quem prius ad fluvium Sybarin recenſuerant, per agrum Thurium duxerunt. Cum autem ad Hyliam flu-

σαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν. καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσᾶσθαι, δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν. οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ πολὺ ἐκρατοῦντο, οἵ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι εἰ μὴ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων, καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον, καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες ἀπεῖχον τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

λε'. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὁπλίταις, τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ, ἦγον διὰ τῆς Θουριάτιδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ὑλίᾳ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς

οἱ Κροτωνιᾶται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ηὐλίσαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ὕλίου, καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἴσχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

λϛʹ. Οἱ δὲ Συρακούσιοι, ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν, αὖθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειράσαι ἐβούλοντο, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι, ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό, τε ἄλλο ναυτικόν, ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τὶ πλέον ἐνεῖδον σχήσοντες· καὶ τὰς πρώρας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον, στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρώραις παχείας· καὶ ἀντηρίδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς

rum perveniſſent, et Crotoniatae ad eos praemiſiſſent, qui dicerent praeter voluntatem ſuam fore, ſi per ſuum agrum *ipſorum* exercitus transiret, ad mare deſcenderunt, et ad Hyliae oſtium pernoctarunt; et naves in eundem locum ipſis obviam venerunt. Poſtridie vero, cum *eas* conſcendiſſent, abierunt, et ad *ſingulas* urbes, praeter Locros, appellebant, donec Petram Rhegini agri pervenerunt.

36. Syracuſani vero, cum interea ipſos contra ſe venire audiſſent, *belli fortunam* claſſe rurſus experiri voluerunt, alioque peditatus apparatu, quem hac ipſa de cauſa cellegerant, quod ipſos *ac novorum hoſtium adventum* praevertere cuperent. Inſtruxerunt autem claſſem cum aliis rebus, ita ut ex ſuperiore navali proelio didicerant, ſe fore meliore conditione, tum etiam navium proris, quas decurtarunt, et firmiores reddiderunt, et proris impoſuerunt craſſas epotidas; iisque tigna junxerunt et intus et extra, quae usque ad navium latera ſpatio fere

fenum cubitorum pertingerent. quo modo et Corinthii adverfus naves, quae ad Naupactum erant, fuarum proris inftructis pugnaverant. Exiftimarunt enim Syracufani adverfus Athenienfium naves, (quae non eodem modo adverfus *Syracufanorum naves* erant aedificatae, fed a prora *partes* graciles *ac infirmas* habebant, quod ipfi *Athenienfes* non tam adverfis proris quam navibus circumactis *in hoftilium navium latera* incurrere confueviffent) fe non deteriore conditione futuros, et navale proelium, quod in magno portu a multis navibus in non magno *fpatio* committendum erat, pro fe facturum *putarunt*. Se enim, adverfis proris incurrentes, diffracturos ipforum proras; quod folidis craffisque roftris in vacuas ac infirmas incurfuri effent: Athenienfibus vero in angufto loci fpatio nullam fore facultatem aut naves circumagendi, aut eas *per mediam fuam claffem* educendi; qua artificii parte potiffimum *illi* confidebant. Se enim pro viribus hoc quidem praeftituros, ut nullam *ipfis* per mediam fuam claffem transeundi facul-

τοὺς τοίχους, ὡς ἐπὶ ἓξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν. ᾧπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπεσκευασμένοι πρώραθεν ἐναυμάχουν. ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακούσιοι, πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς, οὐχ ὁμοίως ἀντινεναυπηγημένας, ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρώραθεν ἐχούσας, διὰ τὸ μὴ ἀντιπρώροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν οὖσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι. ἀντίπρωροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι, ἀναῤῥήξειν τὰ πρώραθεν αὐτοῖς, στερίφοις καὶ παχέσι πρὸς κοῖλα καὶ ἀσθενῆ παρέχοντες τοῖς ἐμβόλοις· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περίπλουν, οὔτε διέκπλουν, ᾧπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον. αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν, τὸ μὲν, οὐ δώσειν διεκπλεῖν, τὸ δὲ, τὴν στενοχωρίαν κωλύ-

σειν ὥςε μὴ περιπλεῖν· τῇ τε πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκῦσῃ εἶναι τὸ ἀντίπρωρον ξυγκρῦσαι, μάλιςʼ ἂν αὐτοὶ χρήσασθαι. πλεῖςον γὰρ ἐν αὐτῷ σχήσειν. τὴν γὰρ ἀνάκρυσιν ὐκ ἔσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθυμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην διʼ ὀλίγυ καὶ ἐς ὀλίγον κατʼ αὐτὸ τὸ ςρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν. τῦ δʼ ἄλλυ λιμένος αὐτοὶ κρατήσειν, ϗ ξυμφερομένυς αὐτὺς, ἤν πη βιάζωνται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτὸ προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι· (ὅπερ καὶ ἔβλαπτε μάλιςα τὺς Ἀθηναίυς ἐν ἁπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, ὐκ ὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρύσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακυσίοις) περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τῦ πελάγυς τε καὶ ἀνάκρυσιν, ὐ δυνήσεσθαι αὐτὺς, ἄλλως τε ϗ τῦ Πλημμυρίυ πολεμίυ τε αὐτοῖς ἐσομένυ, ϗ τῦ ςόματος ὐ μεγάλυ ὄντος τῦ λιμένος.

tatem darent; illud vero ab ipsis loci angustiis praestitum iri, quae *illos* impediturae essent, ne naves circumagerent. Quod autem prius gubernatorum inscitia contigisse videbatur, ut adversis proris *cum hostibus* confligerent, se hoc ipso potissimum *proelii genere sperabant* usuros. Hac enim ratione se optima conditione futuros. Atheniensibus enim, si *a se* propellerentur, non fore facultatem retrocedendi alio, nisi ad terram, idque exiguo *intervallo a mari distantem*, et in exiguum *loci spatium*, juxta sua ipsorum castra. Caetero vero portu se potituros; at ipsos *hostes*, sicubi premerentur, confertos in exiguo *spatio*, et omnes in eodem *loco* inter se concurrentes perturbatum iri. (quod etiam in omnibus navalibus proeliis plurimum Atheniensibus obfuit, quod ipsis in omnem portum, ut Syracusanis, retrocedere non liceret) in apertum vero mare navibus circumactis evadendi facultatem non habituros, quod penes se futurum esset et a pelago incursionem *in illos* facere, et *illinc ad sua castra* retrocedere, praecipue vero quod Plemmyrium ipsis infestum esset futurum, simul etiam quod portus ostium non amplum esset.

37. Syracusani *igitur*, cum haec excogitassent et pristinae disciplinae atque virtuti addidissent, simul etiam cum ex superiore navali proelio majorem fidentiam jam concepissent, pedestribus simul et maritimis copiis *Athenienses* aggrediuntur. Et peditatum quidem Gylippus paulo prius ex urbe eductum admovit ad Atheniensium munitionem, ab ea parte, qua prospectus in urbem patebat. Item qui apud Olympieum erant, cum gravis armaturae milites, qui illic erant, tum equites, et levis armatura Syracusanorum, ad munitionem ab altera parte accesserunt. Postea vero confestim Syracusanorum sociorumque naves prodierunt, Athenienses vero primum quidem eos cum solo peditatu *belli fortunam* tentaturos existimabant, sed cum naves quoque subito contra *se* venientes vidissent, perturbati sunt. Et alii quidem supra munitiones et ante munitiones acie instructa steterunt adversus *hostes* accedentes; Atheniensium vero alii adversus equites et jaculatores multos, qui partim ex Olympieo, partim ex aliis locis extra sitis, magna celeritate veniebant,

λζ΄. Τοιαῦτα οἱ Συρακούσιοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες, καὶ ἅμα τεθαῤῥηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας, ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσί· καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγῳ πρότερον τὸν ἐκ τῆς πόλεως Γύλιππος προὐξαγαγὼν, προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθόσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα. καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου, οἵ τε ὁπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ἡ γυμνητία τῶν Συρακουσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῄει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐξέπλεον τῶν Συρακουσίων καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοπρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβοῦντο· καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ [Ἀθηναῖοι] πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας ἱππέας τε

πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς ἀντεπεξήεσαν. ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν, καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ αἱ τῶν Συρακουσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

λη'. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπιπολὺ προσπλέοντες, καὶ ἀνακρουόμενοι, καὶ πειράσαντες ἀλλήλων, καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακούσιοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακούσιοι ἡσύχαζον, οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας, ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα, καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὖθις ἐπιχειρήσειν, τούς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴτις τι ἐπεπονήκει, καὶ ὁλκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ

prodierunt. alii vero naves instruebant, simul etiam ad littus ad opem *suis* ferendam accurrebant: postquam autem instructae fuerunt, quinque et septuaginta naves adversus *hostem in altum* duxerunt. Syracusanorum vero erant circiter octoginta.

38. Cum autem ad multum illius diei spatium mutuis incursionibus se petiissent, et *alteri ab alteris vicissim* repulsi fuissent, et utrique *virtutis hostilis* periculum mutuo fecissent, et neutri aliquo *praeclaro ac* memoratu digno facinore edito victoriam ab adversariis reportare potuissent, (nisi quod Syracusani unam aut alteram Atheniensium navem depresserunt) *alteri ab alteris* diremti discesserunt: et peditatus simul a munitionibus *Atheniensium* abscessit. Postridie vero Syracusani quidem quieverunt, nullo modo declarantes quidnam essent acturi. Nicias vero, cernens navale proelium aequo Marte commissum fuisse, et existimans, ipsos rursus *idem* tentaturos, trierarchos ad naves reficiendas adegit, si qua damnum aliquod accepisset, et onerarias produxit ante suum vallum, quod ab ipsis, portus conclusi

loco, ante naves in mari defixum fuerat. onerarias vero binum circiter jugerum spatio *inter se* distantes collocavit, ut si qua navis premeretur, *ipsi* tutum esset refugium, et rursus per otium exeundi facultas. Athenienses autem in his apparandis totum diem ad noctem usque consumserunt.

39. Postridie vero Syracusani maturius quidem, *quam ante*, sed tamen eodem et peditatus et classis conatu cum Atheniensibus conflixerunt. Cum autem adversis navibus se mutuo oppugnare coepissent, eodem modo rursus magnam illius diei partem se invicem lacessendo consumserunt; donec Ariston Pyrrhichi *filius*, Corinthius, omnium, qui cum Syracusanis erant, optimus gubernator, suasit *primis* suae classis ducibus, ut mitterent ad eos, quibus in urbe *hujus rei* cura commissa erat, qui imperarent *ipsis*, ut quam celerrime rerum venalium forum mutarent, et *res venales* ad mare transferrent, et quaecunque quis esculenta haberet, omnes cogerent *haec* illuc ferre et

λιμένος κλειςῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπεπήγει. διαλιπούσας δὲ τὰς ὁλκάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως εἴτις βιάζοιτο ναῦς, εἴη καταφευξις ἀσφαλὴς, καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Αθηναῖοι μέχρι νυκτός.

λθ΄. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακούσιοι τῆς μὲν ὥρας πρωϊαίτερον, τῇ δὲ ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε πεζοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Αθηναίοις. καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον αὖθις ἐπιπολὺ διῆγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων. πρὶν δὴ Αρίστων ὁ Πυῤῥίχου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακουσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους, κελεύειν ὅτιτάχιστα τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων παρὰ τὴν θάλασσαν μεταστῆσαι κομίσαντας, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας

ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοὺς ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας, εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσωνται, καὶ δι' ὀλίγου αὖθις καὶ αὐθήμερον ἀπροσδοκήτοις τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσι.

μ'. Καὶ οἱ μὲν, πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη· καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐξαίφνης πρύμναν κρουσάμενοι, πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν. καὶ εὐθὺς ἐκβάντες, αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομίσαντες αὐτοὺς, ὡς ἡσσημένους, σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες, τά τε ἄλλα διεπράσσοντο, καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον, ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίφνης δὲ οἱ Συρακούσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς, ἐπέπλεον αὖθις. οἱ δὲ, διὰ πολλοῦ θορύβου καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες, μόγις ποτὲ ἀντανήγοντο· καὶ χρόνον μέν τινα ἀπείχοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι, ἔπειτα οὐκ

vendere, ut nautae illic expositi, statim juxta naves pranderent, et intra breve *spatium* rursus, idque eodem die, Athenienses nihil hujusmodi exspectantes aggrederentur.

40. Atque hi quidem *hujus verbis* adducti nuntium miserunt, et mercatus apparatus est. Et Syracusani repente in puppim remigantes *et cessim euntes*, urbem versus navigando se receperunt. Et statim exscensu facto, ibi prandium sumserunt. Athenienses vero existimantes ipsos, ut *a se* victos, ad suam urbem in puppim remigantes sese recipere, per otium *in litus* egressi, cum ad alia, tum ad prandium expediendum se contulerunt, quod nullum navale proelium amplius eo die se commissuros putarent. At Syracusani repente navibus instructis *in eos* rursus invehuntur. Illi vero magno cum tumultu, et plerique jejuni, nullo ordine *naves* conscenderunt, et aegre tandem obviam *ipsis* iverunt. Et cum aliquandiu sibi caventes, a se mutuo abstinuissent; postea

placuit Atheniensibus non diutius ibi cunctari, sed quam celerrime *hostes* aggredi, ne sua ipsorum culpa lassitudine *confecti*, caperentur. Quamobrem dato signo ingruentes pugnare coeperunt. Syracusani vero *illorum impetum* excipientes, *eas* propulsabant; et adversis *suarum* navium proris utentes, (quemadmodum *facere* statuerant) quas ita paraverant, ut ad incursiones faciendas essent idoneae, lacerabant Atheniensium naves in magna prorarum parte, ubi nullum erat remigium. Et qui ex tabulatis ipsos jaculis petebant, Atheniensibus vehementer nocebant. Sed longe magis illi Syracusani, qui exiguis navigiis circumvehebantur, et *ordines ac* seriem remorum hostilium navium subibant, et ad *earum* latera praetervehebantur, et ex ipsis *navigiis* in nautas missilia jaciebant.

41. Tandem autem Syracusani totis viribus hoc modo pugnantes vicerunt: Athenienses vero in fugam versi, per onerariarum navium praesidium in suam stationem confugerunt. Syracusanorum vero naves

ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις, αὐτοῦ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἁλίσκεσθαι, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα· καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακελεύσεως, ἐναυμάχουν. οἱ δὲ Συρακούσιοι δεξάμενοι [ἠμύνοντο,] καὶ ταῖς τε ναυσὶν ἀντιπρώροις χρώμενοι, ὥσπερ διενοήθησαν, τῶν ἐμβολῶν τῇ παρασκευῇ ἀνερρήγνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξειρεσίας· καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες, μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ἀθηναίους· πολὺ δ' ἔτι· μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες τῶν Συρακουσίων, καὶ ἔς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν, καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

μα΄. Τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρακούσιοι ἐνίκησαν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν ὁλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν ὅρμον. αἱ δὲ τῶν Συρακουσίων νῆες

μέχρι μὲν τῶν ὁλκάδων ἐπεδίωκον, ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ τῶν ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὁλκάδων δελφινοφόροι ἠρμέναι ἐκώλυον. δύο δὲ νῆες τῶν Συρακουσίων ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς, καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑάλω. καταδύσαντες δ' οἱ Συρακούσιοι τῶν Αθηναίων ἑπτὰ ναῦς, καὶ κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἄνδρας τε τοὺς μὲν ζωγρήσαντες, τοὺς τε ἀποκτείναντες, ἀπεχώρησαν· καὶ τροπαιά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν, καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχυρὰν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ πολὺ κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ καὶ τὸ πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἐπιθησόμενοι καὶ ἀμφότερα παρεσκευάζοντο αὖθις.

μϛ΄. Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Αθηναίων βοήθειαν παραγίγνονται, ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς, καὶ ὁπλίτας περὶ πεντακισχιλίους ἑαυτῶν τε

hostem insequutae sunt usque ad illas onerarias naves; deinde antennae, quae ex onerariis navibus, in introitu, altius sublatae stabant, unde *plumbei* delphines *ad demergendas subeuntes naves* pendebant, ipsos *ulterius progredi* prohibuerunt. Duae vero Syracusanorum naves, victoria feroces, ad illas propius accesserunt, atque profligatae fuerunt; et *earum* altera una cum ipsis viris capta fuit. At Syracusani, septem navibus Atheniensium depressis, multisque laceratis, virisque partim captis partim occisis, abierunt; et utriusque pugnae navalis tropaea erexerunt, certamque spem animo jam conceperant, se *Atheniensibus* classe longe superiores fore. Existimabant autem ipsum etiam peditatum a se subactum iri. Atque hi quidem, ut *hostem* utrinque rursus aggressuri, sese praeparabant.

42. Interea vero Demosthenes et Eurymedon cum auxilio, quod ab Atheniensibus acceptum adducebant, advenerunt, navibus ferme tribus et septuaginta, una cum peregrinis, et fere cum quinque millibus gravis

armaturae militum, *quos* tam ex suis popularibus quam ex sociis *collegerant*. Praeterea cum jaculatoribus barbaris et Graecis non paucis, nec non funditoribus et sagittariis, et reliquo apparatu, quanto opus erat. Quamobrem Syracusanorum et sociorum animos non exiguus pavor tunc *invasit*, si nullus periculi devitandi finis sibi futurus esset. Videbant enim, quamvis Decelea fuisset munita, nihilo tamen minus exercitum parem atque similem priori contra *se* venisse, et Atheniensium vires undique *magnas* apparere. Superiori vero Atheniensium exercitui, ut in malis, quoddam *animi* robur accessit. Demosthenes autem, cum vidisset, quo in statu res essent, et existimasset nullo modo *sibi* licere tempus terere, et committere quod Nicias commiserat: (Nicias enim, cum initio formidabilis *illuc* appulisset, quia Syracusas non protinus est adortus, sed Catanae hybernavit, in contemtionem *apud hostes* venit; eumque Gylippus, qui copias ex Peloponneso ducebat, antevertit. Quas ne accersissent quidem Syracusani, si ille

καὶ τῶν ξυμμάχων· ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ Ἕλληνας οὐκ ὀλίγους, καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακουσίοις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου· ὁρῶντες οὔτε διὰ τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἧσσον στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα, τήν τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην. τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἐκ κακῶν, ῥώμη τις ἐπεγένετο. ὁ δὲ Δημοσθένης, ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα, καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τε εἶναι διατρίβειν, οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν· ἀφικόμενος γὰρ τοπρῶτον ὁ Νικίας φοβερὸς, ὡς οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχείμαζεν, ὑπερώφθη τε, καὶ ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος. ἣν οὐδ' ἂν με-

τέπεμψαν οἱ Συρακούσιοι εἰ ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπέκειτο. ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι, ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἥσσους ὄντες, καὶ ἀποτετειχισμένοι ἂν ἦσαν. ὥστε μηδ' εἰ μετέπεμψαν, ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν. ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης, καὶ γιγνώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅτι τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρούσῃ τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἁπλοῦν τε ὂν, καὶ εἰ ἐπικρατήσειέ τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως, καὶ αὖθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥᾳδίως ἂν αὐτὸ ληφθὲν, (οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα) ἠπείγετο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ· καὶ [οἱ] ξυντομωτάτην ἡγεῖτο διαπολέμησιν. ἢ γὰρ κατορθώσας ἕξειν Συρακούσας, ἢ ἀπάξειν τὴν στρατιὰν, καὶ οὐ τρίβεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς ξυ-

confestim invasisset. Nam cum ipsi se satis virium habere putarent, uno eodemque tempore se *illis* inferiores esse cognovissent, et circumvallati fuissent. Quare ne si accersissent quidem, ipsos amplius aeque *ac ante* juvare potuisset.) Demosthenes igitur cum haec consideraret, et sciret, se quoque in praesentia, primo die maxime formidabilem hostibus esse, praesenti *suarum* copiarum terrore, quam celerrime uti volebat. Cum autem animadverteret, *directum* Syracusanorum murum prope *suas munitiones* exstructum, quo se ab Atheniensibus circumvallari prohibuerant, simplicem esse, et, si quis Epipolarum ascensum occupasset, et castra, quae in ipsis erant, hunc facile captum iri, (nullum enim fore *putabat*, qui suorum impetum auderet sustinere,) rem aggredi, periculumque facere properabat; brevissimoque temporis spatio bellum a se confectum iri sperabat. Aut enim re feliciter gesta Syracusas in suam potestatem venturas, aut copias a se abductum iri, nec universos Athenienses, tam eos, qui militiae,

quam eos, qui domi erant, frustra attritum iri. Primum igitur *ex navibus* egressi Athenienses Syracusanorum agrum, qui circum Anapum erat, vastare coeperunt, et pedestribus navalibusque copiis, ut ante, superiores erant. Adversus enim neutras *copias* Syracusani prodierunt, nisi cum equitibus et jaculatoribus, qui ex Olympiéo venerant.

43. Deinde Demostheni prius *quam Epipolas aggrederetur*, illam munitionem machinis tentare placuit. Sed cum machinae, ab ipso *ad munitionem* admotae, crematae fuissent ab adversariis, qui ex muris se defendebant, cum etiam caeterae ejus copiae, quae *munitionem* variis in partibus oppugnabant, *ab hostibus* repellerentur, tempus non amplius terendum esse censuit. Quare cum rem Niciae caeterisque collegis persuasisset, Epipolas, ut cogitarat, aggredi statuit. Caeterum interdiu quidem nullo modo fieri posse videbatur, ut clam accederent et ascenderent. Cum igitur edixisset *militibus, ut secum ferrent* quinque dierum cibaria,

στρατευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν. πρῶτον μὲν οὖν τήν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακουσίων ἔτεμνον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον, καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τοπρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσίν. οὐδὲ γὰρ καθ' ἑκάτερα οἱ Συρακούσιοι ἀντεπεξῄεσαν, ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου.

μγ΄. Ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀποπειράσαι τοῦ ἀποτειχίσματος. ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναί, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο, οὐκέτι ἐδόκει διατρίβειν· ἀλλὰ πείσας τόν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἐδόκει εἶναι λαθεῖν προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας· παραγγείλας δὲ πενθ' ἡμερῶν σιτία, καὶ τοὺς λιθολόγους, καὶ τέκτονας

πάντας λαβὼν, καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε, καὶ ὅσα ἔδει, ἢν κρατῶσι, τειχίζοντας ἔχειν· αὐτὸς μὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου ὕπνου, καὶ Εὐρυμέδων, καὶ Μένανδρος, ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν στρατιὰν, ἐχώρει πρὸς τὰς Επιπολάς. Νικίας δὲ ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπελέλειπτο. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον (ᾗπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τοπρῶτον ἀνέβη) λανθάνουσί τε τοὺς φύλακας τῶν Συρακουσίων, καὶ προσβάντες, τὸ τείχισμα ὃ ἦν αὐτόθι τῶν Συρακουσίων, αἱροῦσι, καὶ ἄνδρας [τινὰς] τῶν φυλάκων ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ πλείους, διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Επιπολῶν τρία [ἐν προτειχίσμασιν,] ἓν μὲν τῶν Συρακουσίων, ἓν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἓν δὲ τῶν ξυμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον. καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακουσίων, οἳ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Επιπολῶν φύλακες ἦσαν, ἔφραζον. οἱ δ' ἐβοήθουν

cum etiam aedium structores omnesque fabros assumsisset, et caeterum missilium apparatum, et *omnia* quaecunque ad munitiones exstruendas necessaria futura erant, si *eo loco* potiti fuissent, ipse quidem a primo somno, et Eurymedon, et Menander, omnibus copiis assumtis, ad Epipolas contendit. Nicias vero in munitionibus remansit. Cum autem ad ipsas *Epipolas* accessissent per Euryelum (qua etiam prior exercitus prius ascenderat) Syracusanorum custodes latuerunt; ipsorumque munitionem, quae illic erat, aggressi ceperunt, et nonnullos de custodibus interfecerunt. At *ipsorum* plerique, qui confestim diffugerant ad castra, (quae in ipsis Epipolis erant terna, in *urbis* propugnaculis, una quidem Syracusanorum, altera vero caeterorum Siciliensium, et tertia aliorum sociorum,) hostium adventum *suis* nuntiarunt. Et *praecipue* sexcentis illis Syracusanis, qui etiam primi in hac Epipolarum parte excubabant, *hostes introisse* significa-

runt. Hi vero confestim ad opem *suis* ferendam accurrerunt; sed Demosthenes et Athenienses eos nacti, quamvis strenue restiterent, tamen fugarunt. Atque ipsi quidem confestim ulterius ire perrexerunt, ne praesens ille animorum ardor restingueretur, atque *res*, quarum causa venerant, non perficerentur. Alii vero munitionem Syracusanorum, quam initio aggressi fuerant, a custodibus desertam ceperunt, pinnasque detrahebant. Syracusani vero, et socii, et Gylippus, ejusque milites opem ex propugnaculis ferebant. Quoniam autem hoc audax *hostium* facinus ipsis inexspectatum noctu contigerat, Athenienses invaserunt timore perculsi; et ab ipsis repulsi, primum pedem retulerunt. Dum autem Athenienses quasi victores nullo ordine jam longius progrederentur, et omnes hostium munitiones nondum oppugnatas perrumpere quam celerrime vellent (ne, se de impressione remittentibus, *Syracusani* rursus conglobarentur) ipsis Boeoti primi restiterunt, et ag-

ουν εὐθὺς, καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες, ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν ὅπως τῇ παρούσῃ ὁρμῇ τοῦ περαίνεσθαι ὧν ἕνεκα ἦλθον μὴ βραδεῖς γένωνται. ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων, οὐχ ὑπομενόντων τῶν φυλάκων, ᾕρουν τε, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον. οἱ δὲ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ ὁ Γύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων. καὶ ἀδοκήτου τοῦ τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου, προσέβαλλόν τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι, καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν, τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. προϊόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων, καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, (ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου αὖθις ξυστραφῶσιν) οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον, καὶ προσβαλόν-

τες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.

μδ. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἣν οὐδὲ πυθέσθαι, ῥάδιον ἦν οὐδ᾽ ἀφ᾽ ἑτέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα ξυνηνέχθη. ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγενόμενοι πάντα, πλὴν τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστος μόγις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ (ἣ μόνη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο) πῶς ἄν τις σαφῶς τι εἰδείη; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρὰ, ἑώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσθαι. ὁπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσσητοι ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβήκει, τὸ δ᾽ ἔτι προσανῄει· ὥστ᾽ οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ,τι χρὴ χωρῆσαι. ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν

greſſi fuderunt, ac in fugam conjecerunt.

44. Hic vero Athenienſes jam in magna perturbatione et conſilii inopia conſtituti ſunt, quam vel ex alterutris intelligere non facile fuit, *ut certo ſciatur*, quonam modo ſingula contigerint. Nam interdiu, certiora quidem, ſed tamen ne haec quidem omnia *noverunt illi*, qui *rebus gerendis* interfuerunt: ſed vix unus quisque novit res in ea parte geſtas, in qua ipſe fuit. At in nocturna pugna (quae ſola in hoc bello inter magnos exercitus tunc eſt commiſſa) qua ratione quis aliquid certo ſcire poſſit? Nam luna quidem fulgebat: ſed ita ſe invicem conſpiciebant, ut ad lunam credibile eſt. nam ipſam quidem corporis ſpeciem proſpiciebant; ſed amicum *ab hoſte* non discernebant. Utrorumque vero non pauci gravis armaturae milites in anguſto loci ſpatio verſabantur. Et Athenienſium alii quidem jam vincebantur, alii vero ſua prima impreſſione adhuc invicti pergebant. Multi etiam ex reliquo exercitu ad ipſos partim quidem jam aſcenderant, partim vero jam adventabant; adeo ut neſcirent, quonam tendere deberent. Nam propter fugam, in quam

primum *ipsorum* agmen *ab hoste* conjectum fuerat, omnia perturbata erant, et propter *ingentem* clamorem difficile dignosci poterant. Nam et Syracusani et socii, qui *hostem* vincebant, adhortabantur, nec parvo clamore utebantur, quod alia ratione noctu, *quid opus esset facto*, significare non possent, et simul eorum, qui se ferebant obviam, impetum sustinebant. Et Athenienses se ipsos quaeritabant, et quoslibet oppositos, quamvis essent amici, illorum, qui fuga se jam *ad suos* reciperent, hostes esse ducebant. Quoniam autem crebris interrogationibus tesseram sciscitabantur, quod nulla alia ratione *suos ab hostibus* dignoscere possent, sibi ipsis ingentem perturbationem praebebant, dum omnes simul *tesseram* sciscitarentur, ipsamque hostibus prodiderunt. At illorum *tesseram ipsi* non ita norant, quia illi vincentes, nec dissipati, minus ignoti erant. Quare si *Athenienses* in aliquos hostes incidissent, quamvis plus virium *quam hostes* haberent, *ipsi tamen hostes* ipsos devitabant, quod ipsorum tesseram nossent. Sed si ipsi non respondissent, *ab illis* trucidabantur. Quod autem maxime atque praecipue *ipsis*

τῆς τροπῆς γεγενημένης ἐτετάρακτο πάντα, καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνῶναι. οἵ τε γὰρ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε, κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι, (ἀδύνατον ὂν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆναι) καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἵ τε Ἀθηναῖοι ἐζήτουν τε σφᾶς αὐτούς, καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον, καὶ εἰ φίλιον εἴη, τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων πολέμιον ἐνόμιζον. καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνθήματος πυκνοῖς χρώμενοι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῳ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολὺν παρεῖχον ἅμα πάντες ἐρωτῶντες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κατέστησαν. τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο, διὰ τὸ κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους, ἧσσον ἀγνοεῖσθαι. ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχοιέν τισι, κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων, διέφευγον αὐτούς, ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ξύνθημα. εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιντο, διεφθείροντο. μέγιστον δὲ καὶ οὐχ

ἥκιστα ἔβλαψεν ὁ παιωνισμός. ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὢν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἵ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι, καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἵ τε πολέμιοι ὁμοίως. ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ τὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις, καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες, μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκόμενοι, κατά τε τῶν κρημνῶν οἱ πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς, ἀπώλλυντο, στενῆς οὔσης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως. καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν καταβαίνοιεν, οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν, ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας, ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγγανον, οἱ δὲ ὕστερον ἥκοντες, εἰσὶν οἳ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν, κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθη-

nocuit, fuit paeanis modulatio. Quod enim utrorumque ſimilis eſſet, dubitationem afferebat. Nam et Argivi et Corcyraei, et quicquid Doricae gentis cum Athenienſibus erat, quoties paeana ceciniſſent, *hoc* Athenienſibus timorem incutiebat; et hoſtes, pariter *eos perterrefaciebant*. Quamobrem ad extremum, poſtquam ſemel perturbati fuerunt, in variis *hoſtilium* caſtrorum partibus inter ſe ipſos concurrentes, et amici cum amicis, et cives cum civibus *confligentes*, non ſolum *ſibi mutuo* metum incuſſerunt, ſed etiam cum ad manus inter ſe veniſſent, *alteri ab alteris* vix dirimi potuerunt. Hoſtibus autem inſequentibus, *eorum* multi ſe ipſos ex rupibus praecipitantes interemerunt, quod arctus eſſet ex Epipolis ad regrediendum deſcenſus. Et poſtquam ii, qui ex locis ſuperioribus incolumes evaſerant, in planitiem deſcenderunt, eorum plerique, et quotquot erant ex priore exercitu, propter majorem regionis notitiam, in *ſua* caſtra perfugerunt. Ex iis vero, qui poſterius venerant, nonnulli ab itineribus aberrantes per agrum paſſim errarunt;

quos, ubi dies illuxit, Syracusanorum equitatus circumfusus profligavit.

45. Postridie vero Syracusani quidem duo tropaea statuerunt; *unum* ad Epipolas, qua *hostis* ascenderat; et *alterum* ubi primum Boeoti *Atheniensibus* restiterant. Athenienses vero suorum cadavera fide publica interposita receperunt. Non pauci autem tam ipsorum, quam sociorum perierunt: arma tamen longe plura, quam pro caesorum numero capta fuerunt. Qui enim ex rupibus inermes sine scutis desilire coacti fuerant, partim quidem perierunt, partim vero evaserunt.

46. Postea vero Syracusani quidem propter insperatum rei feliciter gestae successum, viribus iterum (ut et ante) collectis, Agrigentum, quod seditione laborabat, Sicanum cum quindecim navibus miserunt, ut illam urbem, si posset, in suam potestatem redigeret. Gylippus etiam itinere terrestri Siculorum urbes iterum adiit, ut no-

σαν· ἃς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἱππεῖς τῶν Συρακουσίων περιελάσαντες διέφθειραν.

με'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακούσιοι δύο τροπαῖα ἔστησαν, ἐπί τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ᾗ ἡ πρόσβασις, καὶ κατὰ τὸ χωρίον ᾗ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι ἀντέστησαν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο. ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων· ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη. οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἅλλεσθαι ψιλοὶ ἄνευ τῶν ἀσπίδων, οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δ' ἐσώθησαν.

μϛ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν Συρακούσιοι, ὡς ἐπὶ ἀπροσδοκήτῳ εὐπραγίᾳ πάλιν αὖ ἀναῤῥωσθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑπαγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο. Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν Σικελίαν ᾤχετο

αὖθις, ἄξων ϛρατιὰν ἔτι· ὡς ἐν ἐλπίδι ὢν καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων αἱρήσειν βίᾳ, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

μζ'. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ϛρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο πρός τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν, καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ ϛρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀῤῥωϛίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἑώρων οὐ κατορθοῦντες, καὶ τοὺς ϛρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατ' ἀμφότερα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιϛα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐϛρατοπεδεύοντο, ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν. τά τε ἄλλα ὅτι ἀνέλπιϛα αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν. ἀλλ' ἅπερ [καὶ] διανοηθεὶς ἐς τὰς Ἐπιπολὰς διεκινδύνευσεν, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, διεξιέναι ἐψηφίζετο, καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέλαγος οἷόν τε περαιοῦσθαι, καὶ τοῦ ϛρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ κρα-

vas copias *illinc* adduceret: quod spem conceplisset, fore ut et munitiones Atheniensium expugnaret, quandoquidem apud Epipolas res ita contigisset.

47. Interea vero Atheniensium duces, cum propter cladem, quam acceperant, tum etiam ob afflictam omnibus in rebus fortunam, in qua totus exercitus tunc erat constitutus, consultare coeperunt. Videbant enim, se *suis* conatibus rem feliciter non gerere, et milites mansione gravari. Nam duabus de causis morbo premebantur; tum quod id esset anni tempus, quo potissimum homines aegrotant; tum etiam quod locus, in quo castra habebant, palustris ac molestus esset. Praeterea quod de caeteris *hostium rebus in suam potestatem redigendis* nulla spes amplius ipsis ostenderetur. Demosthenes igitur non diutius *illic* manendum esse censebat. Sed cum spes illa, qua adductus belli fortunam apud Epipolas tentaverat, eum fefellisset, pertransire constituit, nec morari, dum mare foret adhuc idoneum ad trajiciendum, ac ipsi saltem classis accessione

navales copias superare possent. Et reipublicae magis conducere dicebat, bellum cum illis gerere, qui in suo agro munitiones adversus *ipsam* exstruerent, quam cum Syracusanis, quos expugnare nequaquam amplius facile esset. Quinetiam, rationi minime consentaneum esse, magnam pecuniae vim in obsidione frustra consumere. Atque Demosthenis quidem haec erat sententia.

48. Nicias vero sentiebat quidem et ipse res suas infirmas esse, sed tamen ipsarum infirmitatem verbis declarare nolebat: nolebat etiam de recepto decretum a se cum multis palam fieri, ne rumor ad hostes emanaret. Nam si hoc fecissent, se multo minus, quotiescunque voluissent, clam discedere posse. Praeterea hostium quoque res (quod earum majorem quam caeteri *collegae* notitiam *Nicias* haberet) nonnihil spei adhuc *ipsi* praebebant, fore ut deteriore conditione essent, quam suae, si *Athenienses* in *urbis* obsidione perseverarent. Illos enim pecuniarum inopia a se exhaustum iri *dicebat*, praesertim quod classem jam haberent, qua longe lateque maris imperium obtinerent.

τεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον εἶναι ἔφη, πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζοντας τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἢ Συρακουσίους, οὓς οὐκέτι ῥάδιον εἶναι χειρώσασθαι· οὐδ᾽ αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίγνωσκεν.

μη΄. Ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πονηρὰ σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι, οὐδ᾽ ἐμφανῶς σφᾶς ψηφιζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν, τοῖς πολεμίοις καταγγέλτους γίγνεσθαι. λαθεῖν γὰρ ἂν ὁπότε βούλοιντο τοῦτο ποιοῦντες πολλῷ ἧσσον. τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ᾽ ὧν ἐπιπλέον ἢ ἄλλοι ᾐσθάνετο αὐτῶν, ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσεσθαι, ἢν καρτερῶσι προσκαθήμενοι. χρημάτων γὰρ ἀπορίᾳ αὐτοὺς ἐκτρυχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπιπλέον ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούν-

τῶν. καὶ, ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι, ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν, καὶ οὐκ εἴα ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος, τῷ μὲν ἔργῳ, ἔτι ἐπ' ἀμφότερα ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχε· τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ, οὐκ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαί τε περὶ σφῶν αὐτῶν, καὶ τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας, καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούσαντας γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἄν τις εὖ λέγων διαβάλλοι, ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶσιν ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τὰ ἐναντία βοήσεσθαι, ὡς ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλθον. οὔκουν βούλεσθαι αὐτός γε, ἐπιστάμενος τὰς Ἀθηναίων φύσεις, ἐπ' αἰσχρᾷ τε αἰτίᾳ καὶ ἀδι-

Quinetiam (nam et Syracusis erant non-nulli, qui res *urbemque* Atheniensibus dedere volebant) nuntios ad ipsum mittebant, nec discedere sinebant. Quae cum *ille* sciret, re quidem ipsa in utramque partem adhuc nutabat, et ancipitem cogitationem habens haerebat: verbis vero, quibus tunc palam utebatur, se copias abducturum negabat. Se enim probe scire *dicebat* haec ab Atheniensibus minime probatum iri, se sine ipsorum decreto discedere. Non enim qui rerum statum (sicut et ipsi) vidissent, non autem ex aliorum *duces* insectantium verbis intellexissent, eosdem de se ipsis judicaturos atque decreturos; sed ipsos *Athenienses* criminationibus alicujus, qui verbis ad persuadendum aptis usus fuerit, fidem habituros. Quinetiam multos atque adeo plerosque praesentium militum, qui tunc vociferarentur, se in gravibus malis versari, illuc reversos contraria vociferaturos, duces pecunia corruptos prodidisse, atque discessisse. Quamobrem se saltem, qui nosset Atheniensium ingenia, nolle *dicebat* ob turpem causam et inique ab Atheniensibus potius

morte mulctari, quam ab hostibus, si opus esset, hoc ipsum privato periculo pati. *Quamvis autem res suas infirmas et afflictas esse sciret,* tamen dicebat res Syracusanorum longe deteriore conditione esse, quam suas. Illos enim, quod *sua* pecunia mercenarios milites alerent, simul etiam quod alios sumtus facerent in alenda praesidia in castellis circum urbem sitis disposita, praeterea quod magnam etiam classem jam per annum alerent, partim quidem *rei pecuniariae* inopia *jam* premi, partim vero in aliis etiam angustiis fore. Duo enim talentorum millia jam consumsisse, praeterea multa etiam debere. Et, si vel minimum de praesenti apparatu detraherent, stipendiumque *militibus* dare cessarent, res eorum perituras; quippe quod copiis auxiliaribus niterentur potius quam necessariis, quales essent suae copiae. Quamobrem dicebat oportere *se* in obsidione perseverare; neque pecunia superatos, qua longe superiores essent, abire.

49. Atque Nicias quidem haec dicens affirmabat, quia rerum Syracusanorum statum plane compertum habebat, et pecuniarum inopiam, et quosdam illic esse, qui res

κως ὑπ᾽ Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ. τά τε Συρακουσίων ἔφη ὅμως ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι. χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας, καὶ ἐν περιπολίοις ἅμα [ἄλλα] ἀναλίσκοντας, καὶ ναυτικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας, τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ᾽ ἔτι ἀμηχανήσειν. δισχίλια γὰρ τάλαντα ἤδη ἀνηλωκέναι, καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν· ἤν τε καὶ ὁτιοῦν ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς, τῷ μὴ διδόναι τροφὴν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπικουρικὰ μᾶλλον, ἢ δι᾽ ἀνάγκης (ὥσπερ τὰ σφέτερα) ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσκαθημένους, καὶ μὴ χρήμασιν ὡς πολὺ κρείσσους εἰσὶ, νικηθέντας ἀπιέναι.

μθ΄. Ὁ μὲν Νικίας ταῦτα λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι που τὸ βουλόμενον τοῖς

Ἀθηναίοις γίγνεσθαι τὰ πράγματα, καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γοῦν ναυσὶν ἢ πρότερον θαρσήσει κρατηθείς. ὁ δὲ Δημοσθένης, περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆσθαι, οὐδ' ὁπωσοῦν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἄνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος, ἀλλὰ τρίβειν αὐτοὺς ἔφη χρῆναι, ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν, ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες τρέψονται, πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων, καὶ ἐκείνους βλάψουσι· ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει, καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ (ἣ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλόν ἐστι) τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν ᾗ τά τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται, καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους, οὐκ ἐκ βραχέος καὶ περιγραπτοῦ ὁρμώμενοί τε καὶ καταίροντες, ἕξουσι. τό, τε ξύμπαν εἰπεῖν, οὐδενὶ τρόπῳ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη καὶ μὴ μέλλειν

illas in Atheniensium potestatem venire cuperent, et qui nuntios ad se mitterent, ne discederet; simul etiam *illud certo sciebat*, se classe saltem, *majorem* fidentiam habiturum, quam ante, quum *ab hoste* victus fuisset. Demosthenes vero nullo modo probabat ejus consilium de diutius in *urbis* obsidione perseverando. Quod si sine Atheniensium decreto exercitus non esset abducendus, at *in Sicilia* perstandum; dicebat hoc ipsis esse faciendum, ita ut castris *inde* motis aut Thapsum, aut Catanam peterent, unde cum peditatu in varias *hostilis* agri partes sese converterent, et incursiones facerent, et res hostium diriperent, ac illis nocerent; et cum *suis* navibus in alto, nec in angustiis (quae pro hostibus magis facerent) proelia committerent, sed in aperto mari, ubi ex sua peritia fructum perciperent, et se recipiendi et *hostem* invadendi liberam facultatem haberent, non ex brevi praescriptoque *loci spatio in hostem* impressionem facientes, et *ad suas stationes ac portum* appellentes. In summa, nullo modo sibi placere dicebat, in eodem *loco* diutius manere; sed quam celerrime jam, et sine ulla cunctatione castris

motis *illinc* abire. Eurymedon autem ipsius orationem comprobabat. Sed contradicente Nicia, segnities quaedam et cunctatio innascebatur, simul etiam suspicio, ne Nicias, quod aliquid amplius *meliusque* nosset quam caeteri, *haec* affirmaret. Hunc in modum Athenienses quidem negligentiores facti sunt, et in *eodem* loco permanserunt.

50. Interea vero Gylippus et Sicanus Syracusas redierunt. Sicanus quidem infecto Agrigenti negotio; (nam cum adhuc Gelae esset, illa seditio propter Syracusanos orta in amicitiam est conversa) Gylippus vero rediit secum adducens cum alium magnum exercitum ex Sicilia *collectum*, tum etiam illos gravis armaturae milites vere in onerariis navibus ex Peloponneso missos, ex Africa Selinuntem profectos. Cum enim in Africam delati fuissent, et duas triremes et navigationis duces a Cyrenaeis datos accepissent, et in ipsa praetervectione Euesperitis, qui ab Afris obsidebantur, opem tu-

ἐξανίςασθαι. καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα ξυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Νικίου, ὄκνος τὶς καὶ μέλλησις ἐνεγένετο, καὶ ἅμα ὑπόνοια μή τι καὶ πλέον εἰδὼς ὁ Νικίας ἰσχυρίζηται. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν ἔμενον.

ν'. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ παρῆσαν ἐς τὰς Συρακούσας· ὁ μὲν Σικανὸς, ἁμαρτὼν τοῦ Ἀκράγαντος· (ἐν Γέλᾳ γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι, ἡ τοῖς Συρακουσίοις στάσις ἐς φιλίαν ἐξεπεπτώκει) ὁ δὲ Γύλιππος, ἄλλην τε στρατιὰν πολλὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἦρος ἐν ταῖς ὁλκάσιν ὁπλίταις ἀποσταλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς Λιβύης ἐς Σελινοῦντα. ἀπενεχθέντες γὰρ ἐς Λιβύην, καὶ δόντων Κυρηναίων τριήρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ Εὐεσπερίταις πολιορκουμένοις ὑπὸ Λιβύων ξυμμαχήσαντες, καὶ νικήσαντες τοὺς

Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παραπλεύσαντες ἐς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅθεν πρὸς Σικελίαν ἐλάχιστον δυοῖν ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦς ἀπέχει, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ περαιωθέντες, ἀφίκοντο ἐς Σελινοῦντα· καὶ οἱ μὲν Συρακούσιοι, εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων παρεσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ᾽ ἀμφότερα αὖθις τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, ὁρῶντες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημένην αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα, ἀλλὰ καθ᾽ ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μάλιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετεμέλοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠναντιοῦτο, ἀλλ᾽ ἢ μὴ φανερῶς γε ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἠδύναντο ἀδηλότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου πᾶσι, καὶ παρασκευάσασθαι ὅταν τις σημήνῃ· καὶ μελλόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἕτοιμα ἦν, ἀποπλεῖν, ἡ σελήνη ἐκ-

lissent, Afrosque superassent, et illinc praetervecti Neapolim petiissent, Carthaginiense emporium, unde in Siciliam brevissimus est trajectus, duorum omnino dierum et unius noctis navigatione, et illinc *in Siciliam* trajecissent, Selinuntem pervenerunt. Cum autem isti *illuc* advenissent, Syracusani quidem confestim sese praeparare coeperunt ad Athenienses utrinque, et navalibus et pedestribus copiis, rursus invadendos. Atheniensium vero duces, cum alium etiam exercitum ipsis *Syracusanis* accessisse viderent, et res suas non in melius progredi, sed quotidie ex omni parte pejus se habere, praecipue vero infirma hominum valetudine premi, poenitebat quod antea motis *inde* castris non abiissent; et cum ne Nicias quidem amplius aeque *ac ante* ipsis adversaretur, sed tantum peteret, ne saltem aperte *profectio* decerneretur, omnibus *suis militibus* abitionem ex castris edixerunt quam occultissime potuerunt, utque expediti forent, quum quis signum daret. Cum autem *res omnes jam* essent paratae, cumque *jam* essent discessuri, luna defecit. Erat autem

plenilunium. Atheniensium vero cum *alii* plerique rem eam pro ominosa habentes, duces ad subsistendum hortabantur, tum vero Nicias (erat enim alioqui rebus divinis, et hujusmodi nimium deditus) dixit se ne permissurum quidem amplius, ut de castris movendis deliberaretur, prius quam ter novem dies *ibi* mansissent, quos vates praecepissent. Hac igitur de causa Athenienses mora interposita *illic* permanserunt.

51. Syracusani vero, cum hoc intellexissent, animis et ipsi multo magis erecti sunt ad Atheniensium fugam impediendam, quod vel ipsi *Athenienses* jam agnoscerent, se neque classe neque peditatu Syracusanis amplius superiores esse. Nec enim, furtivam abitionem molituros fuisse *credebant*. Simul etiam quod nollent eos in aliquam aliam Siciliae partem profectos, ibi considere, et oppugnatu difficiliores esse; sed illic primo quoque tempore, et in loco sibi commodo, ipsos ad proelium navale committendum adigere *vellent*. Naves igitur instruere coeperunt, et aliquot dies, quot satis esse ipsis

λείπει. ἐτύγχανε γὰρ πανσέληνος ὖσα. κὴ οἱ Ἀθηναῖοι οἵ τε πλείυς ἐπισχεῖν ἐκέλευον τὺς ςρατηγὺς, ἐνθύμιον ποιύμενοι, κὴ ὁ Νικίας (ἦν γάρ τι κὴ ἄγαν θειασμῷ τε κὴ τῷ τοιύτῳ προσκείμενος) ὐδ' ἂν διαβυλεύσασθαι ἔτι ἔφη, πρὶν ἃς οἱ μάντεις ἐξηγῦντο, τρὶς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως ἂν πρότερον κινηθείη. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις μελλήσασι, διὰ τῦτο ἡ μονὴ ἐγεγένητο.

να'. Οἱ δὲ Συρακύσιοι, κὴ αὐτοὶ τῦτο πυθόμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐγηγερμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων, ὡς κὴ αὐτῶν καθεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναυσὶ, μήτε τῷ πεζῷ· ὐ γὰρ ἂν τὸν ἔκπλυν ἐπιβυλεῦσαι. καὶ ἅμα ὐ βυλόμενοι αὐτὺς, ἄλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένυς, χαλεπωτέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ' αὐτῦ ὡστάχιςα κὴ ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέρει ἀναγκάσαι αὐτὺς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν ναῦς ἐπλήρυν, κὴ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας ὅσαι

αὐτοῖς ἐδόκȣν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προτεραίᾳ πρὸς τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον, καὶ ἐπεξελθόντος μέρȣς τινὸς ȣ πολλȣ͂ καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων κατά τινας πύλας, ἀπολαμβάνȣσί τε τῶν ὁπλιτῶν τινὰς, καὶ τρεψάμενοι καταδιώκȣσιν. ȣ̓́σης δὲ στενῆς τῆς ἐφόδȣ, οἱ Ἀθηναῖοι ἵππȣς τε ἑβδομήκοντα ἀπολλύȣσι, καὶ τῶν ὁπλιτῶν ȣ̓ πολλȣ́ς.

νϐ΄. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακȣσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέȣσιν, ȣ̓́σαις ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τείχη ἐχώρȣν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ προσμίξαντες ἐναυμάχȣν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων, καὶ βȣλόμενον περικλείσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπεξαγαγόντα τῷ πλῷ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακȣ-

visi sunt, se exercuerunt. Postquam vero tempus opportunum advenit, priore quidem die ad Atheniensium munitiones accesserunt, easque oppugnare coeperunt: cumque quaedam non magna manus, tam gravis armaturae militum quam equitum, per quasdam portas eruptionem in eos fecisset, *Syracusani* nonnullos *illorum* gravis armaturae milites interceperunt, et *caeteros* in fugam versos persequuti sunt. Quoniam autem via, qua incursio fiebat, erat angusta, Athenienses amiserunt septuaginta equites, et nonnullos gravis armaturae milites.

52. Atque hoc quidem die Syracusanorum exercitus *illinc* se recepit. Postero vero die, cum sex et septuaginta navibus prodierunt, et cum peditatu simul ad *Atheniensium* munitiones perrexere. Athenienses vero cum sex et octoginta navibus obviam ipsis iverunt, et cum ad manus venissent proelium navale commiserunt. Et Eurymedontem (qui dextrum Atheniensium cornu tenebat, et adversariorum naves circumcludere volebat, ac *ideo* navium agmen longa serie extenuatum produxerat propius ter-

ram) Syracusani sociique, cum medium Atheniensium *agmen* primum vicissent, ipsum quoque in concavo portus atque intimo ejus recessu interceperunt; et cum ipsum, tum etiam naves, quae ipsum sequebantur, profligarunt. Deinde vero reliquam etiam Atheniensium classem jam persequi, et ad terram propellere coeperunt.

53. Gylippus vero, cernens hostium classem jam superari, et extra vallum et sua castra proferri, cupiens eos profligare, qui *in terram* egrederentur, et efficere, ut Syracusani naves facilius retraherent, quod ab amicis terra teneretur, ad portus crepidinem cum quadam copiarum parte accurrit, ut *suis* auxilium ferret. Hetrusci vero (isti enim Atheniensium causa *illic* excubabant) cum ipsos hac incomposite contendentes animadvertissent, in eos eruptionem fecerunt, ut suis opem ferrent, et, impressione in primos facta, *eos* in fugam conjecerunt, et in paludem nomine Lysimeliam deturbarunt. Postea vero, cum major Syracusano-

σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος, καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι, καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἑπισπομένας· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πάσας ναῦς ἤδη τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν.

νγ'. Ὁ δὲ Γύλιππος, ὁρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικωμένας, καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθείρειν τοὺς ἐκβαίνοντας, καὶ τὰς ναῦς ῥᾷον τοὺς Συρακουσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς φιλίας οὔσης, παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν, μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοὶ (οὗτοι γὰρ ἐφύλασσον τοῖς Ἀθηναίοις) [ταύτῃ] ὁρῶντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθήσαντες καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις, τρέπουσι, καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην. ὕστερον δὲ, πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συ-

ρακουσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες, καὶ δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν, ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν. καὶ ὁπλίτας τε πολλοὺς ἀπέκτειναν, καὶ τὰς ναῦς, τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον, δυοῖν δεούσας εἴκοσιν, ἃς οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν· καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς, ἐμπρῆσαι βουλόμενοι, ὁλκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ δαδὸς γεμίσαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους· ὁ ἄνεμος οὔριος) ἀφεῖσαν τὴν ναῦν, πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν, ἀντεμηχανήσαντό τε σβεστήρια κωλύματα, καὶ παύσαντες τὴν φλόγα, καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὁλκάδα, τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν.

νδ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Συρακούσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν, καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως

rum fociorumque manus jam advenifset, ipsi quoque Athenienses, qui *suis* subsidio venerant, et qui *suis* navibus timebant, cum ipsis proelium commiserunt, victosque persecuti sunt: et gravis armaturae milites non multos interfecerunt, et navium *suarum* majorem quidem partem conservarunt, et in *sua* castra reduxerunt. Sed earum duodeviginti Syracusani sociique ceperunt, omnesque viros interfecerunt. Et in caeteras, quas concremare cupiebant, navem onerariam vetustam, quam sarmentis ac taedis onerarant (erat autem ventus in Athenienses secundus) igne injecto dimiserunt. Athenienses vero *suae* classi timentes, remedia ad ignem restinguendum idonea excogitarunt, restinctaque flamma, et impedito navis onerariae cursu ne propius *ad suas naves* accederet, hoc periculo sunt liberati.

54. Postea vero Syracusani quidem tropaeum erexerunt, cum navalis victoriae, tum gravis armaturae militum prius ante munitiones interceptorum, unde etiam eos ceperunt. Athenienses vero *et ipsi* tro-

paeum erexerunt, tum *Syracusani* peditatus ab Hetruscis fugati et in paludem compulsi, tum *reliquarum copiarum*, quas ipsi cum *suis* reliquis copiis *in fugam conjecerant*.

55. Cum autem Syracusani jam insignem victoriam navalem adepti fuissent (prius enim reformidabant classem, quae cum Demosthene advenerat) Athenienses maximum animi moerorem omnibus ex rebus conceperunt, quod res longe aliter ipsis cecidisset, atque speraverant. Sed eos multo magis hujus expeditionis poenitebat. Quod enim illis solis civitatibus bellum jam intulissent, quae iisdem institutis uterentur, et quae populari dominatu, ut et ipsi, regerentur, et quae classem et equitatum et potentiam haberent, quod etiam nullum dissidium ex mutato reipublicae statu inter ipsos excitare possent, quo *eos* sibi adjungerent, neque *bellico* apparatu, licet *illis* longe superiores *essent*, *eos subigere possent*, sed in plerisque rebus sui conatus infeliciter sibi cederent, cum antea inopes erant consilii, tum vero, postquam navali proelio superati sunt (quod *sibi eventurum* nunquam putassent) multo magis animis consternatis esse coeperunt.

τῶν ὁπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον· Ἀθηναῖοι δὲ, ἧς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην, καὶ ἧς αὐτοὶ τοῦ ἄλλου στρατοπέδου.

νε΄. Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακουσίοις λαμπρᾶς ἤδη τοῦ ναυτικοῦ, (πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας) οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν, καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατιᾶς ὁ μετάμελος. πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε ὥσπερ καὶ αὐτοὶ, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτε ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐταῖς, ᾧ προσήγοντο ἄν, οὔτ᾽ ἐκ παρασκευῆς, πολλῷ κρείσσους, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τά τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουν, καὶ ἐπειδή γε ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, (ὃ οὐκ ἂν ᾤοντο) πολλῷ δὴ μᾶλλον ἠθύμουν.

νϛ'. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τόν τε λιμένα εὐθὺς παρέπλεον ἀδεῶς, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διενοοῦντο κλείσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ βούλοιντο, λάθοιεν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοὶ σωθῆναι μόνον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι· νομίζοντες (ὅπερ ἦν) ἀπό τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι, καὶ, εἰ δύναιντο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσιν ἐς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι. τούς τε γὰρ ἄλλους Ἕλληνας εὐθὺς, τοὺς μὲν, ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ, φόβου ἀπολύεσθαι. οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν· καὶ αὐτοὶ, δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι, ὑπό τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατά τε ταῦτα, καὶ ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον

§ 56. At Syracusani statim intrepide portum praetervecti, ejus quoque ostium claudere statuerunt; ne Athenienses, etiam si vellent, clam ipsis *illinc* exirent. Nec enim ipsi jam de salute tuenda tantum erant soliciti; sed etiam de ratione, qua illos impedirent, *ne salutem sibi parere possent*. Existimabant enim (id quod erat) praesentem rerum suarum statum longe meliorem esse, et, si Athenienses sociosque et terra et mari superare possent, praeclarum sibi certamen hoc apud Graecos visum iri. Caeteros enim Graecos confestim, partim quidem servitute, partim vero metu liberatum iri. Reliquam enim Atheniensium potentiam nequaquam amplius satis virium habituram ad sustinendum bellum, quod *ipsis* postea inferretur. Se autem, quod horum autores fuisse viderentur, cum apud caeteros mortales, tum etiam apud posteros magnae admirationi futuros. Et profecto certamen illud praeclarum erat futurum, cum his de causis, tum etiam quod non solum Athenienses, sed etiam multos alios *eorum*

socios superaturi essent. Neque vero ipsi tantum, sed etiam una cum iis, qui auxilio ipsis venissent, quippe quod cum Corinthiis et Lacedaemoniis conjuncti duces se praestitissent, et suam urbem periculis objecissent, ac in navali proelio rem magna ex parte promovissent. Etenim plurimae gentes adversus hanc unam urbem tunc confluxerant, excepta tamen tota illa multitudine, quae in hoc bello vel ad Atheniensium vel ad Lacedaemoniorum urbem convenerat.

57. Utrique enim cum tot gentium copiis vel contra Siciliam vel pro Sicilia bellum ad Syracusas gesserunt; quorum alii quidem illuc se contulerunt, ut hos in illa regione subigenda juvarent, alii vero ut cum illis *Siciliam* conservarent, neque propter aliquod *foederis* jus potius *quam ob aliam causam*, neque propter cognationem vel has vel illas partes sequuti sunt; sed ut singuli vel casu, vel utilitate, vel necessitate adducti fuerunt. Atque ipsi quidem Athenienses, qui erant Iones, Syracusanis, qui erant Dorienses, ultro bellum intulerunt; et cum ipsis eadem lingua et *iisdem* praeterea insti-

περιεγίγνοντο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων· καὶ οὐδ' αὐτοὶ αὖ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσιν, ἡγεμόνες τε γιγνόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν σφετέραν πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεῦσαί τε, καὶ τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες. ἔθνη γὰρ πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνῆλθε, πλήν γε δὴ τοῦ ξύμπαντος λόγου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.

νζ΄. Τοσοίδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ περὶ Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν, τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντες, ἐπὶ Συρακούσας ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον, οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἑκάστοις τῆς ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον, ἢ ἀνάγκης ἔσχεν. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακουσίους ἐ-

κόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοι, καὶ Ἴμβριοι, καὶ Αἰγινῆται, οἳ τότε Αἴγιναν εἶχον· καὶ ἔτι Ἑστιαιεῖς, οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστίαιαν οἰκοῦντες, ἄποικοι ὄντες ξυνεστράτευσαν. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ δ' οἳ καὶ μισθοφόροι ξυνεστράτευον. καὶ τῶν μὲν ὑπηκόων καὶ φόρου ὑποτελῶν, Ερετριεῖς, καὶ Χαλκιδεῖς, καὶ Στυρεῖς, καὶ Καρύστιοι, ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν· ἀπὸ δὲ νήσων, Κεῖοι, καὶ Ανδριοι, καὶ Τήϊοι· ἐκ δ' Ἰωνίας, Μιλήσιοι, καὶ Σάμιοι, καὶ Χῖοι. τούτων Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες, αὐτόνομοι ξυνέσποντο, καὶ τοπλεῖστον Ιωνες ὄντες οὗτοι πάντες, καὶ ἀπ' Αθηναίων, πλὴν Καρυστίων. οὗτοι δ' εἰσὶ Δρύοπες. ὑπήκοοι δ' ὄντες, καὶ ἀνάγκῃ ὅμως Ιωνές τε ἐπὶ Δωριέας ἠκολούθουν. πρὸς δ' αὐτοῖς Αἰολεῖς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ οὐ

tutis utentes, Lemnii, et Imbrii, et Aeginetae, qui tunc Aeginam tenebant, *ad idem bellum adversus Syracusanos sunt profecti:* praeterea Hestiaeenses, qui Hestiaeam in Euboea sitam incolunt, et qui *Atheniensium* sunt coloni, ejusdem militiae socii fuerunt. Ad eandem etiam expeditionem cum illis iverunt alii, partim subditi, partim socii, qui suis legibus vivebant, partim etiam mercede conducti. Atque ex subditis quidem et tributariis, Eretrienses, et Chalcidenses, et Styrenses, et Carystii, ex Euboea erant: ex insulis vero, Cei, Andrii, et Teii: ex Ionia vero, Milesii, Samii, et Chii. Inter hos autem Chii, qui tributorum immunes erant, sed tantum navibus suppeditandis obnoxii, *illius belli* societatem liberi sequebantur; atque horum omnium plerique, praeter Carystios, Iones sunt, et ab Atheniensibus *oriundi.* Hi vero *Carystii* sunt Dryopes. Quamvis autem *isti omnes exceptis Carystiis* essent Iones, et *Atheniensium imperio* subjecti, tamen *eos* vel necessitate coacti contra Dorienses sequebantur. Praeter hos autem, Aeolenses: et Methymnaei quidem *Atheniensibus* parebant, sed naves tantum *illis* suppeditabant, nullum vero tributum pendebant;

Tenedii vero et Aenii vectigales erant. Isti vero Aeolenses cum Boeotis Aeolensibus, et suarum coloniarum conditoribus, qui cum Syracusanis se conjunxerant, necessitate coacti pugnarunt. Plataeenses vero inter Boeotos soli cum Boeotis palam, idque jure inimicitiarum *conflixerunt*. Rhodii vero et Cytherii, Dorienses utrique: sed tamen Cytherii Lacedaemoniorum coloni, cum Atheniensibus contra Lacedaemonios, qui cum Gylippo erant, arma ferebant; Rhodii vero, qui ab Argivis erant oriundi, Syracusanis, qui Dorienses erant, quinetiam Gelois suis colonis, qui cum Syracusanis militabant, bellum facere cogebantur. Ex insularum vero incolis, qui circa Peloponnesum erant, Cephallenses et Zacynthii, liberi illi quidem, quia tamen insulas incolebant, et *ideo* ab Atheniensibus, qui maris imperium *tunc* obtinebant, magis coërcebantur, *quam qui sedes in locis mediterraneis habebant, illos inviti* sequebantur. At Corcyraei non solum Dorienses, sed etiam Corinthii, palam adversus Corinthios atque Syracusanos, quamvis illorum quidem essent coloni, horum vero cognati, tamen necessitate quidem,

φόρῳ ὑπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ Αἴνιοι, ὑποτελεῖς. οὗτοι δὲ Αἰολεῖς Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς μετὰ Συρακουσίων κατ' ἀνάγκην ἐμάχοντο. Πλαταιεῖς δὲ καταντικρὺ Βοιωτοὶ Βοιωτοῖς μόνοι εἰκότως κατ' ἔχθος. Ῥόδιοι δὲ καὶ Κυθήριοι, Δωριεῖς ἀμφότεροι. οἱ μὲν Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετὰ Ἀθηναίων ὅπλα ἔφερον· Ῥόδιοι δὲ, Ἀργεῖοι γένος, Συρακουσίοις μὲν Δωριεῦσι, Γελώοις δὲ καὶ ἀποίκοις ἑαυτῶν οὖσι μετὰ Συρακουσίων στρατευομένοις ἠναγκάζοντο πολεμεῖν. τῶν τε περὶ Πελοπόννησον νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύνθιοι, αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργόμενοι, ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο. Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριεῖς, ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ Συρακουσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες, τῶν

δὲ ξυγγενεῖς, ἀνάγκῃ μὲν, ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ, κατὰ ἔχθος τὸ Κορινθίων, οὐχ ἧσσον εἵποντο. καὶ οἱ Μεσσήνιοι νῦν καλούμενοι ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ ἐκ Πύλου τότε ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένης, ἐς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι Μεγαρέων φυγάδες οὐ πολλοὶ, Μεγαρεῦσι Σελινουντίοις οὖσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. τῶν δὲ ἄλλων ἑκούσιος μᾶλλον ἡ στρατεία ἐγίγνετο ἤδη. Ἀργεῖοι μὲν οὐ τῆς ξυμμαχίας ἕνεκα μᾶλλον, ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας, καὶ τῆς παραυτίκα ἕκαστοι ἰδίας, Δωριεῖς ἐπὶ Δωριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθουν. Μαντινεῖς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισθοφόροι, ἐπὶ τοὺς ἀεὶ πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους ἰέναι εἰωθότες, καὶ τότε τοὺς μετὰ τῶν Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας, οὐδὲν ἧσσον διὰ κέρδος ἡγούμενοι πολεμίους· Κρῆτες δὲ καὶ Αἰτωλοὶ, μισθῷ καὶ οὗτοι πεισθέντες. ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν

quoad speciosam honestatis causam, *quam praetendebant, quod Leontinos in suas sedes restituere vellent*, sua vero sponte, propter odium, quo Corinthios prosequebantur, *Athenienses* non minus sequebantur, *quam alii.* Messenii quoque, qui nunc sic appellantur, et qui Naupactum incolunt, et *alii* ex Pylo, quae tunc ab Atheniensibus tenebatur, ad hoc bellum assumti fuerunt. Item Megarensium exsules non multi, cum Selinuntiis, qui Megarenses erant, propter *exsilii* calamitatem pugnarunt. Jam vero caeteri sua sponte potius, *quam necessitate coacti*, hanc expeditionem sunt sequuti. Argivi quidem non magis societatis gratia, quam propter suum in Lacedaemonios odium, et singuli propter privatum ac praesens *in aliquos odium*, Dorienses adversus Dorienses, sequuti sunt Athenienses, qui sunt Iones. Mantinei etiam et caeteri Arcades mercede conducti, qui semper *alias* hostibus, quicunque ipsis propositi fuissent, bellum inferre consueverant, tunc illos etiam Arcades, qui cum Corinthiis *in Siciliam* iverant, nihilo minus, *quam alios quoslibet*, lucri gratia hostium loco habuerunt. Cretenses etiam ac Aetoli, mercede et ipsi adducti,

cum Atheniensibus ad hoc bellum sunt profecti. Accidit autem, ut Cretenses, qui cum Rhodiis Gelam condiderant, non a *suis* colonis starent; sed contra *suos* colonos, ultro, mercede allecti militarent. Acarnanum quoque nonnulli, cum lucri causa, tum vero multo magis propter amorem, quo Demosthenem, et propter benevolentiam, qua Athenienses (quorum socii erant) prosequebantur; *illis* auxilium tulerunt. Atque hi quidem intra sinus Ionii fines habitabant. Ex Italicis vero populis, qui hujusmodi temporum angustiis et reipublicae seditione tunc intercepti fuerant, et Thurii et Metapontini eandem militiam sunt sequuti: ex Siciliensibus vero, Naxii et Catanaei. Ex barbaris Egestaei, qui etiam bonam Siciliensium partem, et *multos* illorum, qui extra Siciliam *habitabant*, secum adduxerunt: Hetruscorum etiam nonnulli, propter inimicitias, quas cum Syracusanis gerebant, et Iapyges mercenarii. Atque tot quidem gentes cum Atheniensibus militarunt.

58. Vicissim autem Syracusanis opem tulerunt et Camarinaei, qui erant *illis* finitimi, et Geloi, qui post hos habitabant. Deinde, Agrigentinis quiescentibus, Selinuntii;

Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας, μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκοις ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἄκοντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν. καὶ Ἀκαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλέον Δημοσθένους φιλίᾳ καὶ Ἀθηναίων εὐνοίᾳ, ξύμμαχοι ὄντες, ἐπεκούρησαν. καὶ οἵδε μὲν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὁριζόμενοι. Ἰταλιωτῶν δὲ, Θούριοι καὶ Μεταπόντιοι ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στασιωτικῶν καιρῶν κατειλημμένοι ξυνεστράτευον, καὶ Σικελιωτῶν, Νάξιοι καὶ Καταναῖοι. βαρβάρων δὲ Ἐγεσταῖοι· οἵπερ ἐπηγάγοντο καὶ Σικελιωτῶν τὸ πλέον, καὶ τῶν ἔξω Σικελίας. Τυρσηνῶν τέ τινες, κατὰ διαφορὰν Συρακουσίων, καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι. τοσάδε μὲν μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτευον.

νή. Συρακουσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν καὶ Καμαριναῖοι μὲν, ὅμοροι ὄντες, καὶ Γελῷοι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς. ἔπειτα, Ἀκραγαντίνων ἡσυχαζόντων, ἐν τῷ ἐπέκεινα ἱδρυμένοι Σελινούντιοι. καὶ οἵδε μὲν τῆς Σικε-

λίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον νεμόμενοι. Ιμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνοι Ἕλληνες οἰκοῦσιν. οὗτοι δὲ καὶ μόνοι ἐξ αὐτοῦ ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, Δωριεῖς τε καὶ οἱ αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμάχουν· βαρβάρων δὲ Σικελοὶ μόνοι, ὅσοι μὴ ἀφέστασαν πρὸς τοὺς Αθηναίους. τῶν δ᾽ ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, Νεοδαμώδεις δὲ τοὺς ἄλλους, καὶ Εἵλωτας. δύναται δὲ τὸ Νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι. Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ μόνοι παραγενόμενοι, καὶ Λευκάδιοι, καὶ Αμπρακιῶται, κατὰ τὸ ξυγγενές. ἐκ δὲ Αρκαδίας, μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες, καὶ Σικυώνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες· καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου, Βοιωτοί. πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ πλῆθος πλέον κατὰ πάντα παρέσχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις

qui ſedes in illis partibus habent. Atque hi quidem incolebant eam Siciliae partem, quae Africam verſus ſpectat. Himeraei vero ab ea parte, quae mare Tyrrhenum ſpectat, in qua etiam ſoli ex *omnibus* Graecis habitabant. iſti etiam, inquam, ſoli illinc *Syracuſanis* auxilio venerunt. Atque tot quidem nominis Graeci gentes, quae in Sicilia ſedes habebant, et Dorienſes et omnes ſui juris, in hoc bello *Syracuſanos* adjuverunt: ex barbaris vero ſoli Siculi, quotquot defectione *a Syracuſanis* facta ad Athenienſes non transierant, *opem ipſis tulerunt*. Ex Graecis vero, qui ſunt extra Siciliam, Lacedaemonii quidem *eos adjuverunt, ipſis* ducem Spartanum praebentes, militemque ex Neodamodibus et Helotibus. Iſti autem Neodamodes jam liberi eſſe poſſunt. Corinthii vero et claſſe et peditatu ſoli, et Leucadii, et Ambraciotae, propter cognationem, *illuc* profecti. Ex Arcadia vero, mercenarii milites a Corinthiis miſſi, et Sicyonii coacti militiam illam ſunt ſequuti. Ex illis autem, qui ſunt extra Peloponneſum, Boeoti. Sed ad iſtas adventitias copias ipſi Sicilienſes omnium rerum, ad hoc bellum ne-

cessariarum, multitudinem *longe* majorem contulerunt, quippe qui magnas urbes incolerent. Etenim et multi gravis armaturae milites, et naves, et equi, et alia maxima multitudo collecta fuit. Verum prae caeteris omnibus (ut ita loquar) ipsi Syracusani plus copiarum suppeditaverunt, *idque* propter urbis magnitudinem, et quod in proximo discrimine versabantur.

59. Atque haec quidem fuerunt utrorumque auxilia *undique* collecta. Atque haec omnia tunc utrisque praesto fuerunt, nec ullum praeterea auxilium amplius aut ad hos aut ad illos venit. Syracusani igitur sociique merito praeclarum certamen sibi propositum esse duxerunt, si, praeter navalem victoriam, quam adepti fuerant, universum etiam Atheniensium exercitum, qui tantus esset, debellassent, et illos ab utraque parte, et mari et terra effugere, prohibuissent. Itaque continuo magnum portum claudere coeperunt, qui octo fere stadiorum ostium habebat, transversis triremibus, et navigiis, et scaphis, *eas* anchoris stabilientes. Et caetera, si Athenienses navale proelium adhuc committere auderent, prae-

οἰκοῦντες. καὶ γὰρ ὁπλῖται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, καὶ ἄλλος ὅμιλος ἄφθονος ξυνελέγη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὖθις ὡς εἰπεῖν τοὺς ἄλλους Συρακούσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθος πόλεως, καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

λθ. Καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικουρίαι, τοσαίδε ξυνελέγησαν. καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρῆσαν, καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέροις ἐπῆλθεν. οἵ τε οὖν Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένῃ νίκῃ τῆς ναυμαχίας, ἑλεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθηναίων, τοσοῦτον ὄν, καὶ μηδὲ καθ' ἑκάτερα αὐτοὺς, μήτε διὰ θαλάσσης, μήτε τῷ πεζῷ διαφυγεῖν. ἔκλῃον οὖν τόν τε λιμένα εὐθὺς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις, καὶ πλοίοις, καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίζοντες. καὶ τἆλλα, ἢν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήσωσι, παρεσκευά-

ζοντο· καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόουν.

ξ'. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τήν τε ἀπόκλεισιν ὁρῶσι, καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις, βουλευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνελθόντες οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι, πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων, καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον, (προπέμψαντες γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι, ἀπεῖπον μὴ ἐπάγειν) οὔτε τὸ λοιπὸν ἔμελλον ἕξειν, εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν· ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν τείχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπολαβόντες διατείχισμά τι, ὅσον οἷόν τε ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενέσιν ἱκανὸν γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ τὰς ναῦς πάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλοώτεραι, πάντα τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι. καὶ διαναυμαχήσαντες, ἢν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἢν δὲ μή, ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς, πεζῇ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ᾗ ἂν

parabant: et in nullo quicquam parvum animo agitabant.

60. Athenienſes autem, cum hanc *portus* obſtructionem viderent, et caeteras illorum cogitationes cognoſcerent, conſultandum eſſe cenſuerunt. Quare duces et centuriones congregati, propter praeſentes difficultates cum aliarum rerum, tum vero *praecipue* quod nec in praeſentia commeatus amplius haberent (nam *nuntiis* Catanam praemiſſis, quod *illinc* discedere ſtatuiſſent, *Catanaeis* interdixerant, ne adveherent) nec in poſterum habituri eſſent, niſi claſſe *Syracuſanos* ſuperarent, cenſuerunt, ſuperiores munitiones eſſe deſerendas, et locum aliquem prope ipſas naves occupandum, et munimento quam minimo poſſent concludendum, tantum quod ad utenſilia et aegrotos capiendos ſatis eſſet, atque hoc quidem praeſidio tuendum: reliquo vero peditatu naves omnes, tam eas, quae ad navigationem eſſent idoneae, quam eas, quae non eſſent *idoneae ad navigandum*, explendas, ita ut quoslibet *in eas* imponerent. et navali proelio commiſſo, ſi vincerent, Catanam ſe reciperent; ſin ſecus, incenſa claſſe, pedeſtri

itinere, acie instructa abirent, qua parte celerrime locum aliquem, aut barbaricum aut Graecum, qui amicus esset, adipisci possent. Atque hi quidem, ut haec ipsis *fieri* placuit, sic etiam *illico* fecerunt. Nam et ex superioribus munitionibus ad littus descenderunt, omnesque naves compleverunt; cunctis eas ingredi coactis, quicunque per aetatem quoquo modo *ad aliquem rei navalis usum* idonei esse videbantur. Universae autem naves ad centum ac decem completae fuerunt. Multos autem sagittarios et jaculatores, et Acarnanum, et aliorum peregrinorum, in eas imposuerunt; et caetera, prout ipsis in eas angustias compulsis, et hujusmodi cogitationes habentibus licebat, compararunt. Nicias autem, rebus magna ex parte jam paratis, videns milites animo consternatos esse, quod praeter solitum navali proelio longe superati fuissent, et propter commeatuum inopiam velle quam celerrime *belli fortunam* periclitari, omnes convocatos, tunc primum est adhortatus, et haec verba fecit.

61. "Milites Athenienses, et vos alii

τάχιστα μέλλωσι τινὸς χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλληνικοῦ φιλίου ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν. ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατέβησαν, καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας· ἀναγκάσαντες ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπιτήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἱ πᾶσαι, δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον· καὶ τἆλλα ὡς οἷόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἕτοιμα ἦν, ὁρῶν καὶ τοὺς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας, καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας, παρεκελεύσατο τότε πρῶτον, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

ξα'. ἌΝΔΡΕΣ στρατιῶται Ἀθηναῖ-

ων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται, περί τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἑκάστοις οὐχ ἧσσον ἢ τοῖς πολεμίοις. ἢν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσὶν, ἔστι τῳ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρὴ, οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἳ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες, ἔπειτα διαπαντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων ξυστρατευόμενοι ἀεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στῆναι, καὶ ὡς ἀναμαχούμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

ξζ'. Ἃ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι, πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι, καὶ πρὸς τὴν

' socii, certamen quidem, quod nobis est in-
' eundum, omnibus pariter erit commune,
' et unicuique de salute et patria, non mi-
' nus quam hostibus *nostris futurum est*.
' Nam si navali proelio nunc vicerimus,
' suam cuique civitatem, ubicunque illa fu-
' erit, revisere licebit. Sed animum abjicere
' non oportet, nec idem pati, quod imperi-
' tissimis hominibus accidere solet: qui, si
' primis in proeliis rem infeliciter gesserint,
' deinde similes calamitates perpetuo formi-
' dant. Sed quotquot Athenienses *hic* ad-
' estis, qui multorum bellorum notitiam ha-
' betis, et quotquot socii, qui *nostri* commi-
' litones semper fuistis, estote memores bel-
' lorum exitus incertos esse, et fortunam a
' nobis quoque staturam sperantes, ad ite-
' rum pugnandum vos praeparate, prout de-
' cet tantam vestrum multitudinem, quan-
' tam vos ipsi videtis.

62. ' Quae autem in his portus angu-
' stiis nobis profutura cognovimus, adver-
' sus futuram navium turbam, et adversus
' illorum apparatum *ac milites* in navium

'tabulatis *futuros*, unde prius damno fui-
'mus affecti, haec etiam omnia nunc, pro
'praesenti rerum facultate, cum guberna-
'toribus excogitavimus atque paravimus.
'Nam sagittarii multi et jaculatores *in na-*
'*ves ascendent*, et multitudo, qua, si navale
'proelium in alto committeremus, non ute-
'remur, quia navium onus rei nauticae dis-
'ciplinam impediret. Sed hic in pedestri
'proelio, quod ex navibus committere co-
'gemur, utilis erit. Praeterea excogitavi-
'mus etiam *remedia*, quae adversus *naves*
'*hostiles* in navibus aedificandis erant pa-
'randa, et adversus epotidum crassitudinem
'(quod praecipue obfuit) ferreas manus
'*comparavimus*, quas *illorum navibus* inji-
'ciemus, quae navem *hostilem*, quum inva-
'serit, retinebunt, ne retro se recipiat, si
'modo vectores, quae postea requiruntur,
'exsequantur. In eam enim necessitatem
'jam sumus compulsi, ut pedestre proelium
'ex navibus committere cogamur. Hoc au-
'tem *nobis* utile esse constat, ut neque ipsi
'*ab hostili classe* resiliamus, neque illos *a*
'*nostra resilire* permittamus. praesertim

ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρα-
σκευήν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάν-
τα καὶ ἡμῖν νῦν, ἐκ τῶν παρόντων, μετὰ
τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμασται.
καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ
ἐπιβήσονται, καὶ ὄχλος, ᾧ, ναυμαχίαν
μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει, οὐκ ἂν ἐχρώ-
μεθα, διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπι-
στήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν· ἐν δὲ τῇ
ἐνθάδε ἠναγκασμένῃ ἀπὸ τῶν νεῶν πε-
ζομαχίᾳ πρόσφορα ἔσται. εὕρηται δ' ἡ-
μῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγεῖσθαι, καὶ πρὸς
τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτητας,
ὧπερ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σι-
δηρῶν ἐπιβολαί, αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν
ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεώς, ἢν τὰ
ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται ὑπουργῶσιν. ἐς
τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσμεθα ὥστε πεζομα-
χεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ τὸ μήτε αὐτοὺς
ἀνακρούεσθαι, μήτ' ἐκείνους ἐᾶν, ὠφέλι-
μον φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς,

' πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχῃ, πο-
' λεμίας ὔσης.

ξγ'. 'Ὧν χρὴ μεμνημένυς, διαμάχε-
' σθαι ὅσον ἂν δύνησθε, κὴ μὴ ἐξωθεῖσθαι
' ἐς αὐτὴν, ἀλλὰ ξυμπεσύσης νηῒ νεὼς, μὴ
' πρότερον ἄξιον ἀπολύεσθαι, ἢν μὴ τὺς
' ἀπὸ τῦ πολεμίυ καταςρώματος ὁπλί-
' τας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὁπλί-
' ταις ὐχ ἧσσον τῶν ναυτῶν παρακελεύ-
' ομαι, ὅσῳ τῶν ἄνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον
' τῦτο. ὑπάρχει δ' ὑμῖν ἔτι νῦν γε τα-
' πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ
' ναύταις παραινῶ, κὴ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε
' καὶ δέομαι, μὴ ἐκπεπλῆχθαί τι ταῖς
' ξυμφοραῖς ἄγαν, τήν τε παρασκευὴν ἀπὸ
' τῶν καταςρωμάτων βελτίω νῦν ἔχον-
' τας, κὴ τὰς ναῦς πλείυς. ἐκείνην τε τὴν
' ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι ὡς ἀξία ἐςὶ διασώ-
' σασθαι, οἳ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι κὴ
' μὴ ὄντες ὑμῶν, τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιςή-
' μῃ, κὴ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει, ἐθαυ-

'quod terra sit hostilis, praeter eam, quam 'noster peditatus obtinuerit.

63. 'Quorum *vos* memores oportet to'tis viribus constanter pugnare, nec *sinere* '*vos* ad eam propelli, sed quum navis cum 'navi confligere coeperit, *existimare* non 'decere prius *ab hostibus* dirimi, quam de 'hostili tabulato milites deturbaritis. At'que ad haec non minus milites quam nau'tas adhortor, *atque eo quidem magis*, quo 'magis eorum, qui desuper pugnant, hoc 'officium est. Quinetiam in vobis situm est, 'nunc quoque magnam victoriae partem 'peditatu consequi. Nautas vero adhor'tor, quinetiam simul obsecro, ne propter 'clades acceptas animo nimis consternato 'sitis: tum quia firmiorem apparatum ex 'tabulatis, tum etiam quia plures naves 'nunc habetis. Praeterea *oportet vos* con'siderare, quam operae pretium sit illam 'voluptatem *a vobis* conservari, quotquot 'de vobis antea pro Atheniensibus, quam'vis non essetis *Athenienses*, habebamini, 'et cum ob *nostrae* linguae peritiam, tum 'ob institutorum imitationem, apud *omnem*

'Graeciam suspiciebamini, et quod attinet 'ad utilitates, *quae ex imperio percipi solent*; 'imperii nostri participes eratis non minus '*quam nos indigenae*, imo vero multo magis, tum quod populis imperio nostro subjectis terrorem incuteretis, tum etiam quod '*ab aliis* non laederemini. Itaque cum soli, 'idque libere, socii sitis imperii nostri, merito nunc illud ne prodatis *cavere debetis*. 'Et, contemtis Corinthiis, quos saepe superastis, et Siciliensibus, quorum nullus, 'quamdiu *nostra* classis vigebat, nobis resistere est ausus, eos propulsate, et declarate 'vestram scientiam, vel cum imbecillitate 'et calamitatibus conjunctam, aliorum robore, quod secunda fortuna utitur, potentiorem esse.

64. 'Rursus illis de vobis, qui sunt Athenienses, haec in memoriam redigo, neque naves alias his similes in navalibus, 'neque militum juventutem a vobis *domi* 'relictam esse. Et, si quid aliud, quam victoria, vobis contingat, et hostes, qui hic 'sunt, protinus illuc navigaturos, et qui de 'nobis illic sunt reliqui, nequaquam satis 'virium habituros ad propulsandos et eos,

‘ μάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρ-
‘ χῆς τῆς ἡμετέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ
‘ ὠφελεῖσθαι, ἔς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπη-
‘ κόοις, καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι, πολὺ πλεῖον
‘ μετείχετε. ὥστε κοινωνοὶ μόνοι ἐλευθέρως
‘ ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες, δικαίως ἂν αὐτὴν
‘ νῦν μὴ καταπροδίδοιτε. καταφρονήσαντες
‘ δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλάκις νενικήκατε,
‘ καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ’ ἀντιστῆναι οὐδεὶς,
‘ ἕως ἤκμαζε τὸ ναυτικὸν, ἡμῖν ἠξίωσεν;
‘ ἀμύνασθε αὐτοὺς, καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετὰ
‘ ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἡ ὑμετέρα ἐπιστή-
‘ μη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης ῥώ-
‘ μης.

ξδ΄. ‘ Τούς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ
‘ καὶ τάδε ὑπομιμνήσκω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν
‘ τοῖς νεωσοίκοις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε,
‘ οὔτε ὁπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε. εἴ τε
‘ ξυμβήσεταί τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν,
‘ τούς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ’ ἐκεῖνα
‘ πλευσουμένους, καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους

‘ ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τούς τε αὐτοῦ καὶ
‘ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν
‘ ἂν ὑπὸ Συρακουσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς
‘ αὐτοὶ ἴστε οἵᾳ γνώμῃ ἐπήλθετε. οἱ δ᾽
‘ ἐκεῖ, ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. ὥστε ἐν ἑνὶ
‘ τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθεστῶτες
‘ καρτερήσατε, εἴπερ ποτὲ, καὶ ἐνθυμεῖσθε
‘ καθ᾽ ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες, ὅτι οἱ
‘ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι, καὶ
‘ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες, καὶ ἡ
‘ ὑπόλοιπος πόλις, καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν
‘ Ἀθηνῶν· περὶ ὧν εἴτις τι ἕτερος ἑτέρου
‘ προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ, ἢ εὐψυχίᾳ οὐκ ἂν
‘ ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος,
‘ αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ τοῖς
‘ ξύμπασι σωτήριος.’

ξε΄. Ὁ μὲν Νικίας, τοσαῦτα παρακελευσάμενος, εὐθὺς ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακουσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχή-

'qui illic *jam* ſunt; et eos, qui praeterea
' *hinc adverſus ipſos* venient. Et vos qui-
' dem, *qui hic eſtis*, in Syracuſanorum po-
' teſtatem confeſtim venietis, contra quos
' qua mente veneritis, vos ipſi *probe* noſtis:
' qui vero illic ſunt, in Lacedaemoniorum
' *poteſtatem venient*. Quare cum in hoc uno
' certamine pro utrisque *tam pro vobis ipſis*,
' *quam pro caeteris, qui ſunt domi*, conſti-
' turi ſitis, fortiter, ſi unquam alias, *hoſti*
' reſiſtite, et ſinguli et univerſi vobiscum
' reputate, ex vobis, qui naves mox conſcen-
' detis, Athenienſium *omnem* peditatum, et
' claſſem, et *urbem, et* reliquam civitatem,
' et magnum illud Athenarum nomen om-
' nino pendere. Pro quibus, ſi qua in re a-
' lius alii praeſtat, vel ſcientia vel animi
' praeſtantia, is nunquam alias opportunius
' ſeſe oſtentaverit, *quo* et ſibi ipſi utilis fue-
' rit, et univerſis ſalutaris.'

65. Nicias igitur his *ſuos* adhortatus, ſtatim imperavit, ut naves conſcenderent. Gylippo autem et Syracuſanis, quippe quod ipſum etiam *hoſtium* apparatum cernerent, praeſentire quidem licebat, Athenienſes na-

vale proelium, inituros esse; sed certiores facti sunt etiam de ferreis manibus, quas navibus injicere statuerant. Et cum adversus caetera omnia *illorum inventa*, tum etiam adversus hoc, remedia excogitata praepararunt. Nam proras et superiores navium partes coriis longe lateque contexerunt, ut manus injecta laberetur, nec quicquam nancisceretur quod apprehenderet. Postquam autem omnia praeparata fuerunt, duces *eorum* ac Gylippus eos adhortati sunt, et hanc orationem *apud eos* habuerunt.

66. 'Quod praeclarae sint res *a nobis* 'ante gestae, quodque de praeclaris rebus 'mox etiam certamen *nobis* sit futurum, Sy-'racusani et socii, plerique nobis cogno-'scere videmini (nec enim tanto studio res 'illas gerendas suscepissetis) si quis tamen, 'quantum satis est, non cognoscit, *nos hoc* '*ipsi* declarabimus. Athenienses enim, qui 'in hanc regionem venerunt, primum qui-'dem ut Siciliam subigerent, deinde vero, 'si rem feliciter gessissent, ut Peloponne-'sum etiam caeteramque Graeciam, et qui 'omnium tam superioris quam nostrae me-'moriae Graecorum imperium jampridem

σουσιν οἱ Ἀθηναῖοι. προηγγέλθη δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν. καὶ πρός τε τἆλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα, καὶ πρὸς τοῦτο. τὰς γὰρ πρώρας καὶ τῆς νεὼς ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσωσαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἡ χεὶρ ἐπιβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ πάντα ἕτοιμα ἦν, παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἵ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

ξϛ'. ' ὍΤΙ μὲν καλὰ τὰ προειργασ-
' μένα, καὶ ὑπὲρ καλῶν τῶν μελλόντων ὁ
' ἀγὼν ἔσται, ὦ Συρακούσιοι καὶ ξύμμαχοι,
' οἵ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναι (οὐδὲ
' γὰρ ἂν οὕτως αὐτῶν προθύμως ἀντελά-
' βεσθε) καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ᾔσθηται,
' σημανοῦμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν
' τήνδε ἐλθόντας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς
' Σικελίας καταδουλώσει, ἔπειτ', εἰ κα-
' τορθώσειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς
' ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη με-
' γίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν

‘ κεκτημένους, πρῶτοι ἀνθρώπων ὑποστάν-
‘ τες τῷ ναυτικῷ, ὧπερ πάντα κατέχον,
‘ τὰς μὲν νενικήκατε ναυμαχίας, τὴν δ’
‘ ἐκ τοῦ εἰκότος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ
‘ ἐπειδὰν ᾧ ἀξιοῦσι προὔχειν κολουθῶσι,
‘ τόγ’ ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθε-
‘ νέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστὶν ἢ εἰ μὴ δ’ ᾠή-
‘ θησαν τοπρῶτον. καὶ τῷ παρ’ ἐλπίδα
‘ τοῦ αὐχήματος σφαλλόμενοι, καὶ παρὰ
‘ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν. ὃ νῦν Α-
‘ θηναίους εἰκὸς πεπονθέναι.

ξζ. ‘ Ἡμῶν δὲ, τό, τε ὑπάρχον πρό-
‘ τερον, ὧπερ καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες
‘ ἀπετολμήσαμεν, βεβαιότερον νῦν, καὶ
‘ τῆς δοκήσεως προσγενομένης αὐτῷ, τὸ
‘ κρατίστους εἶναι εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσα-
‘ μεν, διπλασία ἑκάστου ἡ ἐλπίς. τὰ δὲ
‘ πολλὰ, πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἡ μεγίστη
‘ ἐλπὶς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέ-
‘ χεται. τά τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν
‘ τῆς παρασκευῆς ἡμῶν, τῷ μὲν ἡμετέρῳ

'maximum obtinent, vos mortalium primi 'ſustinuiſtis claſſe (qua *illi* cuncta obtinue- 'runt) et cum aliis navalibus proeliis *jam* 'ſuperaſtis, tum etiam hoc (ut veriſimile 'videtur) nunc vincetis. Homines enim, 'poſtquam eorum vires in ea re, qua ſe 'caeteris *praeſtare* putant, fractae fuerint, 'multo minorem in poſterum de ſe ipſis o- 'pinionem concipiunt, quam ſi nunquam 'antea *quicquam de ſe tale* ſenſiſſent: et 'opinione ſua, propter quam animos elatos 'habebant, praeter ſpem fruſtrati, etiam in- 'fra vires virtute ſuccumbunt. Id, quod A- 'thenienſibus nunc accidiſſe credibile eſt.

67. 'Quod vero ad nos attinet, tum 'quia priſtina noſtra virtus, (qua, licet *re-* '*rum nauticarum* adhuc eſſemus imperiti, 'belli fortunam tentavimus) nunc validior 'eſt, tum quia ſummae virtutis opinio *jam* 'ad eam acceſſit, quod *viros* fortiſſimos vi- 'cerimus, ſpes uniuscujusque *noſtrum* du- 'plo major *eſſe debet.* Plerumque autem, 'maxima ſpes maximam etiam animorum 'alacritatem addit ad res *impigre* ſubeun- 'das. Quod autem hoſtes noſtrum appara- 'tum aemulentur, haec ratio noſtrae qui-

' dem consuetudini familiaris est, nec impa-
' rati adversus singulas illorum *naves* eri-
' mus. Illi vero, postquam multi quidem
' gravis armaturae milites praeter *ipsorum*
' institutum supra tabulata steterint, multi
' etiam terrestres jaculatores, ut ita loquar,
' et Acarnanes et alii, qui naves conscende-
' rint, qui ne sedentes quidem rationem in-
' venient, qua telum emittere possint, qui
' fieri poterit, ut ipsas naves in periculum
' non conjiciant, et omnes inter se ipsos per-
' turbationem non excitent, dum non suo
' more sese movebunt? Siquidem ne multi-
' tudo quidem navium ipsis proderit; si quis
' vestrum hoc etiam *fortasse* formidat, quod
' non cum pari, *sed longe majori* navium nu-
' mero sit pugnaturus. Nam in exiguo *loci*
' *spatio* multae *naves* erunt tardiores ad ex-
' sequendum ea, quae *gubernatores* volunt;
' opportunissimae autem machinamentis,
' quae praeparavimus ad eas profligandas.
' Quod autem verissimum est, cognoscite
' ex iis, quae nos certo intellexisse arbitra-
' mur. Nam isti malorum magnitudine
' fracti, et praesentibus difficultatibus su-
' perati, ad desperationem sunt redacti, non
' apparatu *copiisque suis* freti potius, quam

‘ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστι, καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι
‘ πρὸς τὴν ἑκάστην αὐτῶν ἐσόμεθα. οἱ δ'
‘ ἐπειδὰν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ τῶν
‘ καταστρωμάτων παρὰ τὸ καθεστηκὸς
‘ ὦσι, πολλοὶ δὲ ἀκοντισταὶ χερσαῖοι, ὡς
‘ εἰπεῖν, Ἀκαρνᾶνές τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς
‘ ἀναβάντες, οἳ οὐδ' ὅπως καθεζομένους χρὴ
‘ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὑρήσουσι, πῶς οὐ σφα-
‘ λοῦσί τε τὰς ναῦς, καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς
‘ πάντες, οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινού-
‘ μενοι, ταράξονται; ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει
‘ τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται. εἴτις καὶ τό-
‘ δε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχήσει, πε-
‘ φόβηται. ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ, ἀργό-
‘ τεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι ὧν βούλονται ἔσον-
‘ ται, ῥᾷσται δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀφ' ὧν
‘ ἡμῖν παρεσκεύασται. τὸ δ' ἀληθέστατον
‘ γνῶτε ἐξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς πεπύ-
‘ σθαι. ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν
‘ κακῶν, καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης
‘ ἀπορίας, ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν, οὐ πα-

' ρασκευῆς πίστει μᾶλλον, ἢ τύχης ἀποκιν-
' δυνεύσει οὕτως ὅπως δύνανται· ἵν' ἢ βιασά-
' μενοι ἐκπλεύσωσιν, ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦ-
' το τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὡς τῶν γε
' παρόντων οὐκ ἂν πράξοντες χεῖρον.

ξη'. ' Πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην,
' καὶ τύχην ἀνδρῶν ἑαυτὴν παραδεδω-
' κυῖαν πολεμιωτάτων, ὀργῇ προσμίξω-
' μεν· καὶ νομίσωμεν, ἅμα μὲν νομιμώ-
' τατον εἶναι πρὸς τοὺς ἐναντίους, οἳ ἂν
' ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ προσπεσόντος δικαι-
' ώσωσιν, ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυ-
' μούμενον, ἅμα δὲ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐγ-
' γενησόμενον ἡμῖν, καὶ τὸ λεγόμενόν που
' ἥδιστον εἶναι. ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι,
' πάντες ἴστε, οἵγε ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλ-
' θον δουλωσόμενοι. ἐν ᾧ εἰ κατώρθωσαν,
' ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ ἄλγιστα προσέθεσαν,
' παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα,
' πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπίκλη-
' σιν. ἀνθ' ὧν μὴ μαλακισθῆναί τινα πρέ-

'temeritate fortunae, quam quoquo modo
'possunt periclitari volunt; ut vel per vim
'navibus elabantur, vel postea, itinere ter-
'restri *aliquo* se recipiant, quippe qui pe-
'jore conditione nunquam sint futuri, quam
'nunc sunt.

68. 'Adversus igitur talem confusionem, 'et infestissimorum hominum fortunam, 'quae se ipsam *nobis* tradidit, iratis animis 'contendentes pugnam conseramus: et ex'istimemus simul quidem aequissimum esse, 'adversariorum suppliciis iracundiam ani'mi saturare, qui dicere audent, se justa de 'causa huc venisse, ut nos suos hostes ulcis'cerentur, simul etiam in nobis *et penes nos* '*futurum* inimicos propulsare, et id, quod 'vulgo dicitur, suavissimum esse, *inimicos* '*ulcisci.* Quod autem *isti sint nobis* inimici 'atque *adeo* inimicissimi, omnes *hoc probe* 'nostis, qui in nostram *regionem* nos in ser'vitutem redacturi venerunt. Quam rem 'si feliciter gessissent, viros quidem acer'bissimis cruciatibus, ac liberos et uxores 'summa turpitudine affecissent, et univer'sae reipublicae turpissimum *servitutis* cog'nomentum imposuissent. Quare neminem

'*de nobis* rem molliter gerere decet, neque
' pro lucro ducere, quod illi sine *nostro* pe-
' riculo abeant. Nam parta etiam victoria
' hoc ipsum sunt facturi. Illud etiam prae-
' clarum certamen, si faciamus ea, quae fa-
' cere debemus et volumus, ut *videlicet* et
' istos puniamus, et universae Siciliae fir-
' miorem libertatem restituamus, qua prius
' etiam fruebatur. Atque ea pericula sunt
' rarissima, *et maxime expetenda*, quae, si
' offendas, minimum damnum; si rem feli-
' citer geras, maximas utilitates afferunt.'

69. Atque Syracusanorum quidem duces et Gylippus, his verbis et ipsi suos milites adhortati, vicissim *suas* naves statim *militibus* implere coeperunt, postquam animadverterunt et *ipsos* Athenienses *idem facere*. Nicias vero propter praesentem rerum statum animo perculsus, et animadvertens, quantum periculum, et quam vicinum jam esset, quod tantum non jam *obviam hosti* essent processuri, et existimans, quod *hominibus* in maximis proeliis accidere solet, *suis* omnibus in rebus aliquid adhuc deesse, quod a se nondum praeparatum esset, necdum oratione satis ampla cum ipsis *militibus* a se

" πεὶ, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς,
" κέρδος νομίσαι. τοῦτο μὲν γὰρ, καὶ ἐὰν
" κρατήσωσιν, ὁμοίως δράσουσι. τὸ δὲ, πρα-
" ξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἃ βουλόμεθα, τούς-
" δε τε κολασθῆναι, καὶ τῇ πάσῃ Σικε-
" λίᾳ, καρπουμένῃ καὶ πρὶν, ἐλευθερίαν
" βεβαιοτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἀγών.
" καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι, οἳ ἂν
" ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες,
" πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελοῦσι.

ξθ'. Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακουσίων στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος, τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακελευσάμενοι, ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθὺς, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας, ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος, καὶ ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος, καὶ ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦν, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι, πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι, καὶ λόγῳ αὐτοῖς οὔπω ἱκανὰ εἰρῆσθαι, αὖθις

τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων, καὶ αὐτοὺς ὀνόμασι καὶ φυλήν. ἀξιῶν τό, τε καθ' ἑαυτὸν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προδιδόναι τινὰ, καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετὰς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν· πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαιταν ἐξουσίας· ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιούτῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινὶ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἴποιεν ἂν, καὶ ὑπὲρ ἁπάντων παραπλήσια, ἔς τε γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρῴους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν, οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρῃνῆσθαι, ἀποχωρήσας ἦγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐδύνατο, ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφέλεια ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. ὁ δὲ Δη-

actum esse, rursus unumquemque trierarchorum vocabat, singulos et patrum et tribuum et propriis nominibus appellans. Et orabat unumquemque, in quo aliquid splendoris inerat, ne seipsum proderet; neve *illi*, quorum majores illustres essent, paternas virtutes delerent. Eosdem etiam admonebat patriae, quae liberrima esset, et in qua unicuique arbitratu suo citra praescriptum ac imperium alterius vitam instituere liceret. Alia praeterea commemorabat, quaecunque homines, in hujusmodi temporis articulo jam constituti, reservare ac dicere solent, non ut alicui res priscas effutire videantur, et *quaecunque alia his* similia de universis, *ut* et de uxoribus et de liberis et de Diis patriis proferri consueverunt, sed quae in praesenti pavore utilia *dictu* putantes, alta voce pronuntiant. Atque hic quidem non quantum satis esset potius, quam quantum sibi per temporis angustias concessum esset, se *suos milites* cohortatum ratus, *ex concione* digressus, peditatum ad mare duxit, et instruxit aciem quam latissime potuit, ut sociis navalibus ad fiduciam animo concipiendam quam maximo esset adjumen-

to, Demosthenes vero et Menander et Euthydemus (hi enim duces in Atheniensium naves ascenderant) a suorum castrorum statione solventes, sine mora navigarunt ad portus pontem, et *ad* fauces relictas, qua eruptio fieri poterat, quod *illac* per vim foras exire vellent.

70. Syracusani vero, sociique cum *suas et pedestres et navales copias* prius, *quam hostilis classis illuc perveniret*, eduxissent, navibus tot numero, quot et ante habebant, cum earum parte ad ipsas portus fauces, qua eruptio fieri poterat, excubias agebant, et *reliquam classem* in reliquo portu circumcirca *disposuerant*, ut undique simul impressionem in Athenienses facerent, et peditatus simul ipsis subsidio veniret ad quamcunque partem et ipsae naves appulissent. Praeerant autem classi apud Syracusanos, Sicanus et Agatharchus, uterque *unum* totius cornu tenens; Python vero et Corinthii medium. Postquam autem Athenienses ad pontem accesserunt, primo quidem impetu naves ad ipsum *praesidii causa* collocatas impressione facta superarunt, et *portus* claustra solvere conabantur. Postea vero, cum Syra-

μοσθένης καὶ Μένανδρος καὶ Εὐθύδημος (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄραντες ἀπὸ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου, εὐθὺς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος, καὶ τὸν καταλειφθέντα διέκπλουν, βουλόμενοι βιάσασθαι εἰς τὸ ἔξω.

ό. Προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν, καὶ πρότερον κατά τε τὸν ἔκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσπίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς ἅμα παραβοηθῇ ᾗπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν. ἦρχον δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακουσίοις, Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων, Πυθὴν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μέσον. ἐπειδὴ δ' οἱ Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλήσεις. μετὰ δὲ τοῦτο, πάνταχ-

χόθεν σφίσι τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων ἐπιφερομένων, οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι ἔτι μόνον ἡ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐγίγνετο· καὶ ἦν καρτερὰ, καὶ οἵα οὐχ ἑτέρα τῶν πρότερον. πολλὴ μὲν γὰρ ἑκατέροις προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελευσθείη ἐγίγνετο, πολλὴ δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλήλους. οἵ τε ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὅτε προσπέσοι ναῦς νηΐ, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλλης τέχνης. πᾶς τέ τις, ἐν ᾧ προσετέτακτο, αὐτὸς ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος φαίνεσθαι. ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολλῶν νεῶν (πλεῖσται γὰρ δὴ αὗται ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν. βραχὺ γὰρ ἀπέλειπον ξυναμφότεραι διακόσιαι γενέσθαι) αἱ μὲν ἐμβολαὶ, διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις καὶ διέκπλους, ὀλίγαι ἐγίγνοντο, αἱ δὲ προσβολαὶ, ὡς τύχοι ναῦς νηῒ προσπεσοῦσα, ἢ διὰ τὸ φεύγειν, ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέουσα,

cusani sociique in ipsos undique inveherentur, non amplius ad pontem tantum, sed etiam in ipso portu proelium fiebat. Erat autem atrox, et quale nullum superiorum *fuerat*. Magnam enim animorum alacritatem adhibebant utriusque classis nautae ad impetum faciendum, quotiescunque jussi fuissent: multa quoque certatim gubernatores ad artem suam pertinentia alii contra alios excogitabant. Et *milites*, qui *navibus* vehebantur, quoties navis impressionem in navem fecisset, operam dabant, ne ipsi, qui ex tabulatis pugnabant, caetero artificio, *caeterisque nautis et gubernatoribus*, inferiores essent. Et unusquisque in munere sibi assignato, primus apparere conabatur. Quod autem in exiguo *loci spatio* multae naves confligerent (nam hae naves, quarum maximus erat numerus, in angustissimo *spatio* tunc pugnarunt. parum enim aberat, quin universae naves utriusque classis ducentas efficerent) incursiones quidem paucae fiebant, quia vel retrocedendi vel perrumpendi nulla facultas dabatur: concursus vero frequentiores erant, prout quaeque navis in navem incidisset, vel dum fugeret, vel dum

impressionem in aliam faceret. Et quamdiu quidem navis *aliam* invadebat, *tamdiu* qui ex tabulatis pugnabant, abunde jaculis et sagittis et lapidibus adversus eam utebantur. Cum autem *naves* jam confligerent, *earum* propugnatores, qui manus conserebant, utrinque in alienas naves ingredi conabantur. Multis autem in partibus contigit, ut propter loci angustias, partim quidem *isti* impressionem in illos facerent, partim vero *illi* in istos incurrerent, et duae quinetiam alicubi plures naves uni necessario adhaeresceerent. Contigit etiam, ut gubernatores, has quidem vitandi, illas vero per insidias invadendi, non sigillatim, sed variis in partibus undique cura circumsisteret: utque strepitus ingens, qui a multis navibus concurrentibus edebatur, simul et pavorem afferret, et auditum adimeret eorum, quae ab hortatoribus praecipiebantur. Multa enim hortatorum adhortatio utrinque audiebatur, ex arte, et propter praesens vincendi studium: Atheniensium quidem, ut *sui* per vim erup-

πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέροιτο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθόνως ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμίξειαν, οἱ ἐπιβάται εἰς χεῖρας ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. ξυνετύγχανέ τε πολλαχοῦ, διὰ τὴν στενοχωρίαν, τὰ μὲν, ἄλλοις ἐμβεβληκέναι, τὰ δὲ, αὐτοὺς ἐμβεβλῆσθαι, δύο τε περὶ μίαν καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πλείους ναῦς κατ' ἀνάγκην ξυνηρτῆσθαι· καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακὴν, τῶν δ' ἐπιβουλὴν, μὴ καθ' ἓν ἕκαστον, κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν περιεστάναι. καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν [τῶν] νεῶν ξυμπιπτουσῶν, ἔκπληξίν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγοιντο παρέχειν. πολλὴ γὰρ δὴ παρακέλευσις καὶ βοὴ ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς, κατὰ τὴν τέχνην, καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν, ἐγίγνετο· τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαί τε τὸν ἐκ-

πλὴν ἐπιβοῶντες, καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴποτε καὶ αὖθις, προθύμως ἀντιλαβέσθαι· τοῖς δὲ Συρακουσίοις καὶ ξυμμάχοις, καλὸν εἶναι κωλῦσαί τε αὐτοὺς διαφυγεῖν, καὶ τὴν οἰκείαν ἑκάστους πατρίδα νικήσαντας ἐπαυξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἴτινά που ὁρῷεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρουόμενον, ἀνακαλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον, ἠρώτων, οἱ μὲν Αθηναῖοι, εἰ τὴν πολεμιωτάτην γῆν, οἰκειοτέραν ἤδη τῆς οὐ δι' ὀλίγου κεκτημένης θαλάσσης ἡγούμενοι, ἀποχωροῦσιν· οἱ δὲ Συρακούσιοι, εἰ οὓς σαφῶς ἴσασι προθυμουμένους Αθηναίους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους αὐτοὶ φεύγοντας φεύγουσιν.

οα'. Ὁ, τε ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων, ἰσοῤῥόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας, πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε, φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπελ-

tionem facerent, exclamantium, utque nunc, si unquam alias, alacriter *suam* salutem conservantes in patriam redire conarentur: Syracusanorum vero et sociorum *exclamantium*, praeclarum esse illorum fugam impedire, partaque victoria suam quemque patriam *gloria* augere. Praeterea utriusque classis duces, sicubi aliquem animadvertissent cum sua navi cessim ire, accitum nominatim *ejus* trierarchum percontabantur; Athenienses quidem, num *isti* retrocederent, quod infensissimorum hostium agrum, *ipso* mari, cujus imperium non exiguo obtinuissent, jam amiciorem putarent; Syracusani vero, num quos Athenienses plane scirent vehementer cupere quavis ratione effugere, hos fugientes ipsi fugerent.

71. Dum autem navale proelium *ab illis* ancipiti Marte committeretur, utrorumque peditatus, qui in terra erat, magnum animi certamen sustinebat, et rei eventum admodum attente exspectabat. Ac Syracusanus quidem, quod jam pro majore gloria sibi comparanda contenderet: Athenienses ve-

ro, qui *Syracusanos* invaserant, quod metuerent, ne in fortunam praesenti longe deteriorem delaberentur. Athenienses enim, quod omnes suas fortunas in navibus posuissent, de futuro adeo timebant, ut nullus *alius majore metu percelli posset;* atque hac ipsa de causa navale proelium inaequaliter *ac impari conditione* ex terrâ *utrique* spectare cogebantur. Nam cum spectaculum esset e propinquo, nec omnes pariter eodem spectarent, si qui suos alicubi vincentes aspexissent, se ipsos colligebant, et ad implorandam Deorum fidem se convertebant, ne se salute fraudarent: alii vero, qui suos vinci vidissent, planctu simul et vociferatione utebantur; et ex iis, quae fieri cernebant, animis etiam multo magis frangebantur, quam qui in ipso proelio *versabantur.* Quinetiam alii, ubi oculos in aliquam partem convertissent, in qua ancipiti Marte pugnaretur, (propter permixti confusique certaminis continuationem) ipsis etiam corporibus, prout animo erant affecti, cum vehementi metu simul nutantes, in maxima animi anxietate versabantur. Semper enim parum aberat,

θόντες, μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεῖρω πράξωσι. πάντων γὰρ δὴ ανακειμένων τοῖς Αθηναίοις ἐς τὰς ναῦς, ὅ,τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐδενὶ ἐοικώς, καὶ διὰ τὸ, ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο ἔχειν. δι' ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας, καὶ οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοπούντων, εἰ μέν τινες ἴδοιέν πη τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσησάν τε ἂν, καὶ πρὸς ανάκλησιν θεῶν, μὴ στερῆσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας, ἐτρέποντο· οἱ δ', ἐπὶ τὸ ἡσσώμενον βλέψαντες, ὀλοφυρμῷ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο, καὶ ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο. ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεχὲς τῆς ἁμίλλης, καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ξυναπονεύοντες, ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον. ἀεὶ γὰρ παρ' ὀλίγον ἢ διέφευγον, ἢ ἀπώλλυντο.

ἦν τε ἐν τῷ αὐτῷ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων, ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν, πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμὸς, βοὴ, νικῶντες, κρατούμενοι· ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγγεσθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον· πρίν γε δὴ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπιπολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχίας, ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε δὴ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς, ἄλλος ἄλλῃ ὅσοι μὴ μετέωροι ἑάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ πεζὸς, οὐκέτι διαφόρως, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς, οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ πάντες δυσανασχετοῦντες τὰ γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν, οἱ δὲ, πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους, ἐς φυλακήν· ἄλλοι δὲ οἱ πλεῖστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπῃ σωθήσονται διεσκό-

quin evaderent, aut perirent. In eodem autem Atheniensium exercitu, quamdiu *classe* aequo Marte pugnarunt, licebat *haec* omnia simul audire, lamenta, clamores, vincentes, victos, *et* alia, quaecunque magnus exercitus in magno discrimine *positus* multifariam proferre cogitur. Illorum etiam militibus, qui in navibus erant, idem, quod his, accidebat: donec tandem Syracusani sociique (cum navale proelium ad multum diem utrinque pertinaciter commissum fuisset) Athenienses in fugam verterunt; et minime dubie *fugientibus* instantes, magno clamore et cohortatione utentes, terram versus *eos* persequi coeperunt. Tunc vero nauticus quidem exercitus, alius alio, quotquot in alto capti non fuerant, *in terram* delati, in *sua* castra evaserunt. Peditatus vero, non amplius diversam rationem sequens, *ita ut alii hoc, alii illud facerent*, sed universi uno impetu cum ploratu gemituque graviter *ac indigne* ferentes ea, quae fiebant, partim quidem ad opem navibus ferendam accurrebant, partim vero ad reliquam munitionum partem, ut eam tutarentur. Alii vero (quae maxima erat portio) se ipsos jam circumspiciebant,

et qua sibi salutem parerent; et tunc *in Atheniensium castris* tantus exstitit pavor, ut nullus ex superioribus hoc major exstiterit. Et cladem illi similem *hic* acceperunt, quam ipsi *Lacedaemoniis* ad Pylum attulerunt. Cum enim Lacedaemoniorum classis *illic* profligata fuisset, praeterea ipsorum quoque cives, qui in insulam trajecerant, in ea *plerique* perierunt. Quamobrem Athenienses itinere terrestri (nisi quid inopinatum accideret) se servatum iri desperabant.

72. Post proelium autem navale, quod acerrime commissum fuit, in quo multae naves multique mortales perierunt, Syracusani sociique victoriam adepti, navium fractarum tabulas ac reliquias et caesorum corpora sustulerunt, et in urbem reversi tropaeum statuerunt. Athenienses vero prae magnitudine praesentium malorum, ne cogitarunt quidem de suorum cadaveribus naviumque fragmentis repetendis ac recipiendis; sed de noctu protinus abeundo consultabant. Demosthenes autem, cum Niciam adisset, censebat reliquas naves iterum in-

πων· ἦν τε ἐν τῷ παραυτίκα ὐδὲ μιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσσων ἔκπληξις. παραπλήσιά τε ἐπεπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ. διαφθαρεισῶν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, προσαπώλλυντο αὐταῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβηκότες· καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἢν μή τι παράλογον γίγνηται.

οϐ΄. Γενομένης δ᾽ ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας, καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων, οἱ Συρακύσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες, τά τε ναυάγια καὶ τὺς νεκρὺς ἀνείλοντο· καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν, τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ μεγέθυς τῶν παρόντων κακῶν, νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων ὐδὲ ἐπενόυν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβυλεύοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν, γνώμην ἐποιεῖτο, πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν,

βιάσασθαι ἢν δύνωνται ἅμα ἕῳ τὸν ἔκπλουν· λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ εἰσι νῆες χρήσιμαι σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις (ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα) καὶ ξυγχωροῦντος Νικίου τῇ γνώμῃ, καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτὰς, οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν, διὰ τὸ καταπεπλῆχθαι τῇ ἥσσῃ, καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι
113 η κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες ἤδη ξύμπαντες τὴν γνώμην εἶχον.

ογ΄. Ἑρμοκράτης δὲ ὁ Συρακούσιος, ὑπονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν ἀποχωρήσασα, καὶ καθεζομένη ποι τῆς Σικελίας, βουλήσεται αὖθις σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἐφηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν τέλει οὖσιν ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς περιϊδεῖν, (λέγων ταῦτα ἃ καὶ αὐτῷ ἐδόκει) ἀλλὰ ἐξελθόντας ἤδη πάν-

ſtruendas, et ſub auroram, ſi poſſent, eruptionem tentandam. Dicebat enim plures adhuc naves ad navigationem idoneas ſibi ſupereſſe, quam hoſtibus. Athenienſibus enim, naves circiter ſexaginta ſupererant; hoſtibus vero, pauciores quam quinquaginta. Cum autem Nicias ei aſſentiretur, et naves implere vellent, nautae illas conſcendere nolebant, quod adverſo proelio perterriti eſſent, nec amplius ſe ſuperiores fore ſperarent. Atque hi quidem univerſi jam itinere terreſtri ſe *aliquo* recipere in animo habebant.

73. Sed Hermocrates Syracuſanus ſuſpicatus quid illi in animo haberent, et ratus atrocem rem fore, ſi tantus exercitus itinere terreſtri ſeſe *illinc* reciperet, et in aliqua Siciliae parte ſubſideret, unde rurſus bellum ſibi facere vellet, Magiſtratus adit, eosque monet, hoſtibus per negligentiam minime permittendum eſſe, ut noctu abirent, (ſimul autem et haec et alia, quae ipſi videbantur,

dicebat) sed omnibus Syracusanis sociisque jam exeundum, et vias obstruendas, et locorum angustias praeoccupandas atque custodiendas. Illi vero et ipsi non minus, quam ille, idem sentiebant, et *haec* facienda censebant: sed *addebant*, se non putare homines laetos, et ex navali eoque magno proelio recens reversos et quiescentes, praeterea quod dies festus esset (forte enim tunc apud ipsos dies festus Herculis erat) imperata facile facturos. Nam prae ingenti victoriae gaudio, plerosque per eum diem festum sese ad potationem conversuros, et se existimare, illos sibi in quibuslibet *aliis rebus* obtemperaturos potius, quam in praesentia sumtis armis exituros. Sed cum Magistratibus haec reputantibus difficilia factu esse viderentur, et Hermocrates *haec* ipsis persuadere non posset, postea ipse haec commentus est; veritus ne Athenienses nemine prohibente difficillima quaeque loca noctu prius transiirent, nonnullos e suis sodalibus cum equitibus, quum jam advesperasceret, ad Athe-

τὰς Συρακουσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τάς τε ὁδοὺς ἀποικοδομῆσαι, καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων προφθάσαντας φυλάσσειν. οἱ δὲ ξυνεγίγνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ οὐχ ἧσσον ταῦτα ἐκείνου, καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης ἀναπεπαυμένους, καὶ ἅμα ἑορτῆς οὔσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡράκλεια ταύτην τὴν ἡμέραν θυσία οὖσα) οὐ δοκεῖν ἂν ῥαδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι. ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης, πρὸς πόσιν τετράφθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτοὺς, ἢ ὅπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελθεῖν. ὡς δὲ τοῖς ἄρχουσι ταῦτα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα, καὶ οὐκ ἔπειθεν αὐτοὺς ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε μηχανᾶται· δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων, πέμπει τῶν ἑταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ ἱππέ-

ων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἡνίκα ξυνεσκόταζεν· οἳ προσπελάσαντες ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι, καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινας, ὡς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι (ἦσαν γάρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἔνδοθεν) ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς νυκτὸς τὸ στράτευμα, ὡς Συρακουσίων τὰς ὁδοὺς φυλασσόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρασκευασάμενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν, εἰπόντες ἀπῆλθον· καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων.

οδ´. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι· καὶ ἐπειδὴ καὶ ὡς οὐκ εὐθὺς ὥρμησαν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν περιμεῖναι, ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι χρησιμώτατα· καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόντας δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια, ἀφορμᾶσθαι. Συρακού-

nienſium caſtra mittit. Qui *eo usque* provecti, unde quis exaudiri poſſet, et quibusdam evocatis, quaſi Athenienſium eſſent amici (erant enim nonnulli internuntii, qui Niciam de rebus urbanis certiorem faciebant) imperarunt, ut Niciae ſignificarent, ne ea nocte copias abduceret, quod Syracuſani vias obſediſſent, ſed poſtridie copiis per otium inſtructis abiret. Atque illi quidem, cum *haec* dixiſſent, diſceſſerunt: hi vero ducibus Athenienſium renuntiarunt ea, quae audierant.

74. Duces autem ob iſtum nuntium ea nocte ſuperſederunt, nullam ſubeſſe fraudem rati. Cum autem ne ſic quidem ſtatim diſceſſiſſent, ipſis et inſequentem diem *illic* remanere placuit, ut milites pro praeſenti facultate convaſarent quam commodiſſime poſſent: et caetera quidem omnia relinquere; ſolis vero rebus, quotquot ad corporis victum ac veſtitum eſſent neceſſariae, aſſumtis, abire. Syracuſani vero et Gylippus cum

peditatu quidem prius egressi, *quam illi discederent*, et vias per *suam* regionem, qua verisimile erat Athenienses iter facturos, obstruxerunt, et rivorum et fluviorum transitus custodiebant. Et in locis ad excipiendum exercitum opportunis, qua *transiturus* videbatur, ut *ejus transitum* impedirent, acie instructa stabant. At cum classe profecti, Atheniensium naves a littore abstraxerunt. Aliquot etiam concremarunt (quod vel ipsi Athenienses facere in animo habuerant) caeteras vero per otium, nullo prohibente, ut quaeque forte aliquo delata fuerat, religatas in urbem traxerunt.

75. Postea vero, cum Niciae et Demostheni *res* satis praeparatae esse visae sunt, jam tertio a navali pugna die castra moverunt. Haec igitur res erat acerba, non tantum si quis singula spectet, quod *nimirum* et amissa classe universa discederent, et pro magna spe, cum ipsi tum etiam *universa* civitas in *salutis* discrimen esset adducta: sed

σιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελ-
θόντες, τάς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν,
ᾗ εἰκὸς ἦν τοὺς Ἀθηναίους ἰέναι, ἀπεφράγνυ-
σαν, καὶ τῶν ῥείθρων καὶ τῶν ποταμῶν τὰς
διαβάσεις ἐφύλασσον· καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ
στρατεύματος, ὡς κωλύσοντες, ᾗ ἐδόκει ἐ-
τάσσοντο· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες,
τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ
ἀφεῖλκον. ἐνέπρησαν δέ τινας ὀλίγας, ὥσ-
περ διενοήθησαν αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὰς
δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν, οὐδενὸς κωλύοντος,
ὡς ἑκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι
ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

οε. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ
Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἱκανῶς παρα-
σκευάσασθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρα-
τεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας
ἐγίγνετο. δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἓν μόνον τῶν
πραγμάτων, ὅτι τάς τε ναῦς ἀπολωλε-
κότες πάσας ἀπεχώρουν, καὶ ἀντὶ μεγάλης
ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες

ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὄψει ἑκάστῳ ἀλγεινὰ καὶ τῇ γνώμῃ αἰσθέσθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφων ὄντων, ὁπότε τὶς ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο. καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀσθενεῖς, πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι ἦσαν, καὶ τῶν ἀπολωλότων ἀθλιώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν τραπόμενοι, ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφᾶς ἀξιοῦντες, καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοώμενοι, εἴ τινά πού τις ἴδοι ἢ ἑταίρων, ἢ οἰκείων. τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπιόντων ἐκκρεμαννύμενοι, καὶ ἐπακολουθοῦντες ὅσον δύναιντο. εἴ τῳ δὲ προλείποι ἡ ῥώμη καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ ὀλίγων ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπόμενοι, ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στράτευμα πλησθὲν καὶ ἀπορίᾳ τοιαύτῃ, μὴ ῥᾳδίως ἀφορμᾶσθαι, καίπερ ἐκ πολεμίας τε, καὶ μείζω ἢ κατὰ δά-

etiam quod in castris deserendis unicuique contingerent, quae nec spectari nec cogitari sine animi angore possent. Nam cum mortui essent insepulti, quoties quis aliquem necessariorum jacentem conspexisset, moerore simul et metu afficiebatur. Vivi vero, qui relinquebantur et vulnerati et aegroti, multo majorem moerorem quam mortui vivis afferebant, et *multo* miseriores quam defuncti *ipsis esse videbantur.* Nam ad preces et lamentationes conversi *caeteros* ad dubitationem adigebant, *utrum illis relictis abeundum, an cum illis remanendum,* quod *illos* orarent, ut se abducerent, et uniuscujusque fidem implorarent, sicubi quis aliquem aut sodalium aut familiarium animadvertisset, ac ex contubernalium jam abeuntium cervicibus penderent, et quousque possent *eos* insequerentur. Quod si quos corporis vires ante confectum iter defecissent, non sine multis obtestationibus ac ploratibus *ab aliis* deserebantur; adeo ut omnis exercitus, lacrymis repletus et hujusmodi dubitatione *retardatus,* non facile discedere posset, quamvis ex hostico *discedendum ipsis esset,* tum

jam vel majora passis quam quae lacrymis defleri possent, tum etiam futura metuentibus, ne quid *gravius* paterentur. Magnusque moeror, simul et magna eaque mutua inter ipsos incusatio erat. Nihil enim aliud quam expugnatae civitati, eique non parvae, quae profugeret, similes erant. Nam universa multitudo simul proficiscentium non erat infra numerum quadraginta millium. Horum autem cum caeteri omnes, quod quisque poterat, prout utile *ac necessarium ipsis* erat, tum etiam gravis armaturae milites, et equites, praeter consuetudinem, ipsi quoque sua etiam cibaria sub armis ferebant, alii quidem, propter servorum inopiam, alii vero, propter diffidentiam. Transfugerant enim et jampridem et tunc temporis plerique. Atque ne haec quidem, quae ferebant, *ipsis* sufficiebant. Nullus enim commeatus in castris amplius erat. Quinetiam caetera ignominia, et aequalis malorum portio, quae quoddam levamentum *alias* habet, quum multos habemus *socios*, tamen ne sic quidem tunc facilis videbatur: praesertim *cogitantibus* quanto ex splendore, et gloriae dignitate, qua initio

χρυα, τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανεῖ δεδιότας μή τι πάθωσι. κατήφειά τέ τις ἅμα καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν πολλὴ ἦν. ὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένῃ ἐῴκεσαν ὑποφευγύσῃ, καὶ ταύτῃ ὐ σμικρᾷ. μυριάδες γὰρ τῦ ξύμπαντος ὄχλυ ὐκ ἐλάσσυς τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο. καὶ τύτων οἵ τε ἄλλοι πάντες ἔφερον ὅ,τι τὶς ἐδύνατο, κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς, παρὰ τὸ εἰωθὸς, αὐτοί τε [καὶ] τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία, ὑπὸ τοῖς ὅπλοις, οἱ μὲν, ἀπορίᾳ ἀκολύθων, οἱ δὲ, ἀπιστίᾳ. ἀπηυτομολήκεσαν γὰρ πάλαι τε, καὶ οἱ πλεῖστοι παραχρῆμα. ἔφερον δὲ ὐδὲ ταῦτα ἱκανά. σῖτος γὰρ ὐκέτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία, καὶ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχυσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κύφισιν, ὐδ᾽ ὣς ῥᾳδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο· ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρότητος καὶ αὐχήμα-

τος τοῦ πρώτου ἐς οἵαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφῖκτο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον τοῦτο τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἥκειν, αὐτοὺς τοῦτο μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι. ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορμᾶσθαι· πεζοὺς δὲ ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους, καὶ ὁπλιτικῷ προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἰστὰ ἐφαίνετο.

ος'. Ὁρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν, καὶ ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριὼν, ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἑκάστοις καθ' οὓς γίγνοιτο, ὑπὸ προθυμίας, καὶ βουλόμενος ὡς ἐπιπλεῖστον γεγωνίσκων ὠφελεῖν,

praediti fuissent, in quem exitum, et *in quam* humilem fortunam devenissent. Haec enim rerum commutatio illi Graecorum exercitui maxima contigit. Qui enim *illuc* iverant, ut alios in servitutem redigerent, illis accidit, ut ipsi hoc potius metuentes, ne ab illis in servitutem redigerentur, abscederent: et pro votis laetisque carminibus, cum quibus ad hanc expeditionem profecti fuissent, rursus cum ominis mali vocibus, quae his erant contrariae, discederent; et ex nauticis facti pedestres iter facerent, animumque potius ad gravem armaturam, quam ad classem instruendam appellerent. Haec tamen omnia propter periculi adhuc impendentis magnitudinem ipsis ferenda videbantur.

76. Nicias autem cernens exercitum animo consternatum, et in magna *fortunae* commutatione constitutum, *ad singulos ordines* adiens, ut pro praesenti rerum statu *eos* confirmabat et consolabatur, et clamore longe majore *quam unquam ante* utebatur, ut ad quosque accedebat, tum propter animi studium *ac ardorem,* tum etiam quod suae vociferationis fructum quam longissime *per castra* manare cuperet.

77. ' VEL in praesenti rerum statu, A-
' thenienses ac socii, spem oportet habere.
' Jam *enim* nonnulli vel ex asperioribus *ma-*
' *lis*, quam sunt ista, incolumes evaserunt.
' neque supra modum vobismetipsis succen-
' sere vel propter clades, vel propter ae-
' rumnas, quae praeter dignitatem nunc
' premunt. Nam et ego, quamvis neque *cor-*
' *poris* viribus valentior sim, quam ullus de
' vobis, (vos enim ipsi jam videtis ut morbo
' sim affectus) neque felicitate cuiquam se-
' cundus *antea* fuisse videar, cum in privata
' vita, tum in caeteris rebus, nunc *tamen* in
' eodem periculo pendens versor, in quo vel
' abjectissimae conditionis homines versan-
' tur. Quanquam multa quidem ex patriis
' institutis ad pietatem Diis praestandam
' perpetuo feci; multis etiam pietatis offi-
' ciis, quae debent invidia carere, mortales
' sum prosequutus. Quare, *quamvis nostra*
' *fortuna prorsus afflicta videatur*, rerum
' tamen futurarum spes est audax; sed cla-
' des, quas nullo nostro merito accepimus,
' *nos* jam terrent. At fortasse cessabunt.
' Nam et satis feliciter cum hostibus est
' actum, et, si cui Deorum invisi bellum hoc
' suscepimus, satis poenarum jam dedimus.

οζ'. ‘ ΕΤΙ καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὦ
‘ Ἀθηναῖοι καὶ ξύμμαχοι, ἐλπίδα χρὴ ἔ-
‘ χειν. ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε
‘ ἐσώθησαν. μηδὲ καταμέμφεσθαι ὑμᾶς
‘ ἄγαν αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς, μήτε
‘ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις.
‘ κἀγώ τοι οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε ῥώμῃ προφέ-
‘ ρων, (ἀλλ' ὁρᾶτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς
‘ νόσου) οὔτ' εὐτυχίᾳ δοκῶν που ὕστερός του
‘ εἶναι κατὰ τὸν ἴδιον βίον, καὶ ἐς τὰ ἄλλα,
‘ νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φαυλο-
‘ τάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς
‘ θεοὺς νόμιμα δεδιῄτημαι, πολλὰ δὲ ἐς
‘ ἀνθρώπους δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα. ἀνθ'
‘ ὧν ἡ μὲν ἐλπὶς ὅμως θαρσεῖα τοῦ μέλ-
‘ λοντος, αἱ δὲ ξυμφοραὶ οὐ κατ' ἀξίαν
‘ δὴ φοβοῦσι· τάχα δ' ἂν καὶ λωφήσειαν.
‘ ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐτύχη-
‘ ται, καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθονοι ἐστρα-
‘ τεύσαμεν, ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρή-
‘ μεθα. ἦλθον γάρ που καὶ ἄλλοι τινὲς

‘ ἤδη ἐφ’ ἑτέρους, καὶ ἀνθρώπεια δράσαν-
‘ τες, ἀνεκτὰ ἔπαθον. καὶ ἡμᾶς εἰκὸς
‘ νῦν τά τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλπίζειν ἠπιώ-
‘ τερα ἕξειν. (οἴκτου γὰρ ἀπ’ αὐτῶν ἀξι-
‘ ώτεροι ἤδη ἐσμὲν ἢ φθόνου) καὶ ὁρῶντες
‘ ὑμᾶς αὐτοὺς, οἷοι ὁπλῖται ἅμα καὶ ὅσοι
‘ ξυντεταγμένοι χωρεῖτε, μὴ καταπε-
‘ πλῆχθε ἄγαν· λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοί
‘ τε πόλις εὐθὺς ἐστὲ, ὅποι ἂν καθέζοισθε,
‘ καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ
‘ οὔτ’ ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥᾳδίως, οὐδ’ ἂν
‘ ἱδρυθέντας που ἐξαναστήσειε. τὴν δὲ πο-
‘ ρείαν ὥστ’ ἀσφαλῆ καὶ εὔτακτον εἶναι,
‘ αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἡγησά-
‘ μενος ἕκαστος, ἢ, ἐν ᾧ ἀναγκασθῇ χωρίῳ
‘ μάχεσθαι, τοῦτο δὲ πατρίδα καὶ τεῖ-
‘ χος κρατήσας ἕξειν. σπουδὴ δὲ ὁμοίως
‘ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ. τὰ
‘ γὰρ ἐπιτήδεια, βραχέα ἔχομεν· καὶ ἢν
‘ ἀντιλαβώμεθα τοῦ φιλίου χωρίου τῶν
‘ Σικελῶν, (οὗτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρα-

'Etenim et alii nonnulli jam bellum aliis 'intulerunt, qui cum humanitus peccassent, 'poenas tamen tolerabiles dederunt. Quam-'obrem verisimile videtur, nos quoque nunc 'debere sperare, Deum mitius nobiscum 'esse acturum. (Jam enim ipsorum *Deorum* 'misericordia quam odio sumus digniores) 'et *convenit vos*, cum videatis vos ipsos, 'quales et qui gravis armaturae milites acie 'instructa pergitis, animis non nimis con-'sternari. Quinetiam illud cogitate, vos ip-'sos, ubicunque consederitis, ibi protinus '*vobis ipsis* esse civitatem; et fore, ut nulla 'alia Siciliensis *civitas* aut vestrum, si *eam* 'invadatis, impetum facile sustineat, aut si 'sedes alicubi fixeritis, expellat. Iter au-'tem ut tuto et servatis ordinibus fiat, ope-'ram vos ipsi caute dabitis, nihil aliud unus-'quisque secum ipse reputans, nisi, quocun-'que in loco pugnare coactus fuerit, hunc, 'si victoria potiatur, et patriam et urbem 'sibi futurum. Iter autem et noctu et in-'terdiu pariter magna festinatione facien-'dum erit. Exiguos enim commeatus ha-'bemus. Et si quod amicum oppidum Sicu-'lorum nacti fuerimus, (isti enim propter

'Syracusanorum metum adhuc erga nos in 'fide constanter perstant) jam vero existi- 'mate vos in loco tuto esse. Ad eos vero '*nuntium* praemittite, qui jubeat *eos nobis* 'obviam venire, et alios commeatus affer- 're. In summa *hoc* sciatis, milites, necessa- 'rium esse vobis, viris esse fortibus, quod 'nullus sit locus propinquus, quo, si ignave 'vos gesseritis, salvi pervenire possitis; et, 'si nunc hostes devitaritis, caeteros quidem '*de vobis* ea consequaturos, quae revisere 'concupiscitis; Athenienses vero magnam '*vestrae* civitatis potentiam, etsi collapsam, 'erecturos. Viri enim *sunt* civitas, non au- 'tem moenia, neque naves viris vacuae.'

78. His Nicias exercitum cohortans simul adibat, et sicubi disjunctum nec ordine servato procedentem videbat, cogebat et in ordinem redigebat. Demosthenes vero nihilo minus eadem aut *his* similia apud suos dicebat. Et Niciae quidem copiae agmine quadrato ibant; Demosthenis vero *copiae*

' κυαίων δέος ἔτι βέβαιοί εἰσι) ἤδη νομί-
' ζετε ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι. προπέμπετε
' δ' ὡς αὐτοὺς, καὶ ἀπαντᾷν, εἰρημένον,
' καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. τὸ δὲ ξύμ-
' παν, γνῶτε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἀναγ-
' καῖόν τε ὂν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνε-
' σθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι
' ἂν μαλακισθέντες σωθείητε, καὶ ἢν νῦν
' διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἵ τε ἄλλοι
' τευξόμενοι ὧν ἐπιθυμεῖτέ που ἐπιδεῖν,
' καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην δύναμιν
' τῆς πόλεως, καίπερ πεπτωκυῖαν, ἐπα-
' νορθώσοντες. ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ
' τείχη, οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί.'

οή. Ὁ μὲν Νικίας, τοιάδε παρακελευό-
μενος ἅμα ἐπήει τὸ στράτευμα, καὶ εἴπη M. 104.2
ὁρῴη διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν,
ξυνάγων καὶ καθιστάς· καὶ ὁ Δημοσθένης,
οὐδὲν ἧσσον τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε
καὶ παραπλήσια λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν
πλαισίῳ τεταγμένον τοῦ Νικίου, ἐφεπόμε-

νον δὲ, τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον οἱ ὁπλῖται. καὶ ἐπειδή τε ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ανάπου ποταμοῦ, εὗρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου, ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν. οἱ δὲ Συρακούσιοι, παριππεύοντές τε προσέκειντο, καὶ ἐσακοντίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες σταδίους ὡς τεσσαράκοντα, ηὐλίσαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Αθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωῒ ἐπορεύοντο, καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (ᾠκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν. ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια ᾗ ἔμελλον ἰέναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ Συρακούσιοι ἐν τούτῳ προελθόντες, τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχιζον. ἦν δὲ λόφος

ſequebantur. Lixas vero et plurimam turbam gravis armaturae milites intra *medium ſuum agmen* receperunt. Poſtquam autem ad Anapi fluminis transitum pervenerunt, Syracuſanorum ac ſociorum manum illic inſtructam invenerunt; quibus fugatis, et transitu in ſuam poteſtatem redacto, ultra proceſſerunt. Et Syracuſanorum equites obequitantes *illis* inſtabant, et levis armaturae milites jaculis *eos* inceſſebant. Atque hac quidem die Athenienſes, ſtadia circiter quadraginta progreſſi, caſtris ad quendam collem poſitis pernoctarunt. Poſtridie vero, diluculo iter ingreſſi ſunt, et viginti circiter ſtadia proceſſerunt: et in quendam campeſtrem locum deſcenderunt, ibique caſtra poſuerunt, tum quod aliquid cibariorum ſumere ex domibus illis (is enim locus habitabatur) tum etiam quod aquam ſecum illinc afferre vellent. Nam ultra locum illum, ad multa ſtadia, qua transituri erant, non erat magna *aquae* copia. Interea vero Syracuſani progreſſi, transitum ulteriorem muro cinxerunt. Erat autem collis natura muni-

tus, et ab utraque ejus parte *erat* torrentis alveus rupibus praeceps. Vocabatur autem Acraeum lepas. Poſtridie vero Athenienſes progredi coeperunt, et Syracuſanorum ac ſociorum equites et jaculatores, qui utrique multi erant, ipſos *progredi* prohibebant, et jaculis inceſſebant et obequitantes infeſtabant. Et diu quidem Athenienſes pugnarunt, tandem vero in eadem caſtra rurſus ſe receperunt. Sed commeatus non aeque *ac prius* amplius habebant. Nam propter *hoſtium* equitatum non poterant amplius *illinc* recedere.

79. Mane tamen motis caſtris, rurſus ire perrexerunt; et ad collem muro cinctum, per vim pervenire tentarunt: et ante ſuas copias invenerunt pedeſtrem *hoſtium* exercitum, qui ſupra *collis* munitionem inſtructus ſtabat, acie non paucorum ſcutatorum in longitudinem exporrecta. Is enim locus erat arctus. Athenienſes autem munitionem aggreſſi oppugnare coeperunt: ſed quum telis ex colle, qui erat acclivis, a multis peterentur (qui enim ex ſuperiore loco facilius pertingebant) nec *eo* poſſent perrumpe-

καρτερὸς, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης· ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ οἱ Ἀθηναῖοι προήεσαν, καὶ οἱ τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων αὐτοὺς ἱππεῖς καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἑκάτεροι ἐκώλυον, καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον. καὶ χρόνον μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον. οὐ γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν οἷόν τ᾽ ἦν ἀπὸ τῶν ἱππέων.

οθʹ. Πρωῒ δὲ ἄραντες, ἐπορεύοντο αὖθις, καὶ ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον ἐλθεῖν τὸν ἀποτετειχισμένον. καὶ εὗρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀποτειχίσματος τὴν πεζὴν στρατιὰν παρατεταγμένην οὐκ ἐπ᾽ ὀλίγων ἀσπίδων. στενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον. καὶ προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν, καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάντους ὄντος, (διικνοῦντο γὰρ ῥᾷον οἱ ἄνωθεν) καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι, ἀνεχώ-

ρουν πάλιν, καὶ ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταί τινες ἅμα γενόμεναι, καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετόπωρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίγνεσθαι. ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἔτι ἠθύμουν, καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ καὶ ταῦτα πάντα γίγνεσθαι. ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν, ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συρακούσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς, ἀποτειχιοῦντας ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐτοὺς ᾗ προεληλύθεσαν. ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖνοι σφῶν αὐτῶν τινάς, διεκώλυσαν. καὶ μετὰ ταῦτα πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι,
5 ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ προὐχώρουν. καὶ οἱ Συρακούσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ, καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον. καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν. εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες, εἴπως κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι, πᾶν τὸ στράτευμα φοβήσειαν. καὶ ἐπιπολὺ μὲν

re, retro se receperunt, atque quieverunt. Quinetiam casu quaedam tonitrua simul et imbres *tunc* exstiterunt, ut anni tempore, quod ad Autumnum jam accedebat, fieri solet. Quamobrem Athenienses longe vehementius animos abjicere coeperunt, quod haec etiam omnia in suum exitium fieri putarent. Ipsis autem quiescentibus, Gylippus et Syracusani partem quandam copiarum miserunt, quae ipsos muro intercluderent, a tergo, qua venerant. Sed cum ipsi quoque vicissim quosdam de suis misissent, *hoc fieri* prohibuerunt. Postea vero Athenienses propius planitiem reversi, *castris ibi positis* pernoctarunt: postridie vero progredi coeperunt. Ipsos autem Syracusani undique circumfusi adoriebantur, multosque sauciabant. Et quoties Athenienses impressionem *in eos* faciebant, ipsi se subducebant: quoties vero recedebant, *illis* instabant, praecipue vero novissimum agmen carpentes, si forte *ea parte* paulatim in fugam versa, reliquum exercitum perterrefacerent. Et diu Athenien-

ses hoc modo *Syracusanis* restiterunt; deinde, quinque sexve stadia progressi, in planitie conquieverunt. Syracusani quoque ab illis digressi in sua castra redierunt.

80. Noctu vero Niciae et Demostheni placuit, (quoniam ipsorum exercitus male se habebat, cum ob omnis commeatus inopiam, qua jam premebatur, tum ob multitudinem eorum, qui in multis incursionibus ab hoste factis vulnerati fuerant,) quam plurimis ignibus accensis abducere copias, non tamen amplius eadem via, qua constituerant, sed alia ei contraria, quam Syracusani servabant, mare versus. Totum autem hoc iter, quod exercitus faciebat, non ad Catanam ducebat; sed in aliam Siciliae partem, Camarinam versus et Gelam, aliasque tum Graecas tum barbaras urbes, in illa *Siciliae* parte sitas. Accensis igitur multis ignibus, per noctem proficisci coeperunt. Sed (ut vel in omnibus, praecipue vero maximis exerci-

τούτῳ τρόπῳ ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι· ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἓξ ςαδίους, ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν ςρατόπεδον.

π'. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ ςράτευμα εἶχε, τῶν τε ἐπιτηδείων πάντων ἀπορία ἤδη, καὶ κατατετραυματισμένοι ἦσαν πολλοὶ, ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντες ὡς πλεῖςα ἀπάγειν τὴν ςρατιὰν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ᾗ διενοήθησαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἢ οἱ Συρακούσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν. ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ ςρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας, τὸ πρὸς Καμαρίναν καὶ Γέλαν, καὶ τὰς ταύτῃ πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ, ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ αὐτοῖς (οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι ςρατοπέδοις, μά-

λιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δείματα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας, καὶ ἀπὸ πολεμίων οὐ πολὺ ἀπεχόντων ἰοῦσιν) ἐμπίπτει ταραχή. καὶ τὸ μὲν Νικίου στράτευμα, ὥσπερ ἡγεῖτο, ξυνέμενέ τε καὶ προὔλαβε πολλῷ· τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ τὰ πλέον ἀπεσπάσθη τε, καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα
6 δὲ τῇ ἕῳ ἀφικνοῦνται ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσβάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἑλωρινὴν καλουμένην, ἐπορεύοντο, ὅπως ἐπειδὴ γένοιντο παρὰ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας. ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς Σικελοὺς ταύτῃ, οὓς μετέπεμψαν, ἀπαντήσεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, εὗρον καὶ ἐνταῦθα φυλακήν τινα τῶν Συρακουσίων ἀποτειχίζουσαν καὶ ἀποσταυροῦσαν τὸν πόρον. καὶ βιασάμενοι αὐτὴν, διέβησάν τε τὸν ποταμὸν, καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν. ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον.

tibus, praesertim et noctu et per hosticum, et hoste non procul *ab ipsis* distante, iter facientibus, metus et pavor excitari solet) ipsos incessit trepidatio. Et Niciae quidem copiae, quemadmodum praeibant, sic etiam simul perstiterunt, longeque praecesserunt. At Demosthenicarum copiarum dimidia fere atque adeo major pars distracta est, et ordinibus non servatis pergebat. Prima autem luce, tamen ad mare pervenerunt, et viam nomine Helorinam ingressi, ire pergebant, ut cum ad Cacyparim fluvium devenissent, secundum ipsum fluvium per mediterranea in superiora loca se conferrent. Sperabant enim hac etiam Siculos, quos accersissent, obviam sibi venturos. Sed cum ad fluvium venissent, hic quoque quoddam Syracusanorum praesidium invenerunt, quod muris valloque transitum praecludebat: sed eo *praesidio* per vim *illinc* depulso, fluvium illum trajecerunt, et rursus ad alium fluvium nomine Erineum contenderunt. Hac enim duces *iter fieri* jusserant.

81. Interea vero Syracusani ac socii, ubi dies illuxit, et Athenienses abisse cognoverunt, plerique Gylippum insimulabant, quod Athenienses sciens prudensque dimisisset. Quare celeriter persequentes, qua progressos non difficile norant, sub horam prandii *eos* adipiscuntur. Cum autem assequuti fuissent Demosthenis milites, qui postremi erant, et tarde et incomposite iter faciebant, quod noctu tunc perturbati fuissent, confestim *eos* aggressi pugnare coeperunt. Syracusanorum autem equitatus ipsos facilius circumdedit, et in exiguum loci spatium contraxit, quod tunc essent separati. Nam Niciae exercitus ulterius progressus distabat *illinc* centum et quinquaginta stadia. Nicias enim *agmen* ocius ducebat, quod existimaret, minime salutare esse in hujusmodi tempore cunctari ultro et dimicare, sed quam celerrime sese recipere, ita ut *milites* eatenus pugnarent quatenus cogerentur. Demosthenes vero multiplici,

πα΄. Ἐν τούτῳ δ᾽ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὡς ἥ τε ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτίᾳ τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον, ἑκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους· καὶ κατὰ τάχος διώκοντες, ᾗ οὐ χαλεπῶς ᾐσθάνοντο κεχωρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρίστου ὥραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημοσθένους, ὑστέροις τε οὖσι, καὶ σχολαίτερον καὶ ἀτακτότερον χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ξυνεταράχθησαν, εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο. καὶ οἱ ἱππεῖς τῶν Συρακουσίων ἐκυκλοῦντό τε ῥᾷον αὐτοὺς, δίχα δὴ ὄντας, καὶ ξυνῆγον ἐς ταυτό. τὸ δὲ Νικίου στράτευμα ἀπεῖχεν ἐν τῷ πρόσθεν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους. θᾶσσόν τε γὰρ ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιούτῳ ἑκόντας εἶναι, καὶ μάχεσθαι, σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν, τοσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανέ τε τὰ πλείω ἐν

πόνῳ τε ξυνεχεστέρῳ ὢν, διὰ τὸ ὕστερῳ ἀναχωροῦντι αὐτῷ ἐπικεῖσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ τότε γνοὺς τοὺς Συρακουσίους διώκοντας, οὐ προὐχώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλοῦταί τε ὑπ' αὐτῶν, καὶ πολλῷ θορύβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἀθηναῖοι ἦσαν. ἀνειληθέντες γὰρ ἔς τι χωρίον, ᾧ κύκλῳ μὲν τειχίον περιῆν, (ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν,) ἐλαίας δέ οὐκ ὀλίγας εἶχεν, ἐβάλλοντό τε περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς, καὶ οὐ ξυσταδὸν μάχαις, οἱ Συρακούσιοι εἰκότως ἐχρῶντο. τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοημένους, οὐ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ἦν ἔτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων. καὶ ἅμα φειδώ τε τὶς ἐγένετο ἐπ' εὐπραγίᾳ ἤδη σαφεῖ μὴ προαναλωθῆναί τῳ, καὶ ἐνόμιζον καὶ ὡς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ καταδαμασάμενοι λήψεσθαι αὐτούς.

πϐ΄. Ἐπειδὴ γοῦν δι' ἡμέρας βάλλοντες πανταχόθεν, τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμά-

eoque assiduo labore, magis ac magis premebatur, quod ipsum posterius digressum, hostes priores urgerent. Cum autem tunc Syracusanos insequentes animadvertisset, non tam progrediebatur, quam ad proelium aciem instruebat, donec cunctatus ab ipsis est circumventus, et cum ipse, tum Athenienses, qui cum ipso erant, in magna perturbatione sunt constituti. Nam conclusi intra quendam locum, qui muro circumdatus erat, et viam hinc et inde, et non paucas oleas habebat, missilibus undique petebantur. Hujusmodi autem assultibus, non autem stataria pugna, haud abs re Syracusani utebantur. Nam adversus homines desperatos periculum subire, non amplius tam e re illorum quam Atheniensium erat. Simul etiam *Syracusani* nonnihil sibi parcebant, propter manifestum rei feliciter gestae successum, quem jam adepti erant, ne prius, *quam hostes debellassent*, aliqua *ratione ipsi ab illis* absumerentur; et existimabant, vel sic, hoc ipso *pugnae* genere illos, a se perdomitos, captum iri.

82. Cum igitur Gylippus et Syracusani sociique totum diem undique telis *hostem*

petentes, animadvertissent Athenienses sociosque vulneribus ac aliis aerumnis graviter afflictos, per praeconis vocem edixerunt, primum quidem, si quis ex insularum incolis ad se transire vellet, ea conditione, ut liber esset. Quaedam autem, non multae tamen, civitates *ad ipsos* transierunt. Postea vero et cum caeteris omnibus, qui cum Demosthene erant, compositio facta est ea lege, ut arma traderent, et *eorum* nullus mortem obiret aut violentam, aut in vinculis, aut inopia rerum ad victum necessariarum. Universi autem, qui se ipsos dediderunt, erant numero sex *hominum* millia, omnemque pecuniam, quam habebant, deposuerant, *eam* in supina scuta conjicientes, et quatuor scuta repleverunt. Atque hos quidem *Syracusani* confestim in urbem abduxerunt. Nicias vero ejusque milites eodem die ad fluvium Erineum pervenerunt, eoque trajecto, in edito quodam loco copias *et castra* collocavit.

83. Postridie vero Syracusani eum ad-

χους ἑώρων ἤδη τεταλαιπωρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴτις βούλεται ἐπ᾽ ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπιέναι. καὶ ἀπεχώρησαν τινὲς πόλεις οὐ πολλαί. ἔπειτα δ᾽ ὕστερον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία γίγνεται, ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι, καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα, μήτε βιαίως, μήτε δεσμοῖς, μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρέδοσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν, ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. καὶ τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεκόμισαν ἐς τὴν πόλιν· Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀφικνοῦνται αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ερινεὸν, καὶ διαβὰς πρὸς μετέωρόν τι ἐκάθισε τὴν στρατιάν.

πγ΄. Οἱ δὲ Συρακούσιοι τῇ ὑστεραίᾳ κα-

ταλαβόντες αὐτὸν, ἔλεγον. ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτοὺς, κελεύοντες κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ δρᾶν. ὁ δ' ἀπιστῶν σπένδεται ἱππέα πέμψαι σκεψόμενον. ὡς δ' οἰχόμενος ἀπήγγειλε πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυκεύεται Γυλίππῳ καὶ Συρακουσίοις εἶναι ἕτοιμος ὑπὲρ Ἀθηναίων ξυμβῆναι, ὅσα ἀνάλωσαν χρήματα Συρακούσιοι ἐς τὸν πόλεμον, ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἀφεῖναι αὐτούς. μέχρις οὗ δ' ἂν τὰ χρήματα ἀποδοθῇ, ἄνδρας δώσειν Ἀθηναίων ὁμήρους, ἕνα κατὰ τάλαντον. οἱ δὲ Συρακούσιοι καὶ Γύλιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λόγους, ἀλλὰ προσπεσόντες, καὶ περιστάντες πανταχόθεν, ἔβαλλον καὶ τούτους μέχρι ὀψέ. εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονήρως σίτου τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπορίᾳ. ὅμως δὲ τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἔμελλον πορεύσεσθαι. καὶ ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ Συρακούσιοι αἰσθάνον-

epti, dixerunt Demosthenis milites sese dedidisse, et ipsum quoque idem facere jusserunt. Ille vero, quod his fidem non haberet, induciis *cum hoste* factis equitem misit, qui *rem* exploraret. Cum autem *eques* reversus renuntiasset dedidisse, *Nicias* per caduceatorem Gylippo Syracusanisque respondit, se paratum esse ad transigendum pro Atheniensibus, ut, quos sumtus in bellum Syracusani fecissent, hos restitueret, ea conditione, ut ipsi *seipsum et* suum exercitum dimitterent. Donec autem pecunia persolveretur, se daturum obsides ex Atheniensibus, singulis talentis in singula obsidum capita taxatis. At Syracusani et Gylippus has conditiones non acceperunt, sed impressione *in eos* facta, et undique circumstantes, hos etiam ad vesperum usque telis petierunt. Ob commeatus autem et rerum aliarum inopiam hi quoque male se habebant. Sed tamen, observato noctis silentio, discedere statuerant. Quamobrem arma sumserunt: sed Syracusani *hoc* senserunt, et ad

arma conclamarunt. Athenienses vero, cum cognovissent se non latere *hostem*, rursus *arma* deposuerunt, exceptis fere trecentis. Isti enim per *media Syracusanorum* praesidia perrumpentes, per noctem contenderunt, qua potuerunt.

84. Nicias vero, cum dies illuxisset, exercitum abducere coepit. Syracusani vero et socii urgebant eodem modo, *quo pridie*, telis et jaculis undique petentes. Sed Athenienses properabant ad flumen Assinarum, simul quidem quod undique graviter urgerentur *assiduis* multorum equitum ac alius multitudinis incursionibus, quod aliquo modo melius secum actum iri putarent, si flumen illud trajecissent: simul etiam lassitudine bibendique desiderio. Cum autem ad ipsum pervenissent, nullo jam ordine *in ipsum* irrumpunt, sed unusquisque primus *id* transire cupiens. At hostes *illis* instantes transitum jam difficilem reddebant. Quod enim iter conferti facere cogerentur, alii super alios cadebant, et *alii alios* concalca-

ται, καὶ ἐπαιώνισαν. γνόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι ȣ̓ λανθάνȣσι, κατέθεντο πάλιν, πλὴν τριακοσίων μάλιϛα ἀνδρῶν. ȣ̔̃τοι δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι, ἐχώρȣν τῆς νυκτὸς ᾗ ἐδύναντο.

πδ'. Νικίας δὲ, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγε τὴν ϛρατιάν· οἱ δὲ Συρακȣ́σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε ϗ̀ κατακοντίζοντες. ϗ̀ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ασίναρον ποταμὸν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τȣ̃ ἄλλȣ ὄχλȣ, οἰόμενοι ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν· ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας, ϗ̀ τȣ̃ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτȣσιν ȣ̓δενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τε τὶς διαβῆναι πρῶτος βȣλόμενος. καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποίȣν. ἀθρόοι γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν, ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις,

καὶ κατεπάτουν, περί τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ, ἐμπαλασσόμενοι κατέῤῥεον. ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακούσιοι (ἦν δὲ κρημνῶδες) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, πινοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους, καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους. οἵ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο· ἀλλ᾽ οὐδὲν ἧσσον ἐπίνετό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ ᾑματωμένον, καὶ περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς.

πέ. Τέλος δὲ, νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος, τοῦ μὲν, κατὰ τὸν ποταμὸν, τοῦ δὲ, καὶ εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὁ Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι, πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ ἢ τοῖς Συρακουσίοις. καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἐκεῖνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους

bant, et alii quidem in tela et arma incidentes confestim peribant, alii vero se ipsi mutuo complectentes secundo flumine ferebantur. In ulteriorem etiam fluminis ripam transgressi Syracusani (erat autem praeceps) et dispositi, e superiore loco Athenienses telis conficiebant, multos etiam avide potantes, et inter se ipsos in cavo fluminis alveo perturbatos. Peloponnesii vero *illuc* descendentes trucidarunt eos praecipue, qui erant in fluvio. Et aqua confestim est corrupta. Sed quamvis et coeno simul et sanguine esset polluta, nihilominus tamen bibebatur, et de ea multi inter se digladiabantur.

85. Tandem vero cum multa cadavera alia super alia in flumine jam jacerent, et exercitus profligatus esset, partim quidem apud amnem, partim vero, si quis etiam effugerat, ab equitibus, Nicias se Gylippo dedidit, quod ipsi majorem quam Syracusanis fidem haberet. Et cum illi, tum etiam *caeteris* Lacedaemoniis permisit, ut arbitratu suo de se statuerent: sed *hostes oravit*, ut caeteros milites *Athenienses* occidere ces-

ſarent. Poſtea vero Gylippus imperavit, ut *Athenienſes* jam vivi caperentur: et caeteros, quotquot *a Syracuſanis* nondum occultati fuiſſent, (horum autem numerus erat magnus) vivos *in urbem* deduxerunt; quinetiam trecentos illos, qui noctu per media *Syracuſanorum* praeſidia tranſierant, miſſis qui *eos* perſequerentur, comprehenderunt. Verum hujus exercitus ea quidem pars, quae in unum publice contracta fuit, haud magna fuit: ea vero, quae *a privatis hominibus* ſurrepta *ac ſuppreſſa* fuit, magna fuit. Hisque tota Sicilia fuit repleta, quippe quod *iſti* non ex pactione (quemadmodum illi, qui cum Demoſthene erant) capti fuiſſent. Quaedam etiam *horum* non exigua pars interiit. Haec enim ſtrages *a Syracuſanis eorumque ſociis tunc edita* maxima fuit; nec ulla minor earum *omnium*, quae in hoc Siculo bello factae fuerunt. Et in caeteris incurſionibus, quae, dum iter fieret, frequentes fuerunt, non pauci obierunt. Multi tamen etiam evaſerunt, partim quidem, vel ſtatim, partim vero, vel poſt toleratam *aliquandiu* ſervitutem, et poſtea fuga elapſi. His vero in Catanam erat receptus.

ὅ,τι βούλονται, τοὺς δὲ ἄλλους στρατιώτας παύσασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ Γύλιππος μετὰ τοῦτο ζωγρεῖν ἤδη ἐκέλευε, καὶ τούς τε λοιποὺς, ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο, (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο) ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους οἳ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτὸς, πέμψαντες τοὺς διωξομένους, ξυνέλαβον. τὸ μὲν οὖν ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν, οὐ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν, πολύ. καὶ καθεπλήσθη πᾶσα Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως, ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους, ληφθέντων. μέρος δέ τι οὐκ ὀλίγον καὶ ἀπέθανε. πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν, καὶ παραυτίκα, οἱ δὲ, καὶ δουλεύσαντες, καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον. τούτοις δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

πϛ΄. Συναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύναντο πλείστους καὶ τὰ σκῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον, κατεβίβασαν ἐς τὰς Λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τὴν τήρησιν· Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένην ἄκοντος Γυλίππου ἀπέσφαξαν. ὁ γὰρ Γύλιππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζέν οἱ εἶναι, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίοις. ξυνέβαινε δὲ, τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένην, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ. τὸν δὲ, διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον. τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας προὐθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἵ τε Λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς, κἀκεῖνος οὐχ ἥκιστα πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίππῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν Συ-

86. Syracusani autem et socii congregati, ac assumtis quam plurimis potuerunt captivis et spoliis, in urbem redierunt. Et caeteros quidem Atheniensium ac sociorum, quoscunque ceperant, in lapicidinas demiserunt, eam custodiam tutissimam esse ducentes: Niciam vero ac Demosthenem, invito Gylippo, necaverunt. Gylippus enim praeclarum certamen *atque victoriae praemium* sibi fore putabat, si praeter caetera ipsos etiam hostium duces ad Lacedaemonios *ex eo bello* portaret. Accidit autem ut alter quidem, Demosthenes *videlicet*, esset ipsorum hostis acerrimus, propter res in insula *Sphacteria* et ad Pylum *gestas*: Nicias vero, ob has ipsas *res*, amicissimus *atque gratissimus ipsis esset*. Nicias enim, inductis Atheniensibus ad foedera cum Lacedaemoniis facienda, magno studio contendit, ut Lacedaemoniorum cives in insula capti dimitterentur. Quamobrem et Lacedaemonii in ejus amorem erant propensi, et ipse maximam Gylippo fidem habens se *ipsi* dedidit,

Sed Syracusanorum quidam (ut ferebatur) partim quidem, veriti ne ille, quod colloquia cum illo habuissent, propterea *habita* quaestione felicem rerum suarum statum perturbaret; partim vero (et praecipue Corinthii) ne aliquibus pecunia adductis (quia dives erat) aufugeret, atque rursus aliquid rerum novarum in ipsos moliretur, sociis *ad hoc faciendum* inductis, eum interfecerunt. Atque Nicias quidem ob hanc aut *aliam* huic quam proximam causam morte mulctatus fuit, vir profecto omnium, mea saltem aetate, Graecorum minime dignus, qui eo infelicitatis deveniret, propter pietatis studium, quo Deos colere consueverat.

87. Captivos autem, qui erant in lapicidinis, Syracusani duriter initio tractarunt. Eos enim, quod multi in loco depresso essent, primum soles et praeterea graves aestus vehementer infestabant, quia nullo tecto tegebantur, et noctes contra autumnales ac frigidae supervenientes, propter mutationem novos ipsis morbos afferebant. Prae-

ρακουσίων τινὲς (ὡς ἐλέγετο) οἱ μὲν, δείσαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο, μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ταραχὴν σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δὲ (καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Κορίνθιοι) μὴ χρήμασι πείσας τινὰς (ὅτι πλούσιος ἦν) ἀποδρᾷ, καὶ αὖθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντές τε τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτῃ ἢ ὅτι ἐγγυτάτω τούτων αἰτίᾳ ἐτεθνήκει, ἥκιστα δὴ ἄξιος ὢν τῶν γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι, διὰ τὴν νενομισμένην ἐς τὸ θεῖον ἐπιτήδευσιν.

πζ'. Τοὺς δ' ἐν ταῖς Λιθοτομίαις οἱ Συρακούσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας πολλοὺς οἵ τε ἥλιοι τοπρῶτον καὶ τὸ πνῖγος ἔτι ἐλύπει, διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι τοὐναντίον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραί, τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, πάντα τε ποιούντων αὐτῶν διὰ

ϛενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ ἔκ τε τῶν τραυμάτων, καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον. καὶ ὀσμαὶ ἦσαν οὐκ ἀνεκτοὶ, καὶ λιμῷ ἅμα καὶ δίψει ἐπιέζοντο. ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάϛῳ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου· ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν [τῷ] τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. καὶ ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινας οὕτω διῃτήθησαν ἀθρόοι· ἔπειτα, πλὴν Ἀθηναίων, καὶ εἴτινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιωτῶν ξυνεϛράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδοντο. ἐλήφθησαν δὲ οἱ ξύμπαντες, ἀκριβείᾳ μὲν χαλεπὸν ἐξειπεῖν, ὅμως δὲ οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχιλίων. ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιϛον γενέσθαι. δοκεῖν δ' ἔμοιγε, καὶ ὧν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον, καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι

cipue vero, quod propter loci angustias omnia in eodem *loco* facerent; et praeterea cadavera simul alia super alia jacerent coacervata, *eorum*, qui propter vulnera, et propter mutationem ac hujusmodi *causas* moriebantur. Erant etiam *illic* odores intolerabiles, praeterea fame simul et siti premebantur. Nam per octo menses *Syracusani* singulis eorum unam aquae cotylam, et duas frumenti cotylas dederunt. Denique quaecunque alia mala credibile est homines in hujusmodi locum detrusos perpeti, nullum horum fuit, quin ipsis acciderit. Atque septuaginta quidem dies vitam sic *omnes* egerunt *in angusto loco* stipati. Deinde vero praeter Athenienses, et si qui Sicilienses aut Itali cum illis militaverant, caeteros *omnes* divendiderunt. Quot autem in universum capti fuerint, arduum quidem accurate declarare: veruntamen non pauciores fuerunt septem millibus. Haec autem clades Graecis illata, earum *omnium*, quae in hoc bello contigerunt, maxima fuit: atque adeo (ut mihi saltem videtur) vel *omnium aliarum*, quas Graecis illatas fuisse fama accepimus, eademque victoribus splendidissima victis-

que calamitosissima. Nam omnibus in rebus prorsus victi, nec ulla in re leviter afflicti, sed funditus (ut dici solet) eversi fuerunt, et peditatus et classis: denique nihil fuit, quin perierit. Et pauci e multis domum redierunt. Atque hae quidem sunt res in Sicilia gestae.

THUCYDIDIS
LIBRI SEPTIMI
FINIS.

δυςυχέςατον. κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες, ϗ ὐδὲν ὀλίγον ἐς ὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλεθρία δὴ, τὸ λεγόμενον, καὶ πεζὸς ϗ νῆες, ϗ ὐδὲν ὅ,τι ὐκ ἀπώλετο· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκυ ἀπενόςησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ τὴν Σικελίαν γενόμενα.

ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.